

Adem SOLAK

*çocuklarda
adalet ve şiddet
duygularının
oluşumu*

İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK **AİLE**

HEGEM Yayınları

İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE

“çocuklarda adalet ve şiddet duygularının oluşumu”

Adem SOLAK

(300 bin baskı sayısına ulaşan eser)

2019-2021

HEGEM Yayınları
Adem SOLAK Kütüphanesi
Bilimsel ve Eğitsel Eserler Dizisi

Yazar: Adem SOLAK

2025 Aralık ANKARA
ISBN: 978-975-2489-32-5

İÇİNDEKİLER

25. BASKI İÇİN	5
GİRİŞ.....	7
Şiddet.....	11
Çocuklarda Şiddeti Doğuran Ana Etkenler.....	12
Bireysel Etkenler	12
İlişkilerle İlgili Etkenler	13
Toplumsal Etkenler	13
DOĞUM ÖNCESİ DÖNEM.....	23
OKUL ÖNCESİ DÖNEM.....	25
SEVGİ TASI - NEFRET TASI	32
EŞLER ARASINDAKİ ÇATIŞMALAR	34
YEDİ-ONBİR YAŞ DÖNEMİ.....	64
ERGENLİK DÖNEMİ.....	78

ZORLANAN AİLE 90

ŞİDDET ARAŞTIRMALARI VE TESPİTLER..... 97

YAZAR HAKKINDA..... 104

KAYNAKLAR..... 109

25. BASKI İÇİN

Bu kitabın kısa sürede 300 binden fazla aileye ulaşmış olmasında belki en önemli etken, şiddetin artık tüm toplum kesimleri tarafından ciddi bir sorun olarak kabul görmeye başlamış olması; şiddet olaylarının, herkesin mahallesi-ne hatta sokağına kadar ulaşmış olmasıdır. Şiddetin ne olduğunu toplum olarak çok iyi bilemedik; işin doğrusu çok da bilmek istemedik. Oysa tüm dünyada olduğu gibi bizim ülkemizde de, şiddetin, suçun, mağduriyetin, anarşinin, vandalizmin, terörün, intiharların, madde bağımlılığının çok ciddi ölçülerde artmasının en önemli sebebi, sosyal hayatın doğal bir parçasıymış gibi içselleştirilen şiddet kültürüdür.

Kitap ilk çıktığından bu yana, sürekli olarak anne babaların, eğitimcilerin ve diğer okuyucuların eleştiri ve önerileri doğrultusunda yeniden gözden geçirildi. Eser artık sadece yazarının değil, herkesindir. Çünkü herkesin geçmişinde bir şekilde şiddet vardır ve böylece okuyucu birçok sayfada kendinden bir şeyler bularak ilerliyor; ilerledikçe paragraflar bir şekilde onun kendi hayat hikâyesine dönüşüyor.

Çocuk eğitimi, her önüne gelinin söz söylediği bir kamu alanı olarak görülür. Oysa çocuk eğitimi uzmanlık gerektiren bir bilimdir, bir sanattır, bir ahlak-tır; daha da önemlisi bir insan hakları uygulama alanıdır.

Bu eser, aile eğitimi alanına yönelik her şeyi değil; ancak, sadece **"çocuklarda adalet ve şiddet duyguları"** boyutunu ele alma iddiasındadır. Bütün çocuklarımıza şiddetsiz bir dünya tesis etmenin yolu, şiddeti bir olgu olarak doğru anlama ve etkin sosyal politikaları bir an önce yürürlüğe koymaktan geçer.

***Bireylerin,
insan olmak nedeniyle sahip olduğu hakları ve
başkalarının haklarına zarar vermeme sorumlulukları vardır.***

GİRİŞ

21. yüzyılda insanlığın en ciddi endişelerinden biri hiç şüphesiz çocukların ve gençlerin giderek, şiddete, suça, uyuşturucuya ve intihara daha fazla eğilim göstermeleri ve her çeşit suç olaylarında daha fazla mağdur olmalarıdır. Nüfusunun yaklaşık yarısı çocuk ve gençlerden oluşan Türkiye, ne yazık ki çocuk suçlarında ve çocuk mağduriyetlerindeki artış hızı ile dünyada riskli ülkeler arasında yer almaktadır.

Ülkemizde son zamanlarda tanık olduğumuz sıra dışı olaylar; özellikle vahşice işlenen cinayetler ve aile içi katliamlar tesadüfî değildir. Yaşanan toplumsal değişimler, geniş aileden çekirdek aileye hızlı geçiş, küresel sürecin olumsuz etkileri, göç, ekonomik sorunlar, eğitimdeki yetersizlikler, suç olgusunun değişik faktörleridir. Ancak tüm bunların ötesinde önemli bir gerçeğin doğru bilinmesine ihtiyaç var; şiddet, şiddeti doğuruyor.

Birilerince veya bir yerlerce kışkırtılarak başka insanlara işkence eden veya katliam yapan insanların dehşet verici çoklukta olması, uygarlığımızda çocukların anne babalarıyla yaşadıkları en erken ilişkilerde aldıkları duygu tahribatının ölçüsünü yansıtıyor. Aynı zamanda ürkütücü ölçüde yüksek olan kimlik yitimine de ayna tutuyor. Şiddetin ve yıkıcılığın temeli, çocuklarımızla kurduğumuz ilişkinin biçiminde yatar. Çocukların dilini anlamıyoruz; çünkü sahip olduğumuz güçlü konumun kibri içinde kendimizi çok iyi, çok ileri, çok bilgili görüyoruz. Çocuklara eski çağlarda gösterilen bariz acımasızlığın yüzyıllar boyunca azaldığı doğru olabilir. Ancak bunun arka planında bulunan ‘çocuğun reddi ve ondan talep edilen itaat’ aynı kaldı.

Her şeyin üstündeki iktidar ilkesinin yanlışlığı hiçbir dönemde asla gerektiği gibi tartışılmadı. Çocukların ezilmelerinin biçimleri değişmekle birlikte özü aynı kaldı. Avrupa’da İ.S. 374 yılında çocukların öldürülmesi olgusu ilk kez kanunen ceza kapsamına alındı. Ama Orta Çağ’a kadar bebekler nehirlerle, lağımlara gübre yığınlarına atılmaya devam etti. 19. Yüzyılın sonuna gelindiğinde bile Londra sokaklarında bebek cesetlerine rastlamak olağan bir durumdu(Gruen, 2008:31,91).

Aile içi ve akrabalar arası şiddete ülkemizin her yerinde ve her kesimden insanlar arasında rastlıyoruz. Dünyada bu yönde yapılan araştırmalar şiddetin daha çok yakın çevrede yaşayan insanlar arasında cereyan ettiğini göstermektedir. Şiddetin doğru anlaşılması ve azaltılmasına, önlenmesine yönelik tedbirler geliştirilmesi, ancak onun gerçek sebeplerinin bilinmesiyle mümkündür.

İşittiğimiz ya da tanık olduğumuz olaylar ve yaşadığımız deneyimler aile içi şiddetin cinsel kıskançlığın sıkça rastlanan bir sonucu olduğunu düşündürmektedir. İstatistikler bunu destekler bir dağılım gösterir. Tüm cinayetlerin %13'ü kocanın karısını ya da karının kocasını öldürmesiyle gerçekleşmektedir ve bu olayların başlıca sebebi, kadının kocasını öldürdüğü durumlarda bile erkeğin kıskançlığıdır(Winston, 2011: 155).

Şiddeti, genel bilgi olarak doğru bilmeye, bu konuda toplumdaki şiddet kültürünü doğru tanımaya ve ülke istatistikleri hakkında doğru bilgi sahibi olmaya ihtiyacımız var. Şiddetin bütün dünyada arttığına, ama bizim ülkemizde özellikle çocuklarla ilgili daha hızlı bir artış seyri yaşandığına tanık olmaktadır. Genç nüfusun fazlalığı, hızlı ve düzensiz şehirleşme, göçler ve yarattığı sosyal sonuçlar ülkemizde ilgili ciddi riskler ortaya koymaktadır.

Şiddet, ailede, okulda, sokakta, kurumlarda, kısacası hayatın her yerinde var. Çocuklar ve gençler önce kendileri şiddete maruz kalıyor ve sonra ileride başkalarına şiddet uyguluyorlar; bütün bilimsel araştırma sonuçları böyle ifadeler kuruyor.

Çocuk suçluluğunun temelleri tarihin her döneminde aileye dayanmıştır. Belki bunu bugün daha fazla hissettiğimiz için öne daha çok çıkartıyoruz. Bir geniş aile kültürü içinde çocuklardan daha fazla herkes sorumlu idi. Bugün bu anlayış artık yok ve tek tek çocuklar ve onların başarılı ya da başarısız ebeveynleri var.

Anne babalar özverili olduklarını, çocukları için ellerinden gelen her şeyi yaptıklarını düşünseler bile, çocuğun duygusal ihtiyaçlarına karşılık vermemek bir tür şiddettir. Eğer çocuk anne babanın tepkilerinde kendi yansımasını bulamıyorsa, yalnızlık, terkedilmişlik, itilmişlik duygularına sürüklenebilir ki bu da şiddetin başka bir şeklidir. Böyle bir durumda çocuk kendisine karşı adaletsiz davranıldığına inanır ve haksızlığa, dahası ihanete uğradığı duygusuyla travmatik bir çaresizlik algısı, duygusu içine düşebilir; onu hayattan kopma noktasına getirecek sınırsız bir korkuya kapılabilir. İleride, gençlik döneminde bireyleri, intihara, uyuşturucuya, saldırganlığa ya da hayatta kalmak için akla gelmedik yollara sürükleyen işte bu süreçlerdir.

Çocukların ihtiyaçları, tüketim mallarına, satın alınabilir şeylere kaydırıldı. Buradan gayet mantıksal olarak çıkan sonuç; bu suni statü sembolleri, doyum ve mutluluk bulmanın yegâne geçerli yolu sayılırken, insanın bunları alacak parası yoksa bunlara ulaşmak için her an çalmaya, yağmalamaya, gaspa ve öldürmeye hazır olabileceğidir.

Eğer bir çocuk bu şekilde kendine yabancılaştırılmışsa, başkalarıyla duygudaşlık kuramamasına şaşmamak gerekir. Bu durumda öteki de, aynı insanın kendisini algıladığı gibi algılanır; yani fabrikalarda üretilen ihtiyaçlara göre yönlendirilen makineler ve robotlar olarak. Böylelikle duygusuzluk ve bunun sonucunda doğan katı şiddet eğilimi, çağımız çocuklarının tipik özelliği haline geliyor. Toplumumuzdaki özyıkım eğiliminin çekirdeği buradadır. Çocuklarımıza ne yaptığımızı göremez ya da görmek istemezsek, gerçekten de kötülüğü hedefleyenlerin işbirlikçisi oluruz(*Gruen, 2008:215-217*).

Çocuklarda şiddet, saldırganlık, vandalizm, madde bağımlılığı ve suç eğilimlerinin artmasının bütün toplumun geleceğini; ekonomiyi, eğitimi, sosyal barışı, hukuk düzenini, can güvenliğini tehdit edeceği bir gerçektir. Bu yönde riskli ülke olduğumuzun bazı göstergeleri;

- 1) Çocuklarından endişe ve şüphe duyarak yaşayan ailelerin her geçen gün çoğalması,
- 2) Aile içi şiddetin çoğalması,
- 3) Okullarda artan disiplin ve suç olayları,
- 4) Gençlerde silah taşıma merakının artması,
- 5) Çeteleşmenin doğal hale gelmesi,
- 6) İntihar girişimlerinin artması,
- 7) Madde kullanımı ve bağımlılığının artması

şeklinde sıralanabilir.

Önemli olan şiddeti, suçu ailede, okulda ve sosyal çevrede oluşmadan önlemektir. Bu sebeptendir ki, şiddetin azaltılması ve suçun önlenmesi için her kesime ama özellikle de anne babalara, eğitimcilere, bilim insanlarına, bürokratlara, siyasilere, yerel yönetimlere, medyaya, iş adamlarına çok önemli görevler düşmektedir.

Şiddetle, suçla mücadelede artık etkin ve sıra dışı önlemlerin yürürlüğe konmasının vakti gelmiştir. Bu yolda herkes gerekli duyarlılığı göstermeli, sektörler arası işbirliği mutlaka sağlanmalıdır. Çünkü çocuklar ortak paydamızdır; çocuklar geleceğimizdir. Bu ortak payda bizi öncelikle aile kurumuna önem vermeye, bu boyutta ciddi çözümler üretmeye sürüklemektedir.

Şehre göç olayı, bizim ülkemizde şiddetin ve çocuk suçluluğunun önemli sebeplerinden biridir. Çünkü, ülkemizde kırsal kesim kültürü ile şehir yaşıntısı

arasında çok büyük farklılıklar vardır. İşte bu kültür şoku bir kısmı kenar mahallelerde oturan yeni gelenleri, ama özellikle onların yeni nesil genç ve çocuklarını ciddi ölçüde zora sokmaktadır.

Kent yaşamı öylesine değişkendir ki, farklı uyaranlar tarafından hiç durmadan bombardıman edilirik. Olaylar ve endişeler dizisi sonsuz olabilir. Bunlarla başa çıkabilmemizin tek yolu da duygu, alışkanlık ya da gelenekle hareket etmekten çok, ne yapıyor olduğumuzu düşünmek, sürekli izlemektir. Argümanın merkezi, modern dünyada benliğin bizi çevreleyen topluluk içinde tutarlı bir şekilde kökleşmiş bir şey olmadığı; her birimizin kendi benliğimizi bulmak ve toplumsal değişimin hızı nedeniyle de bunu düzenli bir şekilde yapmak zorunda olduğumuzdur(Craib 2006:129).

Çözümlerin öncelikle doğru teşhislere dayandığı gerçeğiyle ülkemizde şiddet, suç ve mağduriyetler konusunda sosyal ve bilimsel araştırmalara ciddi kaynaklar ayrılmasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda her bireyden devletin en üst yapısına kadar herkese ve her kesime görevler düştüğü açık bir gerçektir.

Ülkemizde aile ve çocuk sorunlarına doğru teşhisler henüz konmuş değil. Bunu yapabilmek için çok sayıda saha araştırmasına ihtiyaç vardır. Sosyal sorunlarda ülkelerin aynı reçeteleri kullanma şansı azdır. Bu nedenle, grip aşısı arar gibi Batı ülkelerinin yollarına düşmek yapılacak ilk ve en önemli iş değildir. Onlar çocuklarıyla ilgili çok sayıda kurum oluşturmuş, çok sayıda tedbir almış ve tüm bunlardan sonra suça buluşan çocukları hasta ilan etme hakkını kendinde görmüş bir kültüre sahip. Biz toplum olarak o aşamanın çok öncesindeyiz. Şiddet, saldırganlık, suç, intihar eğilimleri biz de henüz daha çok sosyolojik olgular olarak görülmelidir. Sayı olarak değil ama kültürel anlamda nüfusunuzun hangi oranda şehirleşebildiğine, hangi düzeyde demokrasi ve insan hakları kültürünü hazmedebildiğine bakmak gerekir.

Ebeveynler olarak, yeni nesillere iyi bir dünya yaratabilmenin yolunun, **“çocuklarımızı akranları ile birlikte kucaklamaktan”** geçtiğini her geçen gün daha iyi fark ediyoruz. Gözlenen odur ki; saçımızı süpürge etmek, sırasında zaruri ihtiyaçlarımızı erteleyip kendimizi çocuklarımızın rahatına adanmak, onlara yaşayabilecekleri güvenli ve sağlıklı bir gelecek hazırlamak için yetmeyecektir. Artık yetişkinler olarak hepimiz tüm zamanlardakinden daha farklı bir duyarlılıkla ve sıklıkla **“Çocuklarımız için daha ne yapabiliriz”** diye kendimizi sorguya çekmeliyiz.

Şiddet;

Kişinin/kişilerin başka bir kişiye, gruba ya da topluluğa karşı kasıtlı olarak, sözel, fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik, cinsel, siyasal nitelikte olmak üzere zarar vermesi, veya zarar verme tehdidinde bulunması; farklı olarak ise kişinin diğer canlılara, doğaya, kendine kötülük olacak şekilde eylemler ortaya koyması durumudur.

Şiddeti bu genel tanımı içinde, **bir olgu** olarak ele almalıyız. Toplumumuz-da şiddet deyince ne yazık ki, genellikle fiziksel şiddet (tokatlama, yaralama, öldürme...) anlaşılmaktadır. Bunun sebebi bu şiddet türünde görselliğin ön plana çıkması ve sonuçta şiddete uğrayan kişide ağır ve görünür hasarlar oluşabilmesi, dahası yaralanma ya da bir ölüm durumunun yaşanmış olmasıdır.

“Ayıplama, kınama, aşağılama” gibi ifadeler kullanma, sözlü şiddete girer. Sözlü şiddetin bazı hallerde çocukların dünyasında fiziksel şiddetten daha ağır hasarlar bıraktığı önemli bir gerçektir. Ancak bu, anne babalar tarafından pek de farkında olunan bir durum değildir.

Sözlü ve fiziksel şiddetin yanında aslında aileler çocuklara çoğu zaman farkında olmadan psikolojik şiddet, duygusal şiddet de uygulamaktadırlar. Duyguların incitilmesi, fiziksel şiddet kadar acı verebilir, tahrip edici olabilir.

“Yaptığımı yemeği yemezsen annen olmam.”

“Beni dinlemezsen artık sadece kardeşini seveceğim.”

“Söylediğimi yapmazsan ölürüm” gibi ifadeler çocukların dünyasında duygusal tahribata yol açarlar.

Annelerin babaları kötüleyici veya babaların anneleri kötüleyici bir şekilde, geçmişte olup bitenleri çocuğa anlatıp hüznü tablolar çizmesi de bir duygusal şiddettir. Bu çeşit tutum ve tavırlar çocuğun duygu dünyasında hasarlara yol açar, onu insanlara ve hayata karşı öfkeli hale getirebilirler.

Çocuk için aile büyükleri değerlidir, kutsaldır. Büyüklerden gelecek öfkeli bir bakış, fiziksel şiddet kadar korkutabilir incitebilir çocukları...

Anne ya da baba sert bir bakışla bile şiddet durumu yaratabilir. W. Hugo'nun dediği gibi;

"Bir bakışın kudreti

Hiçbir lisanda yoktur.

Bir bakış bazen şifa

Bazen zehirli oktur.

Bir bakış bir bakışa

Bazen neler anlatır.

Bir bakış bir aşığı

Saatlerce ağlatır."

Hedef Açısından Şiddetin Türleri

Çocuklara karşı şiddet, ya da genel olarak şiddet fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik ve yoksun bırakma ya da ihmal şeklinde olabilir. Şiddet davranışları hedef alınan yere göre genellikle aşağıda sıralandığı kategorilerde ele alınır.

- Kendine yönelik şiddet
- Diğer kişilere yönelik şiddet
- Hayvanlara yönelik şiddet
- Mala/eşyaya yönelik şiddet
- Doğaya yönelik şiddet

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2000 yılı için yapılan bir değerlendirmesine göre her yıl yaklaşık 1,6 milyon insan şiddet sonucunda hayatını kaybetmektedir. Bu 1,6 milyon ölümün yaklaşık yarısı intihar, üçte biri de cinayet sonucudur. 2000 yılında dünyada toplam 520.000 cinayet işlenmiş olup bu cinayetlerin %77'si erkekleri hedef almıştır.

Çocuklarda Şiddeti Doğuran Ana Etkenler:

Bireysel Etkenler

- Biyolojik Özellikler
- Psikolojik Özellikler

İlişkilerle İlgili Etkenler

- Aile eksenli etkenler
- Okul eksenli etkenler
- Mahalle, arkadaş çevresi etkenleri

Toplumsal Etkenler

- Kamusal hayatta meydana gelen çalkantılar
- Kötü çevre ve gruplar
- Sosyal uyum sorunları
- Göç etme ya da göç sorunları
- Gelir dağılımındaki Eşitsizlik
- İnsan haklarını kullanma sorunları
- Medyada/Sanal alem etkisi

İnsan davranışları, bireyin bebeklikten itibaren kazandığı kişilik özelliklerinin dışı vurumudur. Duyuş, düşünüş, davranış kalıplarının gelişiminde ilk bebeklik dönemi çok önemlidir. Özellikle duygusal yapılanma, adalet anlayışı ve bilinci, günlük yaşantılar içerisinde yine bebeklikten başlamak üzere yavaş yavaş şekillenir.

İnsanlığın geleceği yeni anne babalara bağlıdır.

Eğer onlar çocuklarını keyfi otoriteyle zorlayarak hayatı mahvederlerse, öldürme, savaş ve sefalet fişkırmaya devam edecektir.

(Neill, 1978: 148)

Bebeğin ihtiyaçlarının zamanında ve doğru olarak karşılanmış olması önemlidir. Çünkü hayatın bu evresi bireyin en çaresiz ve başkalarına en muhtaç bulunduğu dönemdir. Annenin kucağından, ziyaret için gelen bir akrabanın kucağına ilk naklediliş, bu nakledilişte gösterilebilecek özensizlik belki de bebek için bu dünyanın ilk adaletsizliğidir. Böyle bir durumda bebeğe uzanan eller ne kadar yumuşak olursa olsun, annesinden bir anlık için kopartılan yavru, bir yandan ağlar, bir yandan da bakışlarını kurtarılmaya ümidiyle çaresizce annesine yöneltir. Böyle basit görünen bir süreç bile çocuğun duygu dünyasında ha-

sarlar bırakabilir. Bu durum bize, bir insanın adalet duygu gelişiminin ne kadar zorlu olduğunu açıkça göstermektedir.

İbn-i Sina yaklaşık on asır (bin yıl) bin yıl öncesinden; “Çocuk eğitime, çocuk anne sütünden kesildiği andan itibaren başlanmalıdır” der. Bu bakış açısı, bebek bakımı planına, iki yaşından itibaren eğitimi de eklememiz gerektiğini vurgular. Çünkü, her bireyin 0-6 yaş döneminde kişiliğinin yaklaşık yüzde yetmişi şekillenmiş olacaktır.

“Kral olsun, köylü olsun; bu dünyada en mutlu insan evinde huzuru bulan insandır”

Aile; insanın doğduğu yer, hayatın anlamını ve tüm insanlık değerlerini öğrendiği gerçek bir okuldur. Bu okul görevini iyi yaparsa mutlu çocuklara sahip olunabilir. O halde erdemli toplum, erdemli anne babalarla mümkündür.

Hiçbir zaman sorun çocuk yoktur; sadece sorunlu anne ve babalar vardır. Belki de, yalnızca bir insanlık sorunu vardır demek daha yerinde olur (Neill, 1978:100).

Giderek toplumların sosyal yapısı çok hızlı değişti ve küresel süreç tüm değerleri etkiledi. Bu da çocuk yetiştirme ve eğitme konusunda çağdaş ailenin daha çok zorlanmasına yol açmaktadır.

Yaşanan zorlanmalar her şekilde aile kurumunun önemini daha da arttırmıştır. Çünkü ailede her şeyin yolunda gitmesi, sadece evdekilerin, anne babaların değil, okulun, çevrenin ve tüm toplumun işini kolaylaştıracaktır. Evde iyi yetişmiş ve eğitilmiş çocukların okuldaki, hayattaki uyum ve başarıları da daha yüksek olacaktır.

Bugün insanlığın çok önemli saydığı temel sorunlardan biri, çocuk suçluluğu ve çocuk taciz ve mağduriyetlerindeki artıştır. Bu ülkemiz için de, çok hassas olan ve stratejik önemi bulunan bir konudur.

Şiddet, saldırganlık ve suçluluk duygularının temeli ise aileye dayanıyor. Çünkü birey olarak inandığımız her değer, her duygunun ve her davranışın

temel ölçülerini kazandığımız yer ailedir. Oradaki yanlışlar, yeni nesilleri bütün hayatlarınca etkilemektedirler.

Şiddetin ve yıkıcılığın temeli, belli ki çocuklarımızla kurduğumuz aile ilişkilerinin biçiminde yatar. Çocuklarımızın dilini doğru anlamıyoruz. Bunu için çaba göstermiyoruz. Çünkü, sahip olduğumuz güçlü konumun kibri içinde, kendimizi çok bilgili, çok iyi ve çok ileri görüyoruz; dilimiz, ilk çocukluk dönemindeki deneyimlerimize dair sözcüklere sahip değil(Gruen, 2008: 26).

Evlenmek, yuva kurmak bizi anne-baba olmaya götüren yoldur. Ancak çoğumuz aile kurumuna adım atarken buna gerçekten gereği gibi hazır değiliz. Bu yüzden birdenbire anne ya da baba olma sorumluluğu ile karşı karşıya kalmanın zorluklarını yaşıyoruz.

Artık günümüzde bir ailenin sorumluluğunu taşımak özellikle de çocuk yetiştirmenin zorlukları açısından bakılınca, daha da sıkıntılı bir durumdur.

Son bir asırda yerkürede her şey çok hızlı değişti. Çok hızlı değişim her şeyimizi alt üst etti; özellikle aile yapımızı derinden etkiledi. Birdenbire teknolojik gelişmelerin kuşatması, hızlı şehirleşme, medyanın artan etkisi, göç, tüketim kültürünün getirdiği değer bozulmaları ve tüm bunların yanında çekirdek aileye çok hızlı bir geçiş süreci.

Geniş ailede büyük baba ve büyük anne çocuklar için, tüm aile için bir denge unsuru idi; adalet unsuru idi. Dedeler ve nineler, birer yargıçtı, hazır arabulucuydu; eğitmendi, sağlık otoritesi idi. Sadece aile içi değil; akraba, komşu, sokak, mahalle, köy ve her tür insan anlaşmazlıklarında ve çatışmalarında ihtiyaç duyulan çözümler bu yaşlı kuşak tarafından ve gecikmeden üretiliyordu.

Baba gündüz işine giderken, hatta aylar sürecektir gurbet yolculuğuna çıkarken gözü arkada kalmıyordu. “Geride ne olur” diye düşünmüyordu; çünkü büyükbaba, büyükanne aile kurumunun başındaydı. Bunların yanında amcalar, halalar, teyzeler birer sosyal ve kültürel zenginlikti. Sosyal değerlerin öğretilmesi görevi daha çok, bu bilgi dolu, tecrübe dolu kuşak tarafından yerine getiriliyordu. Hayatın anlamı ve amacı yeni nesillere aile içinde bu bilen kişilerce veriliyordu.

Yukarıdaki anlatımlarla elbette sosyolojik bir tespitle eğitilmiş, sağduyu sahibi büyükanne, büyükbaba ve diğerlerini kastediyoruz. Yoksa katı tutumları ve şiddet dolu gelenekleri olan eski geniş aileye özlemi işaret ediyor değiliz.

Sağlıklı bir geniş ailedeki “yetişkin ve çocuk etkileşimi” doğal bir öğrenme ortamı sağlıyordu.

Çekirdek aileye hızlı ve hazırlıksız geçiş her şeyi beklenmedik şekilde çok etkiledi. Ayrıca şehirleşme, sanayileşme ve kadının iş hayatına atılması, aile dengelerini alt üst etti. Bu sosyal değişimin getirebileceği riskleri doğru okuyamayanlar daha çok sorunla karşılaştı. Bütün bu gelişmelerden en çok zarar görenler ise çocuklar oldu. Çocuklar birçok ailede ortada kaldı; belirsizliğe, şiddete sürüklendi.

Çocuk yetiştirme işi, değişen hayat tarzları nedeniyle eski ile kıyaslanamayacak kadar zorlaştı. Bu zorluk hem aile içinde, hem sokakta ve hem de okulda bizleri, anne-babalar olarak, öğretmenler ve okul yöneticileri olarak tedirgin etmektedir.

Günümüz dünyasında çocuklarımız sanki bizim çocuklarımız değil. Televizyon onları değiştiriyor. Medya onları değiştiriyor, İnternet onları değiştiriyor, Sokak onları değiştiriyor, Okul onları değiştiriyor. Giderek, bizim evimizde, bize yabancı, tuhaf birileri haline geliyor çocuklarımız.

Genel suçların yanında, çocuk suçluluğu ve çocuk mağduriyetlerinin de çok hızlı arttığı bir dönemden geçiyoruz. Ülkemizin çocuk suçlarındaki artış hızı yönünden dünya ülkeleri arasında ilk sıralarda yer alması ciddi bir sorundur. Böyle olmasında-diğer nedenler yanında- çocuk nüfus oranımızın çok yüksek olması önemli bir ektendir.

Suçluluk açısından özellikle en riskli dönemin hiç kuşkusuz, çocukluk dönemi olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir deyişle, çocukluk döneminde deneyimlenen yaşam biçimi ve bazı bireysel karakteristik özellikler, suçluluğun önemli belirleyicileri olarak dikkat çekmektedir. Benzer biçimde yetişkinlik dönemindeki suçluluk, çocukluk dönemindeki bir antisosyal yapının bir devamı olarak görülebilir(Kızmaz, 2006:95).

Özellikle bizim ülkemizde adliyeye yansıyan çocuk suçları hakkında bir fikir vermesi bakımından aşağıdaki istatistikî bilgi önemlidir.

Ülkemizde sadece 2010 yılı içinde, çocukların suça sürüklenme ve suç mağduru olma sayısı yaklaşık 750 bindir.

Bu çok yüksek bir rakam demektir. Bu çocuklarımızdan her gün daha fazlasının normalden uzaklaşması, hatta kaybedilmesi demektir. Bu toplumun geleceğinin tehdit altında olması demektir. Yine böyle bir tablo çocuklarla, suçun ve mağduriyetin daha çok birlikte akla gelmesi demektir.

Bu sosyal çevrenin, hatta okulların tehlikeli ortamlara dönüşmesi demektir. Bu ailenin çözülmesi, bozulması ve giderek bir sosyal bunalımın, eşiğine doğru gidilmesi demektir. Zira eğitim alanlarındaki şiddeti toplumun genel şiddet kültüründen ayrı düşünemeyiz.

Anne-Babalarımızın eğitime adına bizde aşağıladıkları veya reddettikleri şeyler için cezalandırmak üzere düşmanlar ararız (Gruen, 2008:42).

Son yıllarda şiddet daha radikalleşti ve aile cinayetleri arttı. Suç işleme yaşı çok aşağılara düştü. Genç kızlar ya da erkekler annelerini ya da babalarını bile öldürür hale geldi. Üzücü ve korkutucu olan böyle sıkıntı sınırında çok fazla sayıda çocuğumuzun ve gencimizin bulunmasıdır.

50 yıl öncesinden okullarımızı birer “Anne-Baba Danışma ve Eğitim Merkezi” dönüştürmeliydik. Bu yolla Anne-Baba eğitimleri vererek çocuklarla ilgili riskleri azaltabilirdik. Çocuklarda gençlerde ortaya çıkabilecek şiddet, saldırganlık ve suçluluk eğilimlerini böylece azaltabilir; belki her tür sorunu doğmadan önleyebilirdik.

Çocuk kendi hayal dünyasını gerçek dünyadan ayırmakta zorluk çekmez. Eğer ki saldırgan eğilimlerini gerçek dünyada dışa vuramıyorsa, hayal dünyasında bunları uygulaması, rahatlaması gerekir. Toplum tehlikedeyse bunun asıl nedeni, insanın saldırgan özelliği değil, aksine bireydeki saldırganlığın bastırılmasıdır(May, 2013:136).

Günümüz dünyasında;

- *Aile içi şiddetin arttığına,*
- *Okullarda yaşanan olaylar çoğaldığına,*
- *Sokaklar daha güvensiz hale geldiğine,*
- *Çocuk suçları tüm ülkede yaygınlaştığına,*
- *İntiharlar girişimlerinin arttığına,*
- *Uyuşturucuya yönelenlerde büyük artış olduğuna,*
- *Aile kurumunda hızlı bozulma-çözülme yaşandığına,*
- *Akrabalar arası cinayetlerin çoğaldığına,*
- *Çete, mafya, anarşi, terör olaylarının çoğaldığına,*
- *Sıra dışı olaylar yaşanmaya başlandığına,*
- *Suç korkusunun ürkütücü hal aldığına,*
- *Ülkelerin kolay yönetilemez hale geldiğine*

giderek daha fazla tanık olmaktayız.

Artık anlamalıyız ki, suça karışan çocuklar bizim kendi evlerimizde büyüttüğümüz, okullarımızda okuttuğumuz çocuklarımızdan başkası değil.

Çocuklarımızı suça, şiddete, madde alışkanlığına sürükleyen nedir?

Ailelerimiz çocuk yetiştirmede böyle sıkıntılı bir düzeye nasıl geldi?

Sıkıntılar daha fazla büyümeden bu soruları sorgulamak, cevaplar bulmak ve çözümler üretmek hepimizin görevidir. hiç kimsenin çaresizliği kabullenme hakkı yoktur. Bunun için kendi gerçeklerimizin ne olduğunu açıkça bilmeliyiz. Bireysel yönden, kurumsal yönden, toplumsal yönden çok yönlü sorgulamalara girişmeliyiz.

Kişi sevilmediğinde veya tutarsız bir biçimde, kendine hiç güveni olmayan bir anne ya da baba tarafından sevildiğinde içten bir öfke geliştirir. Bu öfke

duygularının sonradan yarattığı saldırganlık onda tüm insanlardan intikam alma eğilimi, kendisine yaramayan bu dünyayı başkaları için de yok etme duygusu geliştirir. Önem hissi deneyimleri diğer insanlar tarafından inkâr edildiği müddetçe, şiddet çalkantılarını hep yaşayacağız. Herkesin her zaman biraz önem hissine ihtiyacı vardır ve toplumumuzda bunu olası hatta olabilir kılmazsak, kaçınılmaz olarak bu yıkıcı yollardan sağlanacaktır (May, 2013; 200).

Çocuklarımızın geleceğini, toplumumuzun geleceğini, aile geleceğimizi rastlantılara bırakamayız.

O halde ne yapmalıyız?

Neler yapmalıyız?

Ya da neleri yapmamalıyız?

İşte elinizdeki bu kitap, çocuklarınızın kişilik gelişimi açısından, duyuş, düşünüş ve davranış özellikleri açısından bilgilendirici bir kaynağınız olsun diye hazırlandı. Aile içi ilişkiler ve iletişim, çevre ve okulla ilişkiler, kişisel yaşantılar ve sorunlar, çocuk ve gençlerde şiddet duygularının temelleri özellikle ele alınan konulardır.

- Bireyin gelişim süreci içinde hangi genel özellikler vardır?
- Gelişim sürecinde anne-babaların hangi tutum ve davranışları çocuklarını olumsuz kişilik yapılanmasına sürükler?
- Televizyon ve benzeri teknolojik araçların zararlarına karşı neler yapabiliriz?
- Çevredeki uyumu ve okuldaki başarısı açısından çocuğumuza nasıl destek verebiliriz?

Yukarıdaki soruların ve de dahası bir sürü başka benzer soruların cevaplarını her anne babanın bilmesi gerekir.

Bazı anne babalar; “Benim çocuklarım büyüdü. Bebeklik dönemiyle, çocukluk dönemiyle ilgili konuları bilmeme ne gerek var?” şeklinde düşünür.

Bu tavır doğru değildir. Çünkü bir çocuğun gittiği okulda eğitimciler tarafından doğru olarak tanınabilmesi, ancak onunla ilgili yeterli, sağlıklı bilgilerin olmasıyla mümkündür. Okul bu bilgileri en doğru olarak ancak aileden alabilir. Aile okul yakınlaşması için okullarda mutlaka "Aile Görüşme Odaları" kurulmalıdır.

Ayrıca anne-babalar olarak, çocuğumuzun geçmiş yaşantılardan ne gibi olumsuz hatta travmatik izler taşımakta olduğunu bilirsek, onun bugünkü davranış özelliklerini daha iyi anlayabiliriz. Çünkü davranışların arkasında bireyin yetiştirilme özellikleri vardır; kişilik özellikleri vardır.

Çocuklarımızda doğum öncesinden ve doğum sırası işlemlerden etkiler kalır. Bebeklikten, ilk çocukluk yıllarından, ergenlik döneminden etkiler kalır. Geçmiş yaşantıları, yani çocuğun hayat hikâyesi anne babalar, öğretmenler tarafından bilinmeli ve her zaman göz önünde tutulmalıdır.

İnsanlar başkaları için iyi olmayan alışkanlıklarından vazgeçemedikçe, bunun için bir gayret göstermedikçe, karşılıklı sevgi bir ütopya olarak kalacaktır. Daha iyi bir toplumu ne yeni ideolojiler ortaya atarak, ne de siyasi kurumlarımızda reformlar yaparak gerçekleştiremeyiz. Önce kendimizde bir reform yapmamız, bizi diğerlerinden ayıran kusur ve kötülüklerimizden arınmamız şarttır. Ancak ondan sonra daha iyi bir toplum kurabiliriz. O zaman komşunun komşuyu sevmesi, işçinin patronu sevmesi, patronun da işçiyi sevmesi mümkün olabilecektir. İlgünün arılarda ve karıncalarda milyonlarca seneden beri kurmuş olduğu düzeni, insan toplumlarında ancak sevgi ile kurabiliriz (Carrel 1976:134,135).

Çocuklarımız, bizim ve yaşadıkları kültürel
çevrenin ürünleridir.

Çocuk gelişimi ve eğitimi alanında anne babaların bilmeleri gereken pratik bilgiler sadece küçük çocukları açısından değil, yetişkin çocukları açısından da hayati derecede önemlidir. Bilinçli anne-baba olma konusunda geç kaldıysak, bilgi ve becerimizi geliştirmeye bugün başlayalım. Eğer bugün başlarsak başarıma şansımız daha yüksek olacak demektir.

Çocuklar herkesi aynı ölçüde rol model almamakta, bazı insanları diğerlerine göre daha fazla taklit etmektedirler. Diğer insanlar, önemli, güçlü başarılı ve sevilen kişiler olmaları ölçüsünde, bir çocuk tarafından daha çok taklit edileceklerdir. Ayrıca çocukların en fazla taklit ettikleri kişiler en çok gördükleri kişilerdir. Bütün bu ölçülere uyan ana babalar, ilk yıllarda, çocukları için temel modelleri oluştururlar. Hem temel pekiştirme kaynakları ve hem de başlıca taklit modelleri oldukları için, bir çocuğun gelecekteki saldırgan davranışı büyük ölçüde ana babalarının ona ve birbirine karşı nasıl davrandıklarına bağlıdır (Fredman, 1993; 270).

Anne-baba eğitimi çalışmaları aslında ülkemizde birçok kurum ve kuruluş tarafından yapılmaktadır. Ancak bu çalışmaların yeterli sayıda insanımıza ulaşması yönünde sorunlar var.

Kime, neyin, ne kadar verilmesi gerektiği açısından sıkıntılar var. Kimlerin hangi programı vermesi gerektiği konusunda sorunlar ve belirsizlikler var. Kurum ve kuruluşların nicelik ve nitelikleri yönünden yeterliliğinde sıkıntıları var.

Çocuklar toplumun geleceğidir; çocuklarla ilgili sosyal politikalar, bilim anlayışıyla oluşturulmalıdır.

Bir anne baba eğitiminde istenen amaca ulaşılması için hangi bilgilerin ne kadar verilmesi gerektiği konusu iyi belirlenmelidir. Bu belirlemede güncel ihtiyaçlar ön planda tutulmalıdır. İllerimiz hatta ilçelerimiz farklı sosyal özellikler taşır. Yöneticiler, eğitimciler, anne babalar bu gerçeğe göre hareket etmelidirler.

Aile eğitimi alanı, anne baba eğitimleri çok geniş bir yelpaze sunar. Biz bu eserde daha çok, "Çocuklarda Şiddet, Duyguları ve Suç eğilimleri Açısından Anne Baba Eğitimi" programı esas alınmıştır. Amaç şiddetin ne olduğu hususunda, şiddetle mücadelenin önemi hususunda duyarlılık geliştirmektir. Çünkü çocuklar toplumun geleceğidir. Onları şiddetten, suçtan, mağdur olmaktan korumak da biz büyüklerin asıl görevidir.

Özgür çocukların baskı altındaki çocuklardan çok daha az açığa vuracakları nefret duyguları vardır. Nefret nefreti doğurur; sevgi de sevgiyi... Saldırgan çocuklar evlerinde sevgi ve anlayış görmeyenlerdir. Hiçbir zaman sorun çocuk yoktur; yalnızca sorun anne ve babalar vardır. Belki de, yalnızca bir insanlık sorunu vardır demek, daha yerinde olur. İnsanlığın geleceği yeni anne babalara bağlıdır. Eğer onlar çocuklarını keyfi otorite ile zorlayarak hayatı mahvederlerse, öldürme, savaş ve sefalet fıskırmaya devam edecektir.

Korku ortamından ancak nefret yayılabilir. Gerçek zarar vericilik nefretin eyleme dönüşmesidir. Özgürlük saklı olanı ortaya çıkarır. Özgürlük, ruhu temizleyen, insanı kendine ve başkalarına nefret duymaktan kurtaran taze hava gibidir. Mutluluk nasıl kurulabilir? Cevabım şu; otoriteyi kaldırın; bırakın çocuk kendi kendisi olsun. Çocuğu bir şeye itmeyin. Çocuğa öğüt ve söylev vermeyin. Çocuğu bir şey yapmaya zorlamayın. Bunlar sizin cevaplarınız olmayabilir. Ama benim cevabımı beğenmiyorsanız, daha iyisini bulmak size düşer (Neill, 1978: 262).

Çekirdek aile özellikle büyük şehir ortamlarında çocuğun sosyalleşme sürecinde yalnız kalmakta ve açıkçası ciddi bir şekilde zorlanmaktadır. Bu durumda, komşularla, toplumla bağ kurmaktan başka da pek bir seçenek yok gibidir. Bunun ne denli ihtiyaca dönüştüğünü çocuk parklarını, çocuk oyun alanlarını gözlemleyerek anlayabilirsiniz. Ancak bugün şehirlerdeki çocuk nüfusa göre çocuklara ayrılan sosyal alanların yok denecek kadar az olması en ciddi insan sorunlarından biridir.

Şehirlerde çocuklara ayrılan alanların azlığı ve çoğu yerde rastgele kurgulanmış olmaları bu yerleri, çevre insanların çocuklar üzerinden kaynaşma alanları olmaktan öteye sanki çatışma alanları haline getirmektedir. Şehirlerin henüz çocuklar açısından bir ihtiyaç analizi yapılmış değildir; sosyal risk haritaları çıkartılmış değildir. Şehirleşmenin hızlı yaşandığı bir toplumda değişimlerden en çok etkilenen, aile yapıları ve doğal olarak çocuklardır. Bu doğrultuda her şeyin çocuklara göre, bugünün çocuklarının ihtiyaçlarına göre yeniden gözden geçirilmesine ve düzene sokulmasına ihtiyaç vardır.

DOĞUM ÖNCESİ DÖNEM

Bu dönem kişilik özelliklerinin ilk oluşmaya başladığı dönemdir. Bir bireyin sonraki karakter yapısında doğum öncesinin etkileri olduğu kesindir. Ancak bizler bu etkilerin tam da neler olduğu, nasıl olduğu hususunda fazla bir bilgiye sahip değiliz.

Anne karnındaki bebeğin bedenlen ve ruhen sağlıklı olması, annenin yaşayış tarzına bağlıdır. Annenin sağlıklı ve düzenli beslenmesi, hasta olmaması ve ilaç kullanmaması gerekir. Varsa, sigara ve alkol kullanma gibi kötü alışkanlıkların da hamilelik sırasında kesinlikle terk edilmesi şarttır.

Annenin ruh dengesi hamilelik boyunca çok iyi olmalıdır.

Stres, kaygı, depresyon altında bulunan annelerin bebekleri risk altında demektir.

Annenin yaşayacağı her çeşit gerginlik ve mutsuzluk bebeğin ruh dünyasını daha doğmadan olumsuz etkiler. Çünkü psikolojik gerginlik ve zorlanmalar anne bedeninde kasılmalara yol açar. Stresli yaşam annenin dengelerini alt-üst eder.

Bu durum iç salgı bezlerinin ve kalp atış düzeninin bozulmasına neden olur ve bebek olup bitenden etkilenir. Bebeğin daha doğmadan sorunlu ya da sakat bir birey olması fikri elbette herkes için ürkütücü bir durumdur.

Hamilelik döneminde aile çevresindeki herkes ama özellikle baba, anne adayına son derece anlayışlı davranmalı, sevgi ve şefkat duygularıyla yaklaşmalıdır.

Bu dönemde kadınların psikolojik dengesi normal zamandakinden oldukça farklıdır. Hamile kadın daha hassas, duygusal ve alıngandır. Daha çabuk karamsarlığa düşer. İlgi şefkat, yardım ve anlayış bekler. Kadın intiharlarının ve de suça yönelmelerin daha çok adet zamanlarında ve hamilelik sırasında gerçekleştiği bilimsel bir gerçektir.

Hamileliğin doktor ya da ebe, hemşire kontrolünde sürdürülmesi önemlidir. Hamilelik sırasında nasıl bir beslenme düzeninin izlenmesi gerektiği bu uzmanlar yardımıyla belirlenmelidir. Beslenme ve hareket dengesi, çalışma ve spor yapma düzeni yine uzmanların önerilerine göre ayarlanmalıdır.

Yaşanılan evler ve girilen fiziki ortamlar, çevre kirliliği hamile için önemlidir. Bu dönemde yüksek ses ve stresli ortamlardan uzak durulmalıdır. Sakinlik, huzur, temiz hava ve doğa yürüyüşleri hamileler için, en önemli, en doğal gıdalardır.

Anne adayının ayrıca doğuma, hatta muhtemel bir erken doğuma iyi hazırlanması gerekir. Bu hazırlık hem maddi ve hem de manevi yönden sağlanmalıdır. Yoksa doğum sonrası yaşanacak eksiklikler, aksaklıklar, çaresizlikler hem anne ve hem de bebek için kötü sonuçlar doğurabilir.

Doğumun sağlıklı olması gerekir. Doğum işi rastlantılara bırakılmamalıdır. Doğum olayı, işin ehli kişilerin yardımıyla gerçekleşmelidir. Doğum sırasında yaşanacak olumsuzluklar bebeğin ya da annenin sakat kalmasına yol açabilir.

Ve yine doğum sonrası hem anneye ve hem de bebeğine çok iyi bakılmalıdır.

Dünyaya geliş, bir insanın hayatında en önemli andır. Başlamaktır. Çaresiz bir şekilde bir başlamadır. Her insan yavrusu için tek ve zorunlu çare, diğer insanlardır. Doğum ve sonrası için anne kadar diğer aile elemanları da hazırlıklı olmalıdır. Bilgi yönünden, duygu yönünden, beceri ve davranış yönünden tüm aile yeni bireyin gelişine, aileye katılımına hazırlıklı olmalıdır.

Psikologlar, çocuğa en büyük ruhsal zararın, hayatın ilk beş yılında yapıldığını söylerler.

İlk beş ayında desek belki gerçeğe daha yakın olur.

Ya da ilk beş haftada...

Belki de, ilk beş dakikada verilen zarar çocuğun hayatı boyunca sürer.

OKUL ÖNCESİ DÖNEM

Yeni doğmuş bir bebek doğumdan hemen sonra annesinin karnının üzerine bırakıldığında, başını doğrultup annesinin gözlerine bakmaya çalışır. Ama bebek önce yıkanırsa bu ilk temas yaşanmaz ve aynı nitelikte bir ilişki ancak uzun bir süre sonra oluşabilir. Bebeğin çevresiyle temasa geçişi, doğrudan doğruya annesiyle ve annesi üzerinden gerçekleşir. Küçük çocuğun kendi hayatını anlamlandırması, annesinin onun hayatını anlamlandırmasıyla özdeştir. Çocuk, kendi hayatının anlam ve önemini annesinin ona verdiği anlam ve önemden çıkarır. Bu yüzden gelişimin türü ve sınırları, anne babasının bunu sağlamaya hazır olmasına bağlıdır(Gruen, 2008:50).

Birey için hayata başlangıç yılları temel duyguların ve temel davranış özelliklerinin kazanıldığı en önemli devredir. Bu dönemde çocuk, kendisi ve çevresi hakkında en temel duyguları öğrenir. Ya hayata, çevresine ve kendine güven duyar ya da korkak, ürkek birisi olur çıkar.

Bu dönemde annenin rolü çok önemlidir. Bebeğin altının zamanında değiştirilmesi, karnının zamanında doyurulması ve gazının çıkartılması en hassas konulardır. Eğer bunlar zamanında ve bebeğin ihtiyaç duyduğu şekilde yerine getirilmezse farkında olmadan şiddet ve saldırganlık duygularının temeli atılmış olur.

Çocuk dünyaya gelir gelmez normal şartlarda ilk etkileşimde bulunacağı ve kendisine en yakın olacak kişi annedir. Doğumdan sonraki günlerde anne ile bebek yakınlığı sağlıklı gelişim ve anne-bebek bağıllığı açısından son derece önemlidir. Anne sevgi ve ilgisi, bu dönemde bebek için temel ve vazgeçilmez bir ihtiyaçtır.

Kişinin kendisi göz önüne alındığında, tek bildiği şey vazgeçilmez bir sevgi arayışında olduğudur; bunu elde ettiği zaman sonsuza dek mutlu ve hoşnut kalacağını düşünmektedir(Maslow, 2001: 163).

Bebeklik çağında ortaya konan anne baba tutumları çocuğunun gelecek dönemlerdeki gelişimini ve aralarındaki ilişkileri etkileyecektir. İlk iki yıl kişinin temel özgüven duygusunun oluştuğu devre olması bakımından ayrıca önemlidir.

Beslenme saati anne bebek arasında oluşan kuvvetli ilişkinin merkezini oluşturmaktadır. Beslenme saati bebeğin açlığının giderilmesinin yanı sıra,

anne bebek etkileşiminin meydana gelmesi açısından da özel bir öneme sahiptir.

Özellikle anne sütü ile beslenme, bebek ile annenin yakın bedensel temasta bulunmalarını sağlamaktadır. Annesinin memesini emmek için annenin kucağına alınan bebek sadece midesini doyurmamakta, anne ile bu esnada yoğun bir etkileşim içine girmektedir. Bu anların bebek için çok özel anlamı olduğunu ebeveynler iyi bilmelidirler.

Bebegi kucağı almak ve kucakta taşımak anne bebek arasındaki etkileşimi her yönüyle olumlu yönde etkiler. Bebek araç-gereçleri (bebek arabası vs.) yerine, erken dönemlerden itibaren bebegi kucakta taşımanın sağlıklı anne bebek ilişkisinin oluşması açısından önemli olduğu yapılan çalışmalarda vurgulanmıştır.

Her bebek dokunulmaktan hoşlanır. Bu konuda sadece anne değil evdeki diğer bireyler de bebeğı ihtiyaç duyduğu yakın teması göstermelidir. Dokunulmak bebeğın temel güven duygusunu güçlendirir.

İbn-i Sina; “Çocuklarınızı mutlaka kaygı, hiddet ve gerginlik durumlarından uzak tutunuz” der.

Çünkü bebeklikte yaşanan zorlanmalar ileriki yaşlarda davranış bozukluğu olarak karşımıza çıkar. Ancak bebeğın maddi ihtiyaçları kadar, sevgi, şefkat, ilgi yönündeki beklentileri de yeterli ve gerekli biçimde karşılanmalıdır. Daha ilk günlerden bebek, çevresinden ilgi, sevgi ve gülümseme bekler.

Strese depresyona yatkın büyükler çocukluğu gergin geçen kaygılı ve hiddetli geçen dünün küçükleridir. Hepimizin geçmişinde travmatik yaşantılar olabilir; doğru olan bunları bilmek/bulmak ve onlarla yüzleşmektir. Ancak iç huzuruna sahip anne babalar, çocuklarına huzurlu bir yuva sunabilirler.

Sevgi potansiyelimizi, hayat enerjimizi ve heyecanımızı çocuklarımıza fazlasıyla ve usanmadan yansıtmalıyız. Çocuk eğitimi için en önemli üç şey; sabır, sabır ve sabırdır...

Bebek her an kendisine dokunulmasından,
okşanmasından, onunla konuşulmasından,
yüzüne gülerek bakılmasından büyük haz alır.

Bebek anlatamaz ancak hisseder, anlar; ve onu bir köşeye bırakarak, kendi haline terk ederek büyütemezsiniz. Ona rağmen yaşantınızı düzenleyemezsiniz. Anne baba ya da diğer büyükleri olarak sürekli onu hesaba katmak, onunla olmak, onunla yaşamak zorundasınız.

Araştırmalar Batı Toplumlarındaki bebeklerin bir tepki alabilmek için, günde ortalama otuz dakika ağladığını gösteriyor. Çünkü Batıda çocuk ağladığı zaman kucağa alınmasının, onun durmadan kucak isteyip ağlamasına neden olacağı gibi yanıltıcı bir kanı vardır ki, bundan daha yanlış bir şey olamaz.

Anne babaların çoğu, bebeklerin farklı ihtiyaçları için farklı şekilde ağladığını bilir. Bebek sancısı olduğu zaman belli bir şekilde ağlar, karnı açsa ağlaması başkadır, sevmeye ihtiyaç duyduğu zamanki ağlama da değişiktir. Bebek daima bir ihtiyacını belirtmek için ağlar. İhtiyacı karşılandığı zaman ağlaması artmaz azalır, biter.

Sevgi hakkı inkâr edilen her insan sakatlanmış,
varlığının kökleri baltalanmış demektir.

(Arno GRUEN)

Çoğu kez anneler, bebekten gelen farklı ihtiyaç sinyallerini bebeler ağlayarak ifade etmesinden önce algılamaktadırlar. Bebeğin ilk altı ayında yere konulmasına izin verilmemesi, anneye bebeğin bedeninin hep yakın temas halinde olması çok önemlidir. Bu durum annenin sinyalleri hemen fark etmesini sağlamakta, böylece bebeğin ihtiyaçları, özellikle sevgi ihtiyacı düzenli olarak karşılanmaktadır. Biz eğer bebekleri ilgi görebilmek için haykırıp ağlamak zorunda bırakmazsak, onlar da dünyayı bize daha az dar edeceklerdir !

Aile içindeki ihtiyaçların sözsüz sinyallerini zamanında fark etmek önemlidir. Özellikle çocuk konuşmayı öğrenene kadar buna dikkat etmek gerekir. Ama daha sonra da bu duyarlılığı göstermek, çocuğa bilinçle ama sevgiyle bakmak anlamına gelir.

Bebeğin yanında kavga, itişme, çekişme olmaması gerekir. Yüksek sesle konuşmalar, öfkeli bakışmalar onun ruhsal dengesini bozar.

Özellikle, annesine karşı yanında uygulanacak her çeşit şiddet, bebeğin dünyasına atom bombası düşmesi kadar kötü bir şey demektir.

Böyle talihsiz bir durum, onun içindeki tüm güzellikleri yavaş yavaş kurutur. Öfkeli, güvensiz yıkıcı ve saldırganlık duygularıyla dolu bir kişilik meydana gelir. Seri katillerin, canilerin, insanlığı felakete götüren önderlerin genelde kötü bebeklik ve çocukluk dönemi yaşamış kişilerden çıktığı artık bilinen bir gerçektir.

Bir bebeğiniz dünyaya gelmişse, artık o evin içinde çok sağlıklı ilişkiler yaşamak zorundasınız. İlişkilerinizde, iletişiminizde gerginliğe, kırgınlığa, şiddete asla yer yok demektir. Aksi durumda evinizde bir canavar büyümüş olursunuz. Çünkü; “Rüzgar eken, fırtına biçer.”

Gençlerde, yetişkinlerde birçok davranış bozukluğu temeli 0-6 yaş dönemine dayanır.

Meslekleri ve eğitim düzeyleri ne olursa olsun, toplumumuzda anne-babalar 0-6 yaş dönemiyle ilgili çok fazla bilgi sahibi değil. Oysa asıl bu dönemi tüm özellikleri iyi bilmesi gerekenler annelerdir ve babalardır.

Gerçekten de yapılan araştırmalar, anne ve babaların 0-2 yaş döneminin kişilik gelişimi açısından ne kadar önemli olduğunu bilmediklerini, bu dönemde çok fazla hatalar yaptıklarını açık seçik bir şekilde ortaya koymuştur.

"Ağaç yaşken eğilir."

En çok sevgi, en çok ilgi, en çok şefkat bu dönemde verilmelidir. En az gerginlik bu dönemde yaşanmalıdır. En az korku bu dönemde yaşanmalıdır. En çok sevgi bu dönemde yaşanmalıdır. Bebeğin anlamaz şeklindeki ön yargılar yanlıştır. Bebekler hep anlar, ama ifade edemezler.

Bu dönemde bebeğin bakıcı ya da bir yakına bırakılma zorunluluğu bazı duygusal zorlanmalara yol açar. Çünkü küçük çocuklarda zaman kavramı farklıdır. Birkaç saatlik ya da yarım günlüğüne bir yerlere bırakılması bebekte, çocukta strese yol açabilir. Bu duruma özellikle annelerin özen göstermesi gerekir. Asla çok zorunlu olmadıkça bebekler, çocuklar birkaç gün süreyle bir yerlere bırakılmamalıdır.

İnsanda temel güven duygusu 0-3 yaş döneminde oluşur. Çocukların, korkak, ürkek, stresli, bağımlı, güvensiz, içine kapanık ya da saldırgan olmalarının bazı nedenler şöyle sıralanabilir:

- Bebekken ona sert davranılması
- Bebeğe sözel, duygusal ya da fiziksel şiddet uygulanması
- Bebeğin yanında anne babanın birbirine şiddet uygulaması
- Zamanında altının temizlenmemesi, karnının doyurulmaması
- İhtiyacı olan ilgi ve sevginin verilmemesi
- Onu terk eder gibi rastgele birilerinin yanına bırakılması...

Belki bilerek değil ama yukarıda sayılan kötülükler ne yazık ki birçok evde bebeklere, çocuklara yapılmaktadır. Birçok evde bebeklerin yanında, çocukların yanında babadan anneye, anneden babaya fiziki, sözel, psikolojik şiddet uygulanmaktadır.

Çocuklar yaşamlarının ilk yıllarında sürekli olarak bedensel temas ihtiyacı duyarlar. Ama biz de çocuğumuzun mümkün olduğunca erken ve yalnız, hem de olabildiğince derin ve uzun uyumasında ısrar ederiz (Gruen, 2088:137).

Eğitim herkesin içinde olduğu ve herkesin bir şeyler bildiği geniş bir alandır. Ancak herkesin bir şeyler bilmesi, herkesin her zaman ve her konuda ko-

nuşmasını gerektirmez. Söz konusu çocuk eğitimi ise, konuşması gerekenler bu işin uzmanları olmalıdır. Çocukların iç dünyalarında olup bitenleri anne babalar olarak iyi izlemeliyiz.

Bir yandan bizler çocuklarımızı korurken, kollarken, diğer yandan da özgürce gelişimlerini desteklemeliyiz. Özgür olma, kendisi olma hakkını erken tanımak, bireyin kimlik, kişilik gelişimi ve de sağlıklı kişilik gelişimi açısından çok önemlidir.

"Yarının çiçekleri, bugünün tohumlarında saklıdır." (Çin Atasözü)

Öldürülmesi gereken bir şey varsa, o da çocuğu ebeveynlere bağlayan, dış dünyayı sevmesini engelleyen, özgür yaratıcılığını köstekleyen bebeklik döneminden kalma bağlardır(May, 2000:114).

Okullar, sağlık kuruluşları bir an önce etkin aile danışma hizmetleri sunabilir donanım / yeterliliğe kavuşturulmalıdır. İlk çocukluk dönemi, bakım, eğitim bilgileri tüm öğretmenlerce iyi bilinmelidir. Aslında her öğretmen iyi bir aile danışmanı ve aile eğitimcisi olmalıdır. Okullarda sınıf veli toplantıları sık sık yapılmalı, veli görüşmeleri veli eğitimlerine dönüştürülmelidir. Rehberlik hizmetler anaokullarından, anasınıflarından başlamalı ve tüm kademelerde etkin bir biçimde bağlantılı olarak sürmelidir.

Aile eğitimi anlayışımızı yeniden gözden geçirmeliyiz. Anne babaların çok değişik okullar okumuş olmaları, yüksek görevlerde bulunmaları her zaman onların aile konularında, çocuk eğitimi konularında bilgili olmaları anlamına gelmez.

Aile eğitimleri mutlaka evlenmeden önce hem erkeklere ve hem de kadınlara verilmelidir. Çocuk yetiştirme işi dünyanın en zor işlerinin başında gelir. Her eş buna hazır olarak evlilik kurumuna adım atmalıdır. Çok sayıda kadın aslında annelik sanatına uygun olmadığı halde evlenmekte ve çocuk sahibi olabilmektedir.

Kültürümüzün tamamı, annelerin bebekleri üzerinde mutlak egemenliği olduğu fikrini destekler; ve böylece biz de sapkın annenin aklından geçirdiği ve kötüye kullanabileceği tuhaf fikirleri desteklemiş oluruz. Anneliği, kimi kadınların sapkın davranabileceği gerçeğini dışarıda bırakacak kadar körü körüne yüceltirsek, ne anneye, ne çocuklarına ne de genel olarak topluma yardım edebiliriz(Welldon, 2001: 98).

Belediyeler, üniversiteler, sivil örgütler ve ilgili sosyal kurumlar aile ve çocuk meselesine daha çok kaynak ve enerji harcamalıdır. Ülkemizin bilinen bir çocuk ve aile politikası yok gibidir. Her şey okullara bırakılmış; okullar ise çaresizlik içindedir.

Dünyada kendini güvende hissetme ya da temel güven, hayatın başlarında, ilk bakım verenle ilişkide kazanılır. Bizzat hayatla birlikte başlayan bu güven duygusu kişinin ömrü boyunca devam eder. Bütün inanç, tutum ve ilişki sistemlerinin temelini biçimlendirir (Herman, 2007: 68).

Nereden bakılırsa bakılsın çocuk deyince her şey gidip anneye dayanıyor. Annenin sevgi, şefkat, merhamet anlayışı ve bunu çevresine göstermesi en temel mesele.

Empatiyi sağlayan nöronlar zamanında, çok erken yıllarda uyarılmazsa sevecen, mutlu, sempatik, empatik bir insan oluşturmaya en iyi okulların da hayatın da gücü yetmez. Bir çocuk/genç annesinin varlığı, sıcaklığı, koruyuculuğu sayesinde kendi olabilir; sağlam ve güçlü bir kişilik geliştirebilir.

Tekrar söylersek ve özetlersek, bir inşaat bir bina için temeli ne ise birey için de bebeklik dönemi odur. Bebeğin ihtiyaçlarının zamanında ve doğru olarak karşılanmış olması önemlidir; çünkü hayatın bu evresi bireyin en çaresiz olduğu ve başkalarına en muhtaç bulunduğu dönemdir. Bebeğin, annenin kucağından, ziyaret için gelen bir akrabanın kucağına ilk naklediliş, belki de bebek için bu dünyanın ilk adaletsizliğidir. Böyle bir durumda bebeğe uzanan eller ne kadar sevgi dolu ve yumuşak olursa olsun, annesinden bir anlık için kopartılan yavru, bir yandan ağlar, bir yandan da bakışlarını kurtarıma ümidiyle çaresizce annesine yöneltir. Böyle basit görünen bir durum/olay bile çocuğun duygu dünyasında hasarlar bırakabilir. Her şey bize, bir insanın adalet duygusu gelişiminin ne kadar zorlu bir serüvenden geçtiğini açıkça göstermektedir.

Yetişkin tutum ve davranışların çok önemli olduğu bebeklik çağında bir devru bulacak şiddet tutum ve eylemlerinin bebek için korkunçluğunu tahmin etmek biz yetişkinler için zor olmasa gerek.

Frankl'a göre; "Bu dünyada insanı en çok yaralayan şey fiziksel acı değil, haksızlığın, mantıksızlığın verdiği ruhsal ıstıraptır." Hafford'a göre, şiddet yaşanan ailelerin %80' çocuklu ailelerdir. Bu ailelerin en az yarısında ise, çocuklar da sürekli şiddete uğramaktadır. Şiddetin var olduğu ailelerde büyüyen çocukların %30'u ileride başkalarına şiddet davranışlarında bulunmuşlardır.

SEVGİ TASI - NEFRET TASI

Bireyin içinde iki tas olduğunu varsayalım; **sevgi taşı**, **nefret taşı**. Sevgi taşı; diğer insanlarca bize sunulan ve aldığımız, sindirdiğimiz, depoladığımız sevgilerin biriktiği/toplandığı alanı; nefret taşı ise; acı ve kederin, şiddetin, öfkenin, kaygının, korkunun ve diğer kötü duyguların biriktiği/depolandığı alanı temsil etsin. Böylece bebeklikten itibaren bu iki alan bir şekilde dolmaya başlamış olsun.

Beklenen/arzu edilen; bebek dünyaya gelir gelmez sevgi taşının dolmaya başlaması, nefret taşının ise sürekli boş kalmasıdır.

Elbette her birey için sevgi taşının gerektiği şekilde ve zamanında yeterince dolması önemlidir. Bu da ilk bebeklik döneminde ihtiyaçlarının zamanında karşılanmasıyla olur. Bebeğe yeterince sevgi, şefkat, ilgi, merhamet, yakınlık gösterilmesiyle olur.

Bebeğe doğumundan itibaren, yeterince dokunmak, sürekli güler yüz göstermek, o anlamaz olsa da onunla gözlerinin içine bakarak konuşmak sevgi taşı seviyesini yükseltir.

0-3 yaş döneminde temel kişilik özelliklerinin yaklaşık %33 şekillendiğini düşündüğümüzde, bu dönem sonunda sevgi taşının da en az %33 dolmuş olması gerekir.

0-6 yaş döneminde sevgi taşındaki doluluk %60-70 seviyesine çıkmış olmalıdır. Nefret taşı boş kalmalıdır. Çok kötü olan, sevgi taşı doluluk seviyesinin nefret taşı doluluk seviyesi altında kalmasıdır.

Nefret taşı çok yukarılara kadar dolu ve sevgi taşı boş olan bir çocuk, büyük ölçüde kaybedilmiş bir çocuktur. Böyle bir kişilik yapılanma süreci; suçluluğa, saldırganlığa, mutsuzluğa götürür. Bu tabloda çocuk, suç, intihara yakın yaşıyor demektir. Yani bir şekilde tehlike kapımızdadır.

Bireyde temel kişilik özelliklerinin on iki yaşına kadar oluştuğu kabul edilir. Buna göre, sevgi taşının bu yaşa gelindiğinde tam dolmuş olması gerekir. Bunun yanında nefret taşının ise yine boş olması beklenen bir durumdur.

Eğer gelişim süreci içinde acı, keder, öfke, stres, kaygı, endişe... gibi duygular çokça yaşanırse bunlar nefret taşının doluluğuna sebep olur.
Nefret taşı doldukça, bireyde saldırganlık ve şiddet duyguları artar.

Sevgi taşı zamanında belli bir doluluğa ulaşmayan insanların, sonraki yaşantılarında gerçek mutluluğa ve huzura ulaşmaları zordur. Böyle kişilerin gerçek sevgi vermeleri, gerçek sevgiyi anlamaları zordur. Eğer bu varsayılan taşları gerçekten görme şansımız olsaydı, insanları anlamamız ve onlara yardımcı olmamız kolaylaşırdı.

Anne ve babalar, çocukları için doğal birer terapist olma görevini üstlenmelidirler. Çocukların sevgi ve nefret taşları düzeylerini biz yetişkinler, her adımda izlemeli ve onların mutluluklarına katkı vermeliyiz. Her yetişkinin tüm çocuklar için sosyal görevi ve de insani sorumlulukları vardır.

Çocuklar yetişkinlere gönderilmiş kutsal emanetlerdir.

Bebeklerin, çocukların “sevgi taşı” ancak anne ve babaların beraberce sağlayacakları ortak gıdalarla dolabilir. Ortak gıda; ortak sevgi ve hoşgörüdür.

Çocuklara sevgi vermenin maddi külfeti yoktur. Onların nefret taşlarının boş, sevgi taşlarının dolu olması için ciddi bir savaş verelim. Bu onların geleceğine yapabileceğimiz en büyük yatırımdır.

Sevgi verdikçe çoğalan bir hazinedir. Sevgi sadece seveni değil sevileni de mutlu ve sağlıklı kılar.

Eşlerin aile içinde yaşadıkları ilişki ve iletişim zorluklarının altında, çocukluktan gelen “sevgi” ve “nefret” taşlarının doluluk oranı etkili olmaktadır.

Yetişkin insanlar genelde anlam veremedikleri duygular karşısında en kestirme yol olarak karşılarındakileri suçlama yolunu seçerler. Bu bir şekilde geçmişin faturasını borçsuz ve alakasız insanlara, çocuklara kesmedir.

Bireyin kendini tanıması önemlidir. Evlilikte olsun, diğer insanlarla ilişkilerde olsun kişinin huzurlu, mutlu, başarılı olma yollarını bulabilmesi kendi yeteneğine kendi becerisine bağlıdır.

Çocukları kendi bireysel özelliklerine göre ve hayata uygun eğitmeli ve yetiştirmeliyiz. Onlara kendileri olmaları için rehberlik etmeli, cesaret vermeliyiz. Kendini seven, diğer insanları seven, heyecanları yüksek çocuklar yetiştirmeliyiz. Bu, güven duygusuna götüren en gerçek yoldur.

Eşler Arasındaki Çatışmalar;

“Çok az evlilik mutludur. Ailelerin çoğunluğunun uyguladığı çocuk eğitimi yöntemlerini göz önünde bulundurursak, bu kadarcık mutlu evliliğin bulunması bile şaşılacak şeydir.”

A.S. Neill

Bir aile içinde eşler arasında ve çocukların gözü önünde yaşanan çatışmalar çocuğun dünyasına büyük zararlar verir. Bebeklik dönemi olsun, çocukluk dönemi olsun, ergenlik dönemi olsun, bu her gelişim dönemi için böyledir. Anne baba savaşıları çocukların bu dünyadaki cehennemidir.

Eşler arasında yaşanan çatışmalar özellikle çocuğun özgüvenine büyük zararlar verir.

Yanlarında anne babalar şiddete başvurursa, çocuklar sevgi, şefkat, güvenlik duyguları yönünden şüphe ve endişeye kapılırlar. Böyle durumlar çocukların temel güven duygularını derinden sarstığı gibi dehşete düşmelerine de yol açabilir.

Anne baba çatışmalarından endişe ve dehşet duyguları içine düşen çocuklarda ani rahatsızlanmalara tanık olmaktadır. Yapılan araştırmalar çocuklar-

da karın ağrılarının %70'inin bu çeşit zorlanmalardan ortaya çıktığını göstermiştir. Ama daha kötüsü böylesi zorlanmaların, çocuklarda ileriki zamanlarda ortaya çıkacak fiziki, psikolojik ve sosyal rahatsızlık ve olumsuzluklara temel oluşturmaktadır.

Anne baba çatışmalarının sık yaşanması çocuklarda kısa vadede şu fiziksel belirtilerin ortaya çıkmasına yol açar;

- Yatağını ıslatma ya da kirletme,
- Parmak emme,
- Tırnak yeme,
- Konuşma zorluğu çekme, kekeleme,
- İnsanlardan uzaklaşma,
- Kusma,
- Sık ortaya çıkan enfeksiyonlar,
- Karın ağrıları...

Eşler arasındaki tüm çekişmeler, çatışmalar, kavgalar çocuklar için her gelişim döneminde zararlıdır. Aile içi çatışmalardan ötürü daha büyük çocuklarda, gençlerde daha ileri davranış ve duygular bozuklukları ortaya çıkar. Bunlar da;

- Okul fobisi,
- Anlama ve öğrenme zorlukları,
- Yalancılık,
- Saldırganlık eğilimleri,
- Sinir krizine girme,
- Zorbalık,
- Aşırı stres,
- Eve geç gelme veya gelmeme,
- Suç işleme eğilimleri,
- Şiddet olaylarına karışma.

Çocuklar ev veya okul ortamlarında yukarıdaki türden sorunlar ortaya koyarsa onları susturma, bastırma yerine sebepler üzerinde kafa yormak gerekir. Bu durumları sert tepkilerle geçiştirmeye kalkışmak, çocuğun öz güvenini zedeler; bu ise bilerek suçlu yetiştirmemiz anlamına gelebilir.

Anne baba çatışmalarından ötürü çocuklarda meydana gelmesi muhtemel duygusal belirtiler ise şunlardır;

- Hayale dalma,
- Çekingenlik,
- Utangaçlık,
- Sık sık ağlama,
- Ümitlerini yitirme,
- Duygusal içe kapanmalar,
- Sanal âlemlere sığınma,
- Uyku bozuklukları,
- Duygusal kaçış ve uzaklaşmalar,
- Bazı işlere aşırı ilgi gösterme,
- Yaşantısındaki işlere karşı isteksizlik,

Bu durumlara düşülmemesi için yapılacak en önemli şey; eşler arasındaki çatışmaların her iki tarafı da rahatlatacak biçimde çözümlenmesi, sona erdirilmesidir. Elbette bu kolay ve kısa sürede olacak gibi durmuyor. Bunun için eşlerin yeterince birbiriyle konuşabilmesi, müzakere becerisi geliştirebilmesi önemlidir.

Doğru olan, asla ve asla çatışmaları
çocukların gözü önünde yaşamamak, onlara
yansıtılmamaktır.

Kavgaları çocukların gözleri önünde yapıyor,
ama yatak odalarında barışıyoruz.

Bazı küçük kavgalar doğal bir süreçte, ailedeki herkesin bulunduğu ortamda cereyan edebilir. Ancak sonradan sakinlik sağlandığı andan itibaren durumu telafi etmek gerekir. Yine aynı şekilde herkesin, çocukların gözü önünde barışmayı bilmek gerekir. Özür dilemeyi bilmeliyiz. Öz eleştiriyi bilmeliyiz. Böyle bir tutum, çocukların kırılan güven duygularını onaracak; hayata, evliliğe karşı olumsuz duygulara saplanmasının önüne geçmiş olacaktır.

Hasta aileler vardır. Eşler birbirleriyle olan anlaşmazlıklarını, çatışmalarını çocuğa ya da çocuklara yansıtabilirler. Birbirinin yerine çocuklardan birini hedef haline getirip günah keçisi ilan edebilirler Bu durum daha çok birbirini yalnızlığa iten ve de yoksun bırakan eşlerde görülür. Evde kavga ve bağırtilar yoktur ama eşten eşe psikolojik şiddet vardır.

Yalnız olmak için yaratılmadık. Sadece başkalarının kaderiyle sürekli ilişki içinde olarak yeniden keşfedebileceğimiz ve kendimizi tam olarak gerçekleştirmemizi sağlayacak anlam ufuklarında bulunmak üzere varız. Asla yalnız olmamalı, asla yalnız başına kalmamalıyız. Yalnızlıkta/tecritte insan bir şekilde kendisine ve başkalarına karşı yabancılaşır; insan kendi çehresini de, başkalarınınkini de tanımaz olur ve bir şekilde, sadece vatanında değil, aile içinde bile bir yabancı oluverir(Borgna, 2014: 42).

Evlilikte öfkeye,
kine, kibire, gurura yer yoktur.

Baş çıkılamayan evlilik gerilimlerinden ötürü hedef haline getirilen çocuklar üzerinden ailenin dengesini kurma girişimi çocukların bir şekilde kaybedilme riskini de beraberinde getirir. Hak etmediği adaletsizliklere maruz bırakılan bu durumdaki gencin, zamanla bir şeylere, birilerine isyan etmesi an meselesi olacaktır.

Çocuğunun güçlü bir özgüvene sahip olması için anne ya da baba olarak şunları yap;

- Onu olduğu gibi kabul et,
- Koşulsuz ve çok sev,
- Ona gülümse,
- Takdir et,
- Sarıl,
- Kucakla,
- Değer ver,
- Çabalarını öv,
- Dinle,
- Anlayışlı ol,
- Paylaş,
- Yaşamıyla ilgilen,
- Yüreklendir,
- Her zaman olumlu konuş,
- Hep iyi davran,
- Girişimlerini destekle,
- Şakacı, esprili ol,
- Gerektiğinde koru,
- Merhametli, şefkatli ol,
- Yeteneklerine inan,
- Haksızlıktan uzak dur,
- Nazik ol,
- Adalet duygularını rencide etmekten kaçın,
- Kendi olmasını destekle,
- Asla başkalarıyla kıyaslama,
- Sorumluluk kazanmasını sağla.

“Ben bu işin neresindeyim” diyorsanız eğer, yukarıda sıralanan ilkelerin kaçından geçerli puan aldığınıza bakın. Söz konusu eğitim olunca duyguları aşabilmek, gerçekçi olmak gerekir. Sizin, Anne Baba Okulunda sınıfta kalmanız, çocuğunuzun geleceğinin ve toplumun geleceğinin tehdit/tehlike altında olması demektir.

Eğer hem toplum ve hem kendiniz
için iyi nesiller yetiştirmek istiyorsanız;
annelik, babalık sanatından iyi not almaya
çalışın.

Çocuk eğitimi, bakımı zor bir iştir. Bu nedenle bazı anne-babalar, bu alanda bilgi sahibi oldukları halde uygulamada başarısızlığa düşerler. Eğitim bir süreçtir; kararlılık, inanç ve sabır ister. Her şart ve durumda çocuğumuzla ilgili bilinçliliğimizi, hassasiyetimizi sürdürmek zorundayız. Temel kural budur.

Kararlılık, azim ve sabır, çocuk yetiştirmede bilgili olmak kadar önemlidir. Sadece bilmek yetmez; uygulamalıyız. Çocuklara, gençlere onların gerçek dünyasından yaklaşmalıyız. Onun ihtiyaçlarından, onun gerçekliğinden yaklaşmalıyız.

Evini çölün dibinde inşa ettiğini duydum.
Şimdi bir hiç için mi yaşıyorsun?
Umarım bir çeşit kayıt tutuyorsun!
(Leonard ÇOHEN)

Anne babalar kendi korkularını, fobilerini bazen çocuklarının eğitimine yansıtırlar.

Sürekli olarak;

“Aman dikkat et”,

“Sakin bir şey olmasın ha...”

şeklinde çocuklarına uyarılarda bulunurlar; bir korku kültürünün işaretleridir. Temiz, sesiz, sakın, alçakgönüllü, hiçbir saldırganlığı olmayan, her ba-

kımdan dikkatli ve kontrollü davranan; kısaca mükemmel olan bir çocuk kendi gücünün çok üstünde bir yükün altına girmiş demektir. Bu mükemmelliğe zorlayış çocuğun psikolojik dengesinin bir yerde bozulması demek olacağından zararlı ve tehlikelidir.

Anne babaların kendi tutum ve davranış dengesini ayarlayamayışı evlerde yaşanan başka önemli bir sorundur. Birilerine ya da bir şeylere kızan bir annenin ya da babanın, çocuklarına sert, şiddet dolu davranışlar göstermesi kadar daha kötü ne olabilir?

Ve ne yazık ki neredeyse zaman içinde bütün evlerde bu tablo karşımıza çıkabilmektedir. Böyle bir durum çocukları sadece şaşkınlığa ve sadece mutsuzluğa sürüklemekle kalmaz daha fazlası, onların adalet duygularını rencide eder.

Cezaevlerini dolduran şiddet uygulayıcılarını terapik anlamda inceleyin, onların iç dünyalarında en çok rastlayacağınız şey; rencide edilmiş adalet duygularıdır.

Çocukların uğradığı haksızlıklar, maruz kaldıkları her türlü şiddet durumu, beyin hücreleri tarafından depo edilmektedir. Buna psikolojide başka bir deyişle bilinçaltı alan diyoruz.

Beyinde (bilinçaltında) oluşan bu karanlık köşeler birer barut fıçısı gibidir. Böyle bir zihinsel yapılanma birey için, ailesi için, toplum için tehlikelerle doludur. Yeni haksızlıklar bu köşelerin alevlenmesine yol açar ve kişi kontrolsüz davranışlara, şiddet eylemlerine girişebilir. Bardağı taşıracak bir son damla riski ise her zaman vardır.

Bu toplumda kaybedilen çocuklar, gençler, gerçekte bizim kötü eserlerimizdir. Aile olarak, çevre olarak, okullar olarak, ilgili sosyal kurum ve kuruluşlar olarak; yani tüm toplum olarak yetişen nesillerden bizler sorumluyuz; cezaevlerine düşenlerden de.

Neill'e göre; "Yalnızca romantik filmlerde insanlar aşk uğruna ölürler; gerçekte ise insanlar nefret uğruna ölmektedirler."

Çocukluk çağı, adalet duygularının en temiz ve en güçlü olduğu gelişim dönemidir. Bu duyguların temiz kalması için anne-babaların ve diğer büyüklerin özel gayret sarf etmesi gerekir. Yaşanan yıllar ve onun içine giren tüm yaşantılar bu saf ve sağlıklı duyguları kirlletmemelidir. Unutmamak gerekir ki, çocukların adalet terazisi büyüklerinkinden daha hassastır.

Açık bir biçimde şiddet yüklü bir toplum olduğumuzu söylemek zorundayız. Şiddet bizim ne yazık ki, kültürümüzde olan, kanıksanmış bir olgu. Cezaevinde yatan çocuklarımızın, gençlerimizin yüksek düzeyde şiddet görmüş bireyler olması üzerinde düşünmemiz gerekir.

Kültürümüzün iyi yanlarını güçlü tutmamız sıkıntılı hale gelen boyutları tamir etmemiz gerekir. Yarınlarla ilgili sorumluluğumuz adına eğitim-öğretim anlayışlarımızı, yeniden gözden geçirmemiz gerekir.

Çocuklarımızın ve ailemizin esenliği için günlük duyguları doyurma yerine “geleceğin doğru insanını yetiştirme” anlayışını ön planda tutmalıyız.

Hayat neyi gerektiriyor, eğitim neyi gerektiriyor, yarınlar neyi gerektiriyor iyi planlayıp çocukları akılcı bir çizgide yetiştirmeliyiz. Özgürlük ve sorumlulukları bir arada özümsemelerine zemin hazırlamalıyız. Kültürel değerlerle, çağdaş değerleri bir arada düşünmek, çocuk eğitim felsefelerimizi bu karışıma göre şekillendirmek ve hayata geçirmek zorundayız.

Her şeyin değiştiği, toplumların ve yaşantılarının birbirlerine açık hale geldiği bir dünyada sadece geleneklere tutunarak çocuk eğitemeyiz. Çocuklar iyi ilişki biçimlerini, doğru anne-baba ve öğretmen modellerini televizyon yoluyla ya da benzer yollarla öğrenebiliyorlar.

“Adalet olmayan bir yerde, insanla hayvanın
hiçbir farkı yoktur.”

Çocuklara yaşatacağımız her kötü olay ve durumu, kendi adalet terazilerinde tartıp bizi değerlendireceklerini, hatta kendi ölçüleriyle bizi yargılayacaklarını asla unutmamalıyız.

Çocuklarımızın bizim geçmişte kalan çocukluklarımızı yaşamadıklarını iyi bilmeliyiz. Onlar yeni bir dönemin, yeni bir dünyanın çocuklarıdır. Onlara onların dünyasına göre yaklaşmalıyız.

Çocukların kişisel özellikleri ve kendilerini
algılayış biçimleri, onların başkalarını algılayış
biçimini etkilemektedir.

“Bizim zamanımızda”... diye başlayan ifadeler kuran öğretmenler, ane-babalar en kısa zamanda bu tutumlarını sorgulayıp değiştirsinler. Sizin zamanınız geçen asırda kalmadı mı? Her şey değişiyor. Çocuklarımızı geçmişe mahkûm etmeye hakkımız yok. Bu mümkün de değil zaten. Zorlamakla sadece onların ruh dengesini bozar, onları şiddet dolu bireyler haline getiririz. Yetişkinlerin iyi birer gözlemci olması gerekir. İyi yargılayan büyükler değil, iyi gözlemleyen büyükler çocuklara mutlu, huzurlu bir gelecek sunabilir.

- Yapma, -etme,
- Gitme, -gelme,
- Koşma, -konuşma,
- Oturma, -kalkma,
- Bakma, -dinleme,
- Elleme, -dokunma,
- Alma, -sorma... gibi yargılayıcı, engelleyici, korkutucu cümleler kurmak çocuğa bir çeşit şiddet uygulamaktır.

Yapılan araştırmalara göre altı yaşına kadar, yukarıdaki anlamda çocuklara karşı büyüklerin kurduğu engelleyici cümle sayısı 75 bin civarındadır. Bu bir korku kültürüdür. Bu bir şiddet kültürüdür. Bu,  ocuklarda girişimciliği, yaratıcılığı, başarıyı engellemektir.

Oysa korku bozar, yozlaştırır.

Çocuklara “ zg rl k ve sorumluluğu” birlikte,
ama mutlaka dengeli bir şekilde vermeliyiz.

Çocuklara daha çok sevgi ve daha çok özgürlük vermeliyiz. Emerson; “Eğitim,  ocuğa saygıyla başlar” der. Çocuğa yeterli sevgi vermek, şefkat göstermekle güçlü  zg ven duygularının temeli atılmış olur.

Evlerimizi, artık yürümeye, tutmaya, dökmeye, kırmaya başlayan çocuklarımıza göre yeniden dizayn etmemiz gerekir. Her şeyi ortada bırakıp, gün boyu defalarca; -yapma, -etme, -tutma... diye çocuğu azarlamak, hareketlerini engellemek çok anlamsız bir tutumdur. Çok yanlış bir eğitim anlayışıdır. Bu yaşlarda hareket, oyun, çocuğun en temel ihtiya ıdır.  ocuğu hareketsiz kalmaya zorlamak onu ruh hastası olmaya zorlamakla aynı şeydir.

Her problem, yapabileceğinizin en iyisini
yapmanız için size verilen bir şanstır.
(Duke ELLINGTON)

Özellikle iki, üç yaşlarında ev ortamında riskler ve tehlikeler söz konusudur. Zaman zaman basında şu tür haberlerin yer aldığına tanık oluruz;

“Kibritle oynayan  ocuk evi yaktı.” “ akmakla evi yakan  ocuk...”

Tehlikeli araç ve malzemeleri çocukların uzanamayacağı yerlere koyarsak riskleri azaltmış oluruz. Delici ve kesici aletleri, yanan, dökülen kırılan maddeleri çocuklardan uzak tutmak gerçekten o kadar zor mu? Aslında bütün mesele anne babaların çocuklarının büyüdüklerini fark etmekte geç kalmış olmaları-

dır. Ev ortamını çocuğumuzun gelişim seyrine göre hep yeniden düzenlemek zorundayız; çok geç kalmadan.

Ev ortamını tehlikelerden arındırdığımız zaman çocuğa karşı kurduğumuz engelleyici ve yargılayıcı çıkışlarda da doğal olarak azalma olacaktır. Eve göre çocuk değil, çocuğa göre ev ortamı felsefesi daha doğru bir duruştur. Çocuğu bir yetişkinmiş gibi görüp sık sık azarlamak onun gelişimini köreltir, yaratıcılığını öldürür.

Çocuğunuza sürekli olarak;

- Yapma,
- Tutma,
- Koşma,
- Konuşma,
- Bağırma,
- Gülme,
- Dokunma... gibi

engelleyici cümleler kurmak zorunda kalıyorsanız, bir şeyler iyi gitmiyor demektir. Bu durumda aile içi iletişim tarzınızı, disiplin anlayışınızı, yeniden sorgulamanız gerekir.

Yargılayıcı tavırlar çocukların yaratıcılık yeteneklerini öldürür ama daha önemlisi adalet duygularının rencide olmasına neden olur. Bu ise geleceği ciddi olarak riske sokmak anlamına gelir.

Çocuğun sosyalleşmeye, yani toplum kültürünü kazanmaya başladığı yer onun yaşadığı evdir. Ahlaki, dini, insani değerlerin temeli ilk çocukluk yıllarında oluşmaya başlar. Çocukların öncelikle anne-babaların tutum ve davranışlarını örnek aldığını herkesin çok iyi bilmesi gerekir. Geniş aile ya da çekirdek aile olmanın yarar ve zararları iyi hesaplanmalı, ona göre tedbirler geliştirilmelidir.

Çekirdek ailenin çaresizlik içinde bir başına, yapayalnız bıraktığı çocuklarımız, sıkıntılı büyükler olmaya adaydır.

Siz evinizde gerekçesi ne olursa olsun yalan
söylüyorsanız, çocuğunuzun çok dürüst biri
olmasını bekleyemezsiniz.

Ev, çocuklar için yaşama ve doğal bir öğrenme ortamıdır. Çocuklarımızın bu ortamda her şeyi dinledikleri, gözlemledikleri, içselleştirdikleri gerçeğini unutmamalıyız. Aksi halde, onların nasıl bir kişilik kazanma sürecinde olduklarını gözden kaçırabiliriz.

Sadece aile kültürü çocuğun hayata hazırlanması ve uyumu için yeterli değildir. Çağdaş yaşantının gereği bilgi, beceri ve davranış özelliklerini çocuğumuza kazandırmanın yollarını hem ailede ve hem de okulda bulmak zorundayız. "İnsan önce kendini sonra kendi çevresini tanımalı; ardından evrenseli kucaklamak gelir."

Kendi kültürüne yabancı kalmanın sıkıntıları kadar onu kuşatan dünyaya yabancı olmanın sorunları da birey mutluluğu ve başarısı için ciddi bir engeldir. Çocuğun önce kendisini sonra hayatı tanımasını sağlamak anne-babaların ve eğitimcilerin en temel görevidir.

İlk çocukluk yıllarında evlerdeki en ciddi sıkıntılardan biri, çocuk gelişim sürecine büyük anne ve büyük babaların, amca, teyze, halaların hatta bakıcıların etki etme gücü olmasıdır. Bunda ne kötülük var denebilir. Anne-babanın doğru bakım ve eğitim süreci içinde, diğer sayılanlardan birinin ya da birkaçının onlara ters düşmeyen var oluşlarının bir zararı elbette yoktur. Tersine bilinçli büyükanneler ve de büyükbabalar çocuklar için evde duran hazır okullar gibidir.

Ancak bizim toplum yapımızda çoğu kez böyle olmuyor. Anne-babanın çocuk eğitimi konusundaki tutum ve davranışları ile aile büyüklerinin ki, farklı olabiliyor. Özellikle dedeler, nineler kendi anlayışlarına göre torunlarının gelişimine taraf olmakta, bu da aile içinde çatışmalı bir eğitim sürecinin doğmasına yol açmaktadırlar.

Bu durumun bakıcı tutmak zorunda kalan aileler için de farklı sıkıntılara yol açtığı genelde bilinen bir gerçektir. Annenin, babanın ya da ikisinin ortaklaşa oluşturduğu çocuk eğitim düzeninin başkalarınca bozulması, çocukta iç çatışmalara yol açar.

Yaşamın en önemli amacı, amaçlı ve anlamlı
bir yaşamdır.

Doğru olan çocukların gelişim, eğitim sürecinde anne-babanın, aynı politikaları izlemesi, varsa başka büyüklerin de bu temel sürece uyum sağlamasıdır. İkiyüzlü, korkak, değişken kişilikler onları yetiştirenlerin eseridirler.

Ne yazık ki bazı anne-babalar gibi, bazı nineler ve dedeler de anlamadan, bilmeden geleceğin sorunlu insanlarını kendi elleriyle yetiştirmektedirler. “Sizin zamanınızın” çoktan gerilerde kaldığını göremezseniz çocukları geçmişinizde yaşamaya zorlamış olursunuz ki bu onlara yapılabilecek en büyük haksızlıktır.

Suç, açıkça nefretin ortaya konmasıdır.
Çocuktaki suçluluğun incelenmesi, çocuğun
niçin nefrete itildiğinin incelenmesi sorununa
gider.

5 ya da 6 yaşlarında başımdan geçen ve hala unutamadığım bir olayı anlatmak isterim. Köyden birkaç aile ve onların çocukları olmak üzere deniz kenarına pikniğe gitmiştik. O zamanki köyümüzden deniz kenarına gitmiş olmak, araba yoluna da yakın olmak demektir. Bu ise çok insanın gelip geçtiği yerlerde olmak anlamına geliyordu.

O zaman bizim için en heyecanlı oyunlardan biri, boş sigara kutularına sahip olmak ve onları bir çeşit oyun aracı olarak kullanmaktır. Çünkü her boş sigara paketi aramızda belli bir simgesel para anlamı taşıyordu. Daha pahalı (filtreli) sigara paketinin oyun alışverişlerimizdeki alım gücü daha fazlaydı.

Ben o günü gittiğimiz yolları dolaşarak boş sigara paketi toplamakla geçirmiştim. Ayrıca boş bir teneke kutu bulmuş, hepsini içine doldurmuştum. Kendimi gerçek bir zengin gibi ve çok mutlu hissediyordum. Bir çocuğun duyguları, heyecanları yetişkinlerden o kadar farklı ki...

Gün bitmiş bir kamyonetin sırtında hep birlikte köye dönüyorduk. Diğer arkadaşlarım da benim gibi belli düzeyde servet edinmişlerdi. Köye yaklaşmıştık ve heyecanlıydım; sonraki günler edindiğim bu servetle arkadaş çevremde oyun alemine popüler bir giriş yapacaktım.

Birden arkadaşımın amcası bana dönerek; "O elindeki nedir; ver bir bakayım" dedi. Anlatmaya çalıştım, dinlemedi. Ben kutumu ne kadar saklamak istediysen de, zorla elimden alıp hareket halindeki kamyonetten aşağıya fırlattı.

Sanki ben aşağıya atılmıştım. Çok üzüldüm ve çok sinirlendim; kahroldum. O an aklımdan geçen tek bir şey vardı; gücüm yetse ve ben şimdi bu adamı öldürebilsem.

"Çocuk = Oyun". Bu açık bir realite. Çocuğu oyundan koparmak, onu hayattan koparmakla aynı şeydir. Çocukların oyunlarını engellemek, onları kine, öfkeye, nefrete, şiddete itmekle aynı şeydir. Aile bunları iyi bilmeli ve çocuklarını bu bilgilere sahip olan kişilere emanet etmelidir.

Pedagog Neill, "Bir Eğitim Mucizesi" adlı eserinde şöyle der; "Bir çocuğun isteğine engel olundu mu, çocuk nefrete sürüklenir. Biliyorum ki, üç yaşında akıllı bir çocuğun elinden ansızın oyuncağını alırsam, çocuk becerebilse beni öldürür."

Birçok yerde aile danışma merkezleri kuruluyor. Gelecek nesillerin iyi yetişmesi adına, ailelerin huzur ve mutluluğu adına çocuk gelişim ve eğitim meselesinin tüm topluma iyi anlatılması gerekir. Bu konuda Valilerden başlamak üzere yönetim yetkisini kullanan herkesin hassasiyetine, gayretine ihtiyaç olduğu da bir gerçektir.

Anne-baba olarak, çocuğumuzun kaderini belirleyen kişiler olarak herkesten daha fazla bizim sorumluluk taşıdığımızı bilmek zorundayız, Bu açıdan sırasında ve gerektiğinde tüm ilgili kurum ve kuruluşları yardıma çağırma, görevi çağırma konusunda kararlı olmalıyız. Kurum ve kuruluşlar toplum için, insan için vardır.

Okuldan ya da diğer kurumlardan yardım almak için çocuğumuzun okul çağına gelmesini beklememek gerekir. Çocuk uzmanları nerede görevli olurlarsa olsunlar, okul öncesi dönem için de ailelere yardım edecek bilgi ve becerilere sahip olmak zorundadırlar.

Diğer yandan kitle iletişim araçlarının eğitici ve bilgilendirici programlarından yararlanmayı da çok iyi bilmeliyiz. Bunun ölçüsü her evin gerçeklerine göre değişebilir.

Anne babalar olarak bizim çocuklarımızı iyi yetiştirme konusunda kararlılığımız ve istekliliğimiz en önemli faktördür. Bu yolda kararlı adımlarla ilerlemeliyiz ki yarınlar aydınlık olsun.

Aileler, çocuklarının yetiştirme sürecinde sosyal kurumlardan ne gerekiyorsa onu istemeyi bilmelidirler. Bu onların aile olmadan kaynaklanan doğal hakkı, çocuklarından ötürü sorumluluklarıdır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri,

Okul Rehberlik Servisleri,

SHÇEK Birimleri,

Denetimli Serbestlik Merkezleri,

Aile Danışma Merkezleri,

İlgili Sağlık Kuruluşları,

Üniversitelerin Sürekli Eğitim merkezleri her yerde yeterli eleman ve donanıyla ailelerin hizmetinde bulunmalıdır.

Sağlık kuruluşlarında ve okullarda psikologlar, aile terapistleri olmalıdır. Özellikle öğrenci sayısı 400'ün üzerinde bulunan okullarda ve Rehberlik Araştırma Merkezlerinde mutlaka sosyologlar bulunmalıdır.

Psikolojik sorunların biyolojik sorunlar kadar önemli olduğu ailelere anlatılmalıdır. Çocuk eğitimi konularında her ilde ve ilçelerde yeterince aile danışma merkezleri kurulmalıdır.

Belediyeler aile ve çocuk konusuna daha duyarlı ve daha yeni anlayışlarla yaklaşmalıdır. Bugünkü toplumun ihtiyaçları bu yöndedir. Suçu azaltmanın doğru yolu budur. Artık sineklerle uğraşmayı bırakıp bataklığa yönelmenin za-

manı çoktan geldi. “İnsanlık için çözüm, gençlerin iyi yetiştirilmesindedir; yoksa sinir hastalarının iyileştirilmesinde değil.”

Önemli **Bazı Hususları Maddelersek;**

1. Çocuklara sevgiyi yeterince, zamanında ve doğru olarak vermeliyiz. Çocuklar sevildiklerini apaçık bir şekilde ve emin olarak bilmek isterler.
2. Çocuklarla her şeyi bir yana bırakarak doğrudan iletişim kurmalıyız. Sırası gelince istemesek de, bizi ilgilendirse de televizyonu kapatabilmeliyiz.
3. Çocukları destekleyici, takdir edici ve cesaret verici sözler söylemeliyiz; hep iyi yönde teşvik etmeliyiz.
4. Onları büyük insan yerine koyun. Onlara saygılı davranın. Onlarla konuşun, gülüşün ve de dertleşin. Çoğu zaman onlarla oyun oynayın.
5. Çocuklara karşı cömert, merhametli ve şefkatli olun. Onlara yeterince dokunun ve sevginizi içten bir duyguyla söyleyin.
6. Çocukların sorularını geçiştirmeyin ve asla onları sorularından dolayı terslemeyin. Onlara her soruya karşılık mutlaka bir açıklama getirmeye çalışın.
7. Öfkeli zamanlarınızda çocuklardan uzak durun. Olumsuz ruh hallerinizi, duygularınızı onlara asla yansıtmayın.
8. Çocuklarınızı asla mükemmel olmaya zorlamayın. Onların küçük hatalarına göz yumun. Çocuklarınızın gelişimlerine, ilgi ve yeteneklerine uygun mantıklı hedefler belirleyin.
9. Her fırsatta çocuklarınızın doğa ile iç içe olacakları ortamlar sağlayın.
10. Ailede anne baba ve diğer her kim varsa onlara yönelik olarak, çocuklarınızın eğitimi adına mutlaka ortak bir politika izleyin.

Çevrenin ve eğitimin en büyük rolü, potansiyelini gerçekleştirmede kişiye yardımcı olmak ve onu bu yolda özgür bırakmaktır. Üç-dört yaşlar çocuğun artık sokağa çıkmaya başladığı yani topluma ayak attığı dönemdir. Yol, cadde, park, komşu çocuklar, mahalle, alışveriş mekânları artık tek tek çocuğun dünyasında yerini almaya başlar. Çocuk aile ötesiyle yüzleşir. Yaşantısı çevresel zenginlik kazanır.

Yeni çevrelerin çocuğun gelişim, eğitim sürecinde yerini alması, ailelerin kontrolünde olmalıdır. Birdenbire sokağa itilen ve başıboş bırakılan bir çocuğu bekleyen sayısız tehlike vardır. Kaza bela bir yana, kültürel bozulma çocukta kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Evde kazandığı değerlerle sokakta karşılaştıkları uyuşmazsa çocuk çatışma yaşar. Bunu büyüklerin fark etmesi, çocuğa açıklaması ve anlamlandırması gerekir. Yoksa ev ile sokak kültürü arasında bocalayan çocukların geleceğin sorunlu bireyleri olacağı açıktır. Hızlı bir değişim süreci içindeki toplumumuzda sokak ve ev ikilemi yüzünden aileler ciddi bir zorlanma içinde bulunmaktadır. Yapılacak doğru davranış bu konuda ihtiyacımız olan bilgiler konusunda yakın uzmanlardan bilgi almaktır.

Çocuklarda korkular, aile ve okul ortamında diyalog ve kabul görme, dinleme ve duygusal olarak özdeşleşme tutumlarının varlığı ya da yokluğu ölçüsünde artan ya da azalan güvensizlik ve huzursuzlukla birlikte yol almaktadır(-Borgna, 2011: 73).

Suç işlemek, bir benlik yaralanması sorunudur. Suç işlemek öç almaktır. Çocukları öç almaya iten sebepleri ortadan kaldırırsanız, suçu da ortadan kaldırmış olursunuz.

Aile ortamında çocukla kurulan sağlıklı iletişim, çocuğun sağlıklı kişilik geliştirmesini sağlar, başkaları ile olumlu ilişkiler kurmasına temel oluşturur. Yapılan araştırmalarda, anne-babaları ile sağlıklı etkileşim içinde olan çocukların, diğerlerine göre daha az stresli oldukları ve uyum sorunu yaşamadıkları gözlenmiştir.

Evdeki değerler sosyal ortamlardakilerle ve yakın çevredekilerle bazı durumda farklı olabilir. Bu durum çocukları duygu ve düşünce çatışmalarına sürükleyebilir. Bu yüzden, ailelerin yaşadıkları çevreyi çocuk eğitim süreci açısından doğru analiz etmek ve gerekli tedbirleri almak zorundadır.

Tam da nasıl bir çevrede ve kimlerle yan yana yaşadığınızı siz doğru olarak bilmezseniz çocuğunuz asla bilemez. O zaman onu bekleyen tehlikelerden

siz sorumlusunuz. Bugünkü dünyada elbette bu zor bir konudur. Özgürlüklerle riskler çoğu kez yan yana bulunurlar. Kendi adımıza girsek de çocuklarımız adına asla riske girme hakkımız yoktur. Böyle bir yetkimiz de yoktur.

İşinizin gücünüzün sizi boğduğu bir dünyada yaşadığınızı ileri sürebilirsiniz. Ancak hiçbir sebep siz anne iseniz, siz baba iseniz sorumluluktan kaçma hakkını size vermez.

Her çocuğun ilköğretim öncesi bir ya da iki yıl bir okulöncesi eğitim kuruluşuna gitmesi doğru olur. Çevresinde bu fırsat olan aileler mutlaka böyle davranmalıdır. Elbette en iyisi bağımsız bir anaokuludur. Ama bu yoksa bir ilköğretim okulunun anasınıfı da uygun olabilir.

Okulöncesi eğitim kuruluşlarının programları, çocukların bedensel ve ruhsal gelişim gerçeklerine göre planlanmıştır. Yapılan araştırmalar okulöncesi bir eğitim kuruluşundan gelen çocukların, doğrudan aile ortamından ilköğretime başlayan çocuklardan daha uyumlu ve başarılı olduklarını göstermiştir.

Çocuklarda duyuş, düşünüş ve davranış özelliklerinin sağlıklı oluşması ve gelişmesi için okulöncesi eğitimin değeri çok fazladır.

Çocukları fırsat olduğu halde bir okulöncesi kuruma, anaokuluna göndermemek, onlara yapılan en büyük haksızlıklardan birisidir. Dahası böyle bir tutum, çocukların geleceğine ihanet etmektir. Çünkü hiçbir şey temelsiz ayakta kalmaz. İnsanlığın temeli ise çocukluk döneminde atılabilir.

Artık ülkemizin her köşesinde anaokulları, anasınıfları, yaygın biçimde açıldı, açılmaya devam etmektedir. Çocuklarımızı bunlardan yararlandırmalıyız. Okulöncesi eğitim kurumlarında yürütülen her türlü eğitim etkinliğinden aile bilgi sahibi olmalıdır.

Beş ve altıncı yaşların bir anaokulunda ya da anasınıfında geçirilmesi çocuğun kişilik gelişimi, ilköğretime ve genel anlamda hayata hazırlanması bakımından çok önemlidir.

Dört yaşından başlamak üzere evdeki değerlerle, çevreden öğrenilenlerin bir kıyaslaması çocuk zihninde yavaş yavaş başlar. Bu dönem çocuğun evindeki yaşantılarla çevrede olup bitenleri karşılaştırması yönüyle önemlidir. Dört yaş aynı zamanda çocukta adalet duygularının daha hassas bir döneme girdiği bir yaştır. Bu evreye ailece önemsenmelidir.

Çocuğun başka çocuklarla kıyaslanmaması, onlara karşı yargılayıcı tutum ve davranışlar sergilenmemesi dört yaştan sonra çok daha önemlidir.

Çocukların, saldırganlık duygularının, şiddet eğilimlerinin temelleri özellikle bu ilk yaşlarda atılır. Şiddet giderek yaşanan olumsuzluklara karşı bir öfke birikimi ve sırası geldiğinde bunun bir dışa vurumudur. Çocukların büyüdüğünü görmek, anlamak gerekir. Onların duyguları, düşünceleri, davranışları hızlı değişime uğrar. Bu özelliklerini gözden kaçırmak çocukları anlamamızı engeller.

En önemli ilkelerden biri, anne ve babaların, çocukların farklı bir birey olduklarını anlamalarıdır. Onları mutlaka özgün varlıklar olarak görmeliyiz. Onları kendilerine özgü nitelikleriyle benimsemeliyiz. Kendisi olduğu için değerli sayılan bir çocuk mutlu ve güvenlidir. Onları, onlar olduğu için, kendileri olduklarından sevmeliyiz ve bunu onlara böyle hissettirmeliyiz.

Bir çocuğa söylenen;

“Senin şu yönünü çok özel buluyorum.”

“Şu şekilde davranman çok hoş.”

“Sana yakışanı yaptın.” gibi

özellikli sözler her zaman güven, cesaret vericidir. Çocukları kendisi olan haliyle sevmeliyiz.

Bir milyon kız acı çeker; çünkü giysileri-ni
anneleri seçmekte ısrar eder.
Hiçbir çocuk teyzesi beğensin diye şu ya da bu
davranışı yapmaya zorlanmamalıdır. (Neill)

Bir çocuğu içtenliksiz olarak hayata
hazırlamaktansa, dünyadaki bütün akraba ve
komşuları gözden çıkarmak daha iyidir.

Çocuklarını sanal dünyalarda algılayan, onlara sanal nitelikler yükleyen anne babalar eninde sonunda hayal kırıklığı yaşarlar. Böyle bir tutum çocukların kendileri olmayan durum ve olaylara zorlanması demektir ve bu son derece zararlıdır.

Anne babalar çocuklarının gerçek duygularını ifade edebilmeleri için onlara fırsat vermelidirler. Her şeyi onların adına yapmak, söylemek doğru değildir. Çocukları içine kapanık olmaya zorlamaktansa onlara biraz katlanmak daha doğru bir yoldur.

Nasıl olumlu duygu ve düşüncelerini dinliyorsak, bazı olumsuz durumları, duygu ve düşüncelerini de sabırla dinlemeliyiz. Bu onlarla aramızda duvarlar oluşmasını önler. Çocuğuyla arkadaş gibi iletişim kuran anne babaların sırrı, zamanında aralarında açık ve özgür iletişimi seçmiş olmalarındadır.

Ailenin genişlemesi hususunda çocukların doğru bilgilendirilmesi önemli bir konudur. Çocuklar ilk yaşlarda kendi dünyalarında yaşarlar. Dünyanın merkezi kendileridir. Bu duruma ters düşecek her gelişme onları huzursuz edebilir; yeni kardeş de.

Aileye yeni bir kardeşin eklenmesi de bu yaşlarda yaşanan olaylardan birisidir. Bu durum genelde aileye yeni sorunlar, sorumluluklar yükler. Büyük çocuk açısından en önemli boyut ise, kardeş kıskanmaları sorunudur. Gerçekte hiçbir çocuk ailenin genişlemesini istemez. Yeni kardeş gelince, kendi değerinin azalacağı ve bir şeyleri paylaşmak zorunda kalacağı hissini yaşar.

Anne, babalar bilinçli davranmazsa genelde sorunlar daha büyük çaplı yaşanır.. Büyük sanki bir yana itilir ve tüm ilgi küçüğe kaydırılır. Sonrasında büyüğün huysuzlukları, isyanları, saldırganlıkları ortaya çıkar ve ev bir savaş alanına döner. Anne çaresiz, baba çaresiz kalır.

Yeni kardeşin aileye eklenmesi karşısında çaresiz durumlara düşmemek için yollar vardır. Aile öncelikle her yönüyle ortaya çıkacak durumları önceden hesaplamalı ve gerekli tedbirleri almalıdır.

Gelecek kardeş konusunda büyük konumda bulunacak çocuk yeni duruma çok iyi hazırlanmalıdır. Küçükle ilişkisi ve dengesi önceden kurulmalıdır. Bu konuda değişik uzmanlardan, eğitimcilerden yardım almak en iyi yoldur.

Kardeşi doğduğu andan itibaren büyük konumuna giren çocuğa anne babanın önceki ilgisi aynen devam etmelidir. Anne küçükle zorunlu olarak fazla meşgul olduğu anlarda büyük olanla da, baba ya da diğer büyükler ilgilenmelidir.

Kardeşler arasında uyumu, çekiciliği sağlayacak olan aile büyükleridir.

Aksi halde kardeş kıskançlıkları zamanla kardeş düşmanlıklarına hatta insan düşmanlığına dönüşebilir. Bu da herkese zarar getirecek kötü bir gidiş demektir.

Bazı çocukların okula başladıklarında diğer çocuklarla ilgili olarak gösterdikleri uyum ya da uyumsuzluk, kardeş algılarına bağlı olarak şekil alabilir. O açıdan okula yeni başlayan çocukların okul öncesi dönemde yetiştirme özellikleri, ilgili eğitimciler tarafından aileden doğru olarak öğrenilmeli ve kişilik dosyalarına yazılmalıdır.

Eğer bir çocuk büyüme sürecinde yetişkinlerin sorunlarını çözmek için şiddete başvurduklarını izler, bunu içselleştirirse, kendisi de büyüdüğünde sorunlarını çözmede, şiddeti karısına ve çocuklarına uygulamaktan geri durmayacaktır(Ayan, 2010: 146).

Aynı şekilde çocukların okul ortamındaki uyumsuzlukları, ilgili eğitimciler tarafından çocuğun ailesiyle paylaşılmalı, sorunların nedenleri üzerinde analizler yapılmalıdır. Bu çeşit çalışmalar hem öğretmene elindeki çocuğun geçmiş hayat hikâyesi hakkında gerçekçi bilgiler kazanma ve değerlendirmeler yapma fırsatı verir, hem de ailenin çocuk eğitimde daha bilinçli hale gelmesi yolunu açar.

Bu uygulama aynı zamanda okul aile yakınlaşmasına somut zeminler hazırlaması açısından önemlidir.

Huzurlu, mutlu ve bilinçli bir ev ortamında
yetiştği halde çocukların şiddet ve saldırganlığı
sokakta öğrenme riski var mıdır?

Buna –hayır diyemeyiz. Tüm dünyada okul içinde ve okul dışında yaşandığı bilinen, “*akran zorbalığı*” gerçeğiyle karşı karşıyayız. Ne kadar ilgili, ne kadar dikkatli olsak da, çocuklarımızın yaşantılarının bir yerlerinde diğer çocuklar tarafından haksızlığa uğratılmasına tam olarak engel olamayız. Önemli olan böyle durumların çok sık ve çok etkili bir şekilde olmamasıdır.

Çocuklar, diğer çocuklarla birlikte büyür. Bu sosyalleşmenin bir kuralıdır. Burada önemli olan diğer çocukların nitelikleridir. Aileler, çocuklarının sağlıklı ilişkiler kurabilecekleri ortamlarda bulunmasını sağlamalı, ancak onları evin dışına atıp kendi kaderlerine terk etmemelidirler.

Çocuklar istemese de, arkadaş seçimlerinde taraf olmamız gerekiyorsa bunu yapmalıyız. Ancak onların hayatına yönelik, neyi, niye öyle yaptığımızı da kendilerine izah etmeliyiz. O zaman ne onlar sıkıntıya düşer, ne de bizim başımız ağrır. Bu elbette uzun ve zor bir yoldur. Yorulmadan, usanmadan çocuklarımızla paralel koşmalı, onları günün ve geleceğin zorluk ve sıkıntılarından uzak tutmalıyız. Bu kutsal bir görevdir.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki; çocukların en çok haksızlığa uğradıkları ve yine en çok haksızlık yaptıkları durumlar arkadaş ortamlarında meydana gelmektedir. Bu nedenle dört yaşından sonra her adımda çocuklarımızın arkadaşlıklarını onlarla neler yaşadıklarını zamanında ve gerektiği gibi izlemeliyiz.

İzlemelerimizin bize yüklediği rolleri zamanında ve doğru olarak oynarsak çocuklarımızın arkadaş çevreleri onlar için gerçek bir hazineye dönüşebilir. Bunu bir şekilde sağlamalıyız.

Ancak çocuklar için her şeye rağmen biraz kötü arkadaş ortamı, arkadaşsız büyümekten daha iyidir denebilir. Sosyalleşme sürecinin arkadaş, akran gruplarıyla daha iyi ve sağlıklı olacağı bilinen bir gerçektir.

Özellikle apartman hayatı, çocukları psikolojik yönden sıkıntılı ve sosyal yönden katı, uyumsuz ve bencil hale sokmaktadır. En iyi sosyalleşme ortamını şartları zorlayarak çocuklarımız için sağlamaya çalışmalıyız. Büyükler olarak en önemli görevlerimizden biri, çocuklarımız için doğru zamanda doğru kararları vermek ve uygulamaktır.

Su, çamur, toprak, kum vb. nesnelerle oynanan oyunlar çocukları ruhsal yönden rahatlatır.

Çocukları 3-6 yaşlarda sık sık doğa ortamlarına götürmek gerekir. Doğanın kendisi bir terapi sürecidir. Aileler eğer şehir ortamlarında yaşamak zorunda ise, her mevsim elden geldiğince çocukların doğa ile baş başa olacakları geziler yapılmalıdır. Çocukların toprakla, ağaçlarla, hayvanlarla, su ile teması sağlanmalıdır.

Stres, gerginlik, katılık çağdaş insanların ciddi kişilik sorunlarıdır. Bunun en büyük nedenlerinden biri çocuklar için katı, acımasız ortamlar sunan şehir hayatıdır.

Çocuklarla ormanlık alanlara gidilmelidir. Ormanlar, çocuklar için hem eğlendirici hem dinlendirici hem de heyecanlandırıcı özellik taşırlar. Yoğun şehir yaşantıları sadece çocukları değil hepimizi fazlaca stresli hale soktu. Temiz hava, bol oksijen insanların ciğerleri için birer hazine ruh sağlığı için ilaçtır. Doğa ve onun nimetleri çocuklar için, insanlar için en yararlı yaşam alanlarını sunar.

Deniz, göl, nehir kenarları çocukları dinlendiren ve eğlendiren alanlardır. Suyu yakın olmak, su ile oynamak her yaştaki insan için huzur ve heyecan vericidir. Çocuklarımızın kişilik gelişimleri açısından, şartlar ne olursa olsun doğadan elden geldiğince çok yararlanmalıyız. Her zorluğa rağmen doğayı bir terapi alanı olarak görmeli ondan elden geldiğince çok yararlanmalıyız.

Beton binaların içinde iyice sıkılmış, bunalmış
çocuğunuzu eş-dost, akraba ziyareti adına
götürüp başka beton binalara uzun uzadıya
hapsetmeyin. Beton binalar ve dar alanları
zaten çocuk için adı konmamış bir şiddettir.

Çocuğun hareket ve oyun ihtiyacını engelleyen her durum, aslında onun duygularına yöneltmiş bir eziyettir. Eziyet ve şiddet ise çocukta saldırganlık duygularını besler, zalimliği körükler.

Doğada gezinirken çocuklarla iletişim kurmak çok daha kolaydır. Onların gerçek dünyalarını, duygu ve eğilimlerini anlamak için anne-babalar böyle ortamlardan yararlanmayı bilmelidirler. Çocukların açık havaya, bol oksijene, sakinliğe ama dahası açık hava oyunlarına fazlaca hakları vardır.

İntihar edip ölümden dönen bir genç kız; “Annem babam beni fark etmiyordu bile. Konuşma, iletişim kurma, onlarla bakışma fırsatı vermediler bana. Çok yalnızdım. Çaresizdim. Onlar evde bulunduğu bir gün kendimi pencereden boşluğa bıraktım” gibi çarpıcı ifadeler kullanmıştı.

Kadın ve çocukların boyun eğmesi kültürümüzde o kadar derine işlemiştir ki, kadın ve çocuklara karşı şiddet kullanmak, daha yeni yeni bir temel insan hakları ihlali olarak kabul edildi(Herman 2007: 316).

Üniversite kazandığı için kızın biri başka bir şehre gider. Anne sık sık telefonla aramakta kızına hasretini, üzüntüsünü ifade etmektedir. Genç kızın soğuk bir sesle telefonda annesine karşılığı ise farklı ve korkutucu duyguları yansıtmaktadır.

“Anne, ben evde iken zaten öbür odada tek başıma otururdum hep. Beni yine orada say ve üzülme gerek olmasın. Ayrıca duvardaki resmime de bakabilirsin !”

Çocukluktan, belki bebeklikten üniversiteye kadar taşınan Anne-Kız kavgaları ! Gerçekten de bu çeşit çatışmalar yaşayan aileler çoğunlukta.

Burada mesleki yaşantımdan başka bir örnek aklıma geliyor. Öğretmenlerden oluşan 12 kişilik bir gruba “Düşünce Eğitimi” seminerleri vermekle görevli idim. Bir gün katılımcılara; ‘Hepiniz yarın, birlikte yaşadığınız **bir yakınınızın gözlerinin içine bakarak bir haftada toplam kaç dakika iletişim kurduğunuz**u tespit ederek gelin’ şeklinde bir ödev vermiştim.

Sonraki günlerden birinde ödev çalışmalarını ele almak üzere toplanmıştık. Gruptan bir bayan ilk sözü almak için ısrarla parmak kaldırıyor, ‘ben başlayabilir miyim’ diyordu. İlk sözü ona verdik. Yaklaşımı ilginç ve şaşırtıcıydı.

Aramızda şöyle bir diyalog yaşandı;

“Hocam size çok kızgınız.”

- Neden, ben ne yaptım?

“Sizin yüzünüzden biz eşimle ayrılma noktasına geldik.

- Nasıl yani. Size ne yaptım ki?

“Akşam ödevinizle ilgili eşimle birlikte oturup çalıştık. Ve anladık ki, biz haftada ancak beş dakika kadar birbirimizin gözlerine bakarak gerçek iletişim kuruyormuşuz.” (Sonra da yanında oturan öğretmene -yani eşine- dönerek)

“Oysa bu adam! Arkadaşlık, döneminde her gün 3-4 saat beni dinler ve gözlerini gözlerimden ayırmazdı.”

Ben ve tüm gruptakilerin bakışları birden hedef gösterilen erkek öğretmenin üzerinde yoğunlaşmıştı. Söz sırasının zorunlu olarak kendisine geldiğini anlayan öğretmenimiz mahcup bir sesle;

“Eşim doğru diyor. Biz bu ödev sayesinde evliliğimizi sorgulama fırsatı bulduk ve aslında farkında olmadan bir şeylerin kötüye gittiğini anladık. Çalışma sonrasında bazı tedbirler almamız gerektiğini fark ettik ve alacağız da.”

Çağdaş yaşamın karmaşası içinde kendimizden uzaklaşıyoruz, yakınımızdakilerden uzaklaşıyoruz. Her uzaklaşma hayatın bir anlamının kaybı oluyor ve büyük bedeli de en çok çocuklar ödüyor. Çocuklar sadece bedel ödemekle kalmıyor bizlere de ödetiyorlar; maddi olarak, manevi olarak. Çünkü onlar bizim parçalarımız ve yarınlarımızdır.

Ruhlarında oluşan boşluklar çocuklar için en büyük tehlikedir. Çünkü bizim boş bırakacağımız alanları sonradan neyin dolduracağını önceden asla kestiremeyiz.

Bir dağ yürümelerinde, deniz kenarı ya da nehir kenarı gezilerinde yaptığımız şey, içinde bulunduğumuz doğayı ama aynı zamanda birlikte olduğumuz insanları daha özenle izlemek ve gözlemektir. İşte evlerimizde yaşama fırsatını fazlaca bulamadığımız bu içten iletişimi ve yakın ilgiyi bazı fırsatlar yaratarak çocuklarımıza yaşatalım. Doğru ortamlarda ve doğru zamanlarda aile olduğumuz duygusunu birlikte yaşayalım. Aslında buna sadece küçüklerin değil hepimizin çok ihtiyacı var.

Günümüzde aile içi iletişimi bozan en önemli araç televizyondur. Televizyonun daha ilk çocukluk yıllarından itibaren yaşantımız üzerinde çok ciddi bir etkisi vardır. Hatta bu etkinin bebeklikten başladığını kabul etmeliyiz. Kimi anne babalar televizyonu bebeği, çocuğu meşgul etme aracı olarak kullanıyor. Bu çocuğun kişilik gelişimi açısından çok tehlikeli bir durumdur. Bu durumun tam da ne anlamlar taşıdığını anlamak için aşağıdaki sorular üzerinde düşünmek gerekir.

- Çocuklar acaba günlerini bu araçların başında hangi duygularla geçirirler?
- İzledikleri, dinlediklerinden ruhlarına neler kazınır?
- Edindikleri her çeşit izlenimin ileriki yıllarda tutum ve davranışlarına yansımaları nasıl olacak?
- Ailenin vermeye çalıştığı kültürle bu çeşit araçlardan yansıyan değerler ne kadar örtüşür, ne kadar çatışır?
- Yaratıcılıklarını, eylem güçlerini uzun uzadıya oturma alışkanlığı nasıl etkilemektedir?

Okul yıllarına gelen bir çocuğu, doğru anlamamanın yolu biraz da yukarıdaki soruların cevaplarına bağlıdır. Aileler televizyonla çocuklarının ilişkisini sağlıklı kuramıyor. Seyredilen süre açısından ve izlenen programların nitelikleri açısından ciddi sıkıntılar var. Ve ne yazık ki olay sadece televizyonla da sınırlı

değil. İnternetin hangi çocuğun ve gencin ne kadar zamanını aldığını hiçbiri-miz tam bilemiyoruz.

Yapılan bir araştırmaya göre, çocukların televizyon yoluyla yılda yaklaşık seksen bin şiddet sahnesi seyrettikleri belirlenmiştir.

Bu ürkütücü bir rakamdır. Şiddeti sadece bu yolla bile doğal davranış eği-limi olarak geliştiren çocuklar vardır. Evlerimizde ailece bir televizyona esaret durumuyla karşı karşıyayız; istesek de kapatamıyoruz.

Ne yazık ki, insanlar böyle bir sonuca göz göre göre razı oluyor. Aile bü-yükleri sırasında kendileri de fazla televizyon seyretmekten kaçınmalı, alış-kanlıklarını çocuklarının ruh sağlığı için değiştirebilmelidirler.

Teknolojik ürünleri yasaklamanın iyi bir yol olduğunu söyleyemeyiz. Haya-tı kendi gerçekleri içinde yürütmeli, çocuklarımızın gelişimini de onun içinde doğru kurgulamalıyız. Televizyon olsun, bilgisayar ya da diğer benzer ürünler olsun, bunların doğru ve ölçülü kullanımı hususunda çocuklarımızla orta bir yolda anlaşmalıyız.

Kendi yetiştirilme sürecinizi aklınıza getirin.
Geçmişinize doğru bilinçli bir yolculuk yapın.
Size karşı yapılan iyi şeyleri ve kötü olan
şeyleri hatırlamaya çalışın.

Nelerle karşılaşıyorsunuz, sorgulayın.
Eğer bir şeyler kötü gitmişse siz anne olarak,
baba olarak asla aynı hataya düşmeyin.
Sizin için iyi hatırladıklarınızı çocuklarınız için
yapmaya, kötü olanları yapmamaya çalışın.

Zamanı iyi kullanma ama özellikle televizyonu kullanma konusunda aile-lerin kesin prensipleri olması gerekir. Eğitimde duygusallığa yer yoktur. Ço-cuklar bize birer emanet iseler sağlıklı, mutlu ve başarılı bir geleceğe doğru

ilerlemelerini sağlamak da bizim insanlık görevimizdir. Bunu yapabiliriz. Bunu başarabiliriz; yeter ki inanalım.

Büyüklerin kendi aralarındaki iletişim biçimleri, tutum ve davranışları çocuklar için model teşkil eder. Unutmayalım ki, çocuklar çok iyi birer g zlemcidirler. Her şeyi yakalamasını bilirler. Onların yapmasını istemediğiniz davranışları asla onların yanında yapmayın. Onların söylemesini istemediğiniz kelimeleri, cümleleri asla onların yanında kullanmayın.

Anne-babalar eğitimin uzun ve zor bir yol olduğunu her an akıllarında tutmak zorundadır.

Önerimiz şudur ki; her anne baba, gün boyu çocuğuna karşı kurduğu olumsuz, engelleyici, cezalandırıcı, yaralayıcı cümleleri tespit ederek, sayarak işin neresinde olduğunu belirlemelidir. Eğitim anlayışımızı, disiplin anlayışımızı uzmanlarla konuşarak durum tespiti yapmalıyız.

Anlık heyecanlarımıza çocuklarımızı kurban etmemeliyiz. ocuk eğitiminde sabır en önemli kavramdır. Çocuklarımız karşısında önemli olan haklı ya da haksız olmak değil onları anlamak, doğru yetiştirmektir. Onları dünyaya biz getirdik ve her şeylerinden de biz sorumluyuz. Bunu asla unutmamalıyız.  fkelelerinizi ertelerseniz birçok çatışmayı bertaraf edebilirsiniz. Sabır her belanın ilacıdır. ocuk yetiştirmenin temel şartı da mutlaka sabırlı davranmaktır.

Doğru olan, ne gün içinde ne de hafta boyu ağzımızdan engelleyici, yargılayıcı, yaralayıcı sözcüklerin çıkmamasıdır. Ne ocuklara karşı ne de eşler olarak birbirimize karşı.

Anne babaların da kendi aralarında davranış ölçüm araçları geliştirmesinde yarar vardır. Ben genelde eşlere şunu öneririm. Bir karton k ğit alarak ortadan bir çizgiyle ikiye bölün. Bir tarafın başını BAY diğer tarafın başına BAYAN için olmak üzere işaretleyin.

Bir hafta boyu her kim öbürüne karşı negatif söz sarf ederse, YANİ şİDDET UYGULARSA onun bölümüne kırmızı bir işaret koyun.

Hafta sonunda her iki bölümdeki KIRMIZI işaretleri oturup karşılaştırın. Böylece çocuklarınıza ve kendinize nasıl bir iletişim biçimi, ne şekil bir yaşam tarzı öngördüğünüzü tespit edin.

Bunu objektif olarak yapabilir ve sonrasında gerçekçi tedbirler alabilirsiniz. Bunu kendimiz için ama daha önemlisi çocuklarımız için yapmalıyız. "Eğer yanlış yakalandığı yerde düzeltilirse, o zaman yanlışın yolu da doğruya giden yol olur"

Üç yaşın sonuna doğru anne baba olarak çocuğumuzun sokağa çıkmaya ne kadar hazır olduğunu bilmemiz gerekir. İçinde yaşadığımız ortamda sokağın neler içerdiğini bilmemiz gerekir. "O ve sokak" gerçeğine alışmaya başlamanız gerekir.

Uyumlu ve sorunsuz bir akran grubunun çocuğa kazandıracağı çok şey vardır. Arkadaş grubuna girmesi için çocuğu cesaretlendirmemiz, hatta bazı riskleri de göze almamız gerekir. Ama bu körü körüne akıcı yöntemlerle olmaz.

Çocuğa durmadan müdahale edilmesi onu kendi kaderine terk etmek kadar sakıncalıdır. En iyi yol hem ona göz kulak olmak, onu tehlikelerden korumak, hem de özgürce büyüyüp gelişebileceği ortamlar sağlamaktır.

Çocuğun her davranışına ya da çocuklar arasındaki her soruna el atmak yanlıştır. Çocuklar küçük kavgalar yaşasalar bile kendi barışlarını kısa süre içinde sağlarlar.

Çocuklar arasında yaşanan çatışmaların en önemli nedeni, şiddet ortamında büyüyen çocukların diğerlerine karşı saldırganca davranabilmeleridir. Şiddet dolu yetişmiş olmaya bir de bencil yetismeyi eklerseniz tablo daha da kötüleşir. Oyuna dalan çocukları uzaktan dikkatlice gözlemlerseniz muhtemelen nasıl bir aile ortamından geldikleri hakkında bir fikir yürütebilirsiniz.

İnsan olan her yerde ama özellikle çocuklar arasında çatışmaların olması kaçınılmazdır. Önemli olan yaşanan sorunları çocuk eğitiminde bir araç olarak kullanabilmek, çatışmaları doğru yönetmektir. Hepimiz bir toplum içinde ve insanlarla yaşamak zorundayız. Sorunlar olacaktır; ama önemli olan barışçı ve uzlaşmacı tutum ve davranışlar gösterebilmektir.

Çocuklara, kişiler arası çatışmaların ve anlaşmazlıkların çözüm becerilerinin öğretilmesine erken yaşlarda başlanması gerekmektedir. Çocukluk dönemlerinde çatışmalarını yapıcı ve barışçıl olarak nasıl çözeceğini öğrenen ve uygulayan kişilerin, bu becerilerini yaşam boyu tüm ilişkilerine taşıyacakları düşünülmektedir.

Büyükler iyi birer arabulucu olmalıdır. Duygusal davranmak, öfkeli davranmak çocukların ruh sağlığı ve sosyalleşmeleri açısından çok sakıncalıdır. Çocuklar arası anlaşmazlıklar her zaman olabilir; birinin tarafını tutma diğerlerini hatalı sayma ya da dışlama çok yanlış bir tutum olur. Önce büyükler arabuluculuk, hakemlik rollerini çok iyi oynarlarsa çocuklar da sonrasında onları rol model alarak kendi çatışmalarını aralarında müzakere ederek barışçı yöntemlerle çözümleyebilirler.

YEDİ-ONBİR YAŞ DÖNEMİ

Okul yaşantılarının başlaması çocukların hayatında, duygu ve davranış dünyalarında önemli bir dönüm noktasıdır. Bir amaç uğruna evin dışına çıkılması ve bunun her gün tekrarlanması küçüklerin dünyası için büyük önem taşır.

Bazı çocuklarda önceden yerleşmiş bir okul korkusu olabilir. Çocukların bu yöndeki uyumsuz ve isteksiz davranışları büyükleri tedirgin etmemelidir. Bu geçici ve düzelebilir bir durum olduğunu bilerek sabırlı ve hoşgörülü davranılmalıdır.

Herhangi bir okulöncesi eğitim kuruluşuna giden çocukların ilkokula daha kolay ve hızlı uyum sağlaması beklenen bir durumdur. Ancak onlar için bu başlایışın, çok değişik heyecanlar uyandıracakı kesindir. Ailelerin bu süreçte çocuklarının yanında oldukları güvenini onlara hissettirmeleri önemlidir. Onlara özellikle ilk haftalarda rehberlik etmeleri ve cesaret vermeleri gerekir.

Anne babalar okula yeni başlayan çocuklarıyla ilgili, okul eğitim elemanlarıyla iletişim kurup aileye düşen görevlerin ne olduğunu paylaşımları önemlidir.

Okul sürecinin başlamasıyla evin, ailenin etki gücü azalmaya başlar. Evin yerini toplumsal çevre, okul ve yaşıtları alır. Ancak “aile davranış örneğı” çocuğun dünyasında bir şekilde devam eder. Buna “arkadaş davranış örneğı”, “okul ortamı davranış örneğı” eklenir.

Okula yeni başlamanın değişik sorunları yaşanabilir. Bunlardan birisi çocuğun ilk günlerde ya da haftalarda, sınıfta, bahçede ya da okul yolunda bir kenarda, yalnız kalmalarıdır. Bazı çocuklar önceden zaten tanışık oldukları arkadaşlarıyla okul ortamında kendi oyun gruplarını kolayca oluştururlar. Böyle bir tablo yalnız kalan çocukları, hatta onların ailelerini endişeye sürükleyebilir. Bu durumlarda ailenin ve okulun bazı özel tedbirler alarak çocukları yalnız kalmaktan kurtarmaları gerekir.

Okulda yalnız kalmak, dışlanmak çocuğun okula ve hayata bakışını olumsuz etkiler. Her çocuk için doğru rehberlik yapılabilmesi ancak “aile, okul ve çevre” işbirliği sayesinde mümkündür.

Okulun eve uzaklığı, yollardaki risk faktörleri, ilk günden başlayan çocuklar arası iletişim nitelikleri, aileler tarafından değerlendirilmesi ve hassas olunması gereken konulardır. Trafik yönünden çocukları ne gibi zorluk ve tehlikelerin beklediği mutlaka iyi değerlendirilmeli, bu husus ilgililerle zamanında paylaşılmalıdır. Özellikle trafik bilgileri ve riskleri konusunda çocuklar anlayabilecekleri dille bilgilendirilmelidir.

Okulun ilk haftalarında, ilk aylarında çocukların okula uyumu, devam alışkanlıkları önemlidir. Sorunlar yaşanabilir, sıkıntılar olabilir. Kötü olan şey yaşanan sorunlara ailelerin duyarsız, ilgisiz olmalarıdır. Çocuklar zamanında iyi gözlenir, doğru izlenirse ilerideki yıllarda sıkıntılar yaşanma olasılığı aza indirilmiş olur.

Çocukların eğitimlerinin nasıl geçtiği, anne babalarınca mutlaka kendileriyle konuşulmalıdır.

İş disiplini, çalışma kültürü önce evde kazanılması gereken özelliklerdir. Eğitime iki yaşında başlanması fikri sorumluluk kazanımı açısından çok önemlidir. Ev yaşantısı doğal olarak okula taşınır. Çocukların okul ve ders uyumlarını sürekli öğretmenleriyle konuşarak izlemek gerekir.

Düzenli ve verimli çalışma alışkanlıkları, eğitim sürecinin ilk basamaklarında kazanılabilir.
“Büyüsün anlar, büyüsün öğrenir” anlayışı kesinlikle yanlıştır.

Okul sürecinin başlamasıyla çocuğun ev düzeninde, zamanını kullanma biçiminde tutum ve davranışlarında bazı değişiklikler olacaktır. Aile bu yönde de duyarlı davranıp, çocuğun eski normal haline dönmesini desteklemelidir.

Okul süreci, çocuğun ödevlerinin başlaması anlamına gelir. Anne babanın çocuğunu çalışmaya özendirmesi için, bazı alışkanlıklarından vazgeçmesi gerekebilir. Örneğin, ebeveynler saatlerce televizyon seyretmeye devam edip çocuğuna;

“Hadi sen kalk dersini yap.”

“Hadi sen git yat, yarın okulun var”

derse, bunun etkileyici ve inandırıcı bir yanı olamaz. Böyle bir tutum çocuğun gözünde gerçekçi ve adaletli de değildir. Çocuklarımızın kitap, defter, kalem, silgi ellerinde uğraşınlar istiyorsak, önce biz evlerimizde onların görebileceği şekilde okuyup yazma yönünde bir şeyler yapmalıyız. Çocuklarımız bizim söylediklerimizi değil, yaptıklarımızı yapmayı daha çok severler.

Çocuk için belirlenen yatma vaktinde ona cazip gelecek şeyleri, -örneğin TV seyretme gibi alışkanlıkları- devreden çıkarmak gerekir.

Çocuklar elbette robot değildir. Yine oyun, eğlenme, televizyon izleme, dinlenme gibi haklarını kullanacaktır. İşte en hassas nokta tam da burada başlıyor. Çalışma sorumluluğu kazanması, özgürlüklerini kullanması, ilişki kuracağı arkadaşları seçmesi konularında ailelerin iyi yönlendirmede bulunması, çok iyi rehberlik yapması gerekir. Bu çeşit hayati ve hassas konularda çocuklara her çeşit baskıdan ve şiddetten uzak davranmak gerekir.

İyi alışkanlıklar ya da doğru davranışların çocuklara sevdirerek, özendirerek, motive edilerek kazandırılması en doğru yoldur.

Bir çocuğun okula yeni başlamasının aileye getirdiği sorumluluklar vardır. Bunlardan biri çocuğun çalışmalarına yön verme, ona yardımcı olma işidir. Evde çocuğun okulla ilgili hangi çalışmaları yapması gerektiği ilgili öğretmen-den öğrenilmelidir. Ev ödevleri konusu çoğu zaman yanlış anlaşılır ve çocuğa beklenen eğitsel yararları sağlamaz.

Asla büyük çocuklar küçüklerin öğretmeni değildir. Bundan kaçının. Eğer küçük yardım göreceksa, bunu siz yapın. Büyük kardeşin böylesi süreçte so-

rumluluğu ve görevi gerekiyorsa bunun mutlaka makul sınırlar içinde düşünülməsi gerekir.

Ailelerde görülen yanlış davranışlardan biri,
“büyük çocuğu, küçük olana”
öğretmen tayin etmektir.

Her yeni kardeşin aileye katılması ile büyüklerde yaşı ne olursa olsun mutlaka bir kıskanma meydana gelir. Çünkü hiçbir çocuk ailenin genişlemesini istemez. Bu evrensel bir gerçektir. Bu kıskanma sürecinin hangi çocuğun iç dünyasında özellikle nasıl devam ettiğini, hangi davranışlarına nasıl yansıdığını anlamak zordur. Bu nedenle küçük kardeş için, büyüğe verilen zorunlu öğretmenlik görevi büyük için bir yük olabilir, bilinçaltı zorlamalara, strese, öfkeye yol açabilir, hatta kötüye kullanılabilir. Anne babaların bu konuda gerçekten çok bilinçli davranmalarına ihtiyaç vardır.

Ağabeylerin yaklaşık %80'i kardeşlerine
şiddet uygulamaktadırlar.
Kardeş şiddeti bizim toplumumuzda inanılmaz
boyutlardadır ve kızlar özellikle mağdur
tarafıdır.
Bu ciddi bir sorundur.

Bizim toplumumuzda özellikle kızlar daha çok ağabey şiddetine maruz kalmaktadır. Bu bir şekilde kültürümüzün bir normali olmuş, erkek kardeşler de bu tutumu hakları gibi kullanmaktan kaçınmamışlardır.

Küçüklerin bu şekilde yaşadıkları aile içi şiddet sadece evdeki huzuru olumsuz etkilemekle kalmaz, hem şiddet görenlerin ve hem de şiddet uygulayanların uzun vadede ruhsal dengelerinin bozulmasına sebep olur. Evlilikten korkanlar, güven sorunu yaşayanlar, geçimsiz kişilik özellikleri taşıyanlar genellikle çocukluğunda aile içi şiddet olaylarından etkilenmiş olanlardır.

Kardeşler arası ilişkiler ve aile içi iletişim her ailenin en önemli meselesidir.

Çocuklarının ödevleriyle ilgili velilerce yapılan başka bir yanlış da çocuğun ödevinin anne ya da baba tarafından bizzat yapılmasıdır. Çocuğa işiyle, göreviyle ilgili rehberlik etmek, yardımcı olmak farklı, onun ödevini bizzat yapmak farklı bir iştir.

Çocukların kendi akran grubuyla hareket etmeleri, oynamaları, dolaşmaları, iş görmeleri doğal bir eğilimdir. Ne adına olursa olsun onları ablaların, ağabeylerin grubuna girmeye zorlamak yanlıştır. Hep büyüklerle olmaya zorlanarak büyüyen bireylerin, “çocukluklarını yaşayamadıkları” duygusunu ömür boyu içlerinden atamadıklarına tanık oluyoruz.

İçimizde bizimle hayat boyu gelen çocuk, işte o çocukluğu ihmal edilen, çocukça olması engellenen bizim küçüklüğümüzdür.
İnsan her gelişim dönemini kendi şartları ve özellikleri çerçevesinde yaşamalıdır.

Evde öğrenilen değerler, tutum ve davranış özellikleriyle okuldakiler çocuk tarafından kıyaslanabilir. Böyle bir durumda çocuğun çelişkiye düşmesi, kafasının karışması normaldir. Bu gibi durumlarda büyüklerin ne yapacağını bilmeleri önemlidir.

Gerginliğe, çocuğu baskı altına almaya, mutlaka evin değerlerini, kurallarını şiddet kullanarak benimsetme yoluna gitmeye gerek yoktur. Eğitim dünyanın en zor işlerinden biridir; bu doğru. Anne babalık da öyle. Anne baba olmak zor olana talip olmaktır o zaman. Bunu bilerek dersimizi iyi çalışmak iyi ebeveyn olmak zor ama kutsal görevimizdir.

Esnek ve rahat olmak, çocuğu anlayan, dinleyen, gözleyen bir duruşla ama daha önemlisi sabırla hareket etmek en önemli durumdur.

Evdeki anlayış ve yaşantılarla, okuldakiler bazen çocuğa çelişkili gelebilir. Böyle durumlarda çocuğa anlayacağı biçimde açıklamalar getirmeli, zihnini zorlayan soruları cevapsız bırakmamalıyız.

Bunu doğru olarak yapmaz, çocuğu sindirme, korkutma yolunu seçersek onun dünyasına şiddet ve saldırganlık tohumlarını ekmiş oluruz. Onun bize, topluma ve bu dünyaya olan güvenini sarsmış oluruz. Çünkü bu yaşlardaki çocukların en önemli özelliği, dünyalarının merkezinde anne baba ve öğretmenlerinin yerleşmiş olmasıdır. Onların her biri çocukta güven duygusunun temel kayalarındır. Her birinin sapasağlam kendi yerinde olması çocuğun iç dengeleri açısından çok önemlidir.

Bu dönemde iyi bir dinleyici olmalısınız. Çocuğunuzun özellikle okulun ilk haftalarında size her gün anlatacağı şeyler vardır. Anlatılanlar sizler için basit olsa de çocuklar için önemi olan şeylerdir. Onları samimi bir duruşla usanmadan dinlemek çok önemlidir. Böyle bir durumda onlara büyük insan değeri gösterin. Onları önemseyişinizi hissettirin.

Örnek Olay

Çelimsiz, zayıf bir öğrencinin okulda her gün yüzü gözü morluk içindeydi. Bir gün sınıf öğretmeni bu durumunu sordu. Öğrenci şöyle açıkladı:

“Öğretmenim; ailem benimle ilgilenmez, varlığım yokluğum onlar için bir anlam ifade etmez. Bunun için her gün kendimden büyük kimselere sataşp dayak yiyorum. Dayak da yesem, artık okulda tanınıyorum”.

Bu belki abartılı bir örnek olaydır ama ilgisizliğin nasıl etkili bir psikolojik ceza, eziyet olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu örnekte çocuk dayacağı ilgisizliğe yeğlemektedir. Çünkü dayak yemek bile varlığının diğerleri tarafından bir şekilde kabul görmek, fark edilmek anlamı taşıyor

Eğer çocuklarınızı zamanında ve gerektiği gibi dinlemezseniz giderek aranızda bir uzaklaşma, hatta yabancılaşma başlar. O zaman onlar kendi duygu dünyalarını kurarlar. Böyle olumsuz bir süreç, çocuk cephesinde suça ya da intihara giden bir yolun başlangıcı olabilir.

Eğer siz çocukları zamanında ve yeterince dinlemezseniz, büyüdükçe onları dinleyen birileri olacaktır. Ancak bu birileri sizin istemediğiniz özellikteki kişiler olabilir.

Çağdaş'a (2009) göre; "Tüm insanlar hangi yaşta olurlarsa olsunlar dinlenmekten hoşlanırlar. İnsanların danışmana başvurmalarının bir nedeni de iyi bir dinleyiciye ihtiyaç duymalarıdır. Çocuklar dinlenmemeye karşı daha duyarlıdır. Bu nedenle dinlenmediklerini hemen fark ederler.

İletişim denince akla genellikle konuşmak gelir. Oysa iletişim dinleme ile başlar. Etkili bir iletişim konuşmaya olduğu kadar dinlemeye de önem vermekle mümkündür. Çocukla iletişimde ve onun sorunlarını çözmede önemli olan çocuğa konuşması için uygun ortamı hazırlamak ve onu dinlemektir. Yetişkinler, çocukla iletişimlerinde çocuğun o andaki ihtiyacına ve sorununa göre edilgin ya da etkin dinlemeyi kullanmalıdırlar.

Edilgin dinleme, çocuk konuşurken kendi görüşlerimizi açıklamadan ve geri bildirim kullanmadan yalnızca, dinlediğimizi belirten "onay tepkileri" vererek çocuğu dinlemektir.

Çocuklar konuşurken bazı sorunlarını ya da duygularını ifade etmekte, açıklamakta zorlanabilirler; bu nedenle konuşmak için yüreklendirmeye ihtiyaç duyarlar. Bunun için çocukla konuşurken kapı aralayıcıları;

"Anlıyorum"

"Öyle mi?"

"İlginç"

"Doğru mu?"

"Yaa" ...

Veya konuşmaya davet cümlelerini kullanmak gerekir.

"Bu konuda konuşmak ister misin?"

"Bana ondan söz et"

"Duygularını merak ediyorum"

"Bana her şeyi anlat"

"Senin görüşlerin ilgimi çekiyor"

"Anlatacaklarını dinlemek istiyorum" vb.

Kapı aralayıcı ve konuşmaya davet cümleleri genellikle açık uçlu olduğundan çocuğa konuşması için kapıyı aralar. Ancak duygularını paylaşıp paylaşmama konusunda onu özgür bırakır. Çocuğa:

“Duygularını açıklamaya hakkın var.”

“Senin düşüncelerini gerçekten öğrenmek istiyorum.”

“Seninle ilgileniyorum.”

“Seni daha iyi tanımak istiyorum.” gibi mesajlar iletir. Böylece çocuk kabul edildiğini ve kendisine saygı duyulduğunu hisseder.

İyi bir dinleyici, çocuğun yalnız söylediği sözleri değil, yüzü, eli, kolu ve bedeni ile yaptığı hareketleri de dikkate alır. Çünkü iletişimde sadece sözlü mesajlar gönderilmez. Yüz yüze iletişimde yüz ifadeleri, el-kol hareketleri, bedenin duruş tarzı ve ses tonu gibi sözsüz mesajlar da kullanılır.”

Dinleme;
Çocuğa “Sen varsın”,
“Sen değerlisin”,
“Sen güçlüsün”,
“Seni seviyorum”,
“Seni kabul ediyorum” ve
“Seni önemsiyorum” gibi
mesajlar iletir.

Bu tür mesajlar ise çocuğun kendi benliğine ilişkin olumlu duygulara sahip olmasına, kendisine değer verildiğini, sevildiğini hissetmesine, olumlu benlik saygısı geliştirmesine ve sorunlarını her zaman kendi kendine çözümleyebilmesine yardımcı olur.

- “Annem beni dinlemiyor.
- Babam beni dinlemiyor.
- Ablam beni dinlemiyor.
- Beni kimse dinlemiyor...”

Yukarıdaki ifadeler, çocukların, gençlerin kendi aralarındaki konuşmalarında en çok sarf ettikleri yakınma sözlerinden bazılarıdır. Erken yaşlarda sevgili edinmelerde dinlenme, anlaşılma, değer verilme ihtiyacının önemli etkisi vardır. Çocuklarımızı, onların gözlerinin içine bakarak dinlemeliyiz. Onları ciddiye alarak, onlara gerçekten değer verdiğimizizi hissettirerek dinlemeliyiz.

Bir terapide genç bir bayan şöyle anlatmıştı;

“Lise öğrencisiydim. Anneme o gün okulda başımdan geçen ve benim için gurur verici olan bir olayı heyecanla anlatıyordum. O esnada annem bir yandan beni dinlerken diğer yandan yemek yapıyordu. Beni dinlediğine inanarak olayı büyük bir heyecanla anlatmaya devam ediyordum. Ancak giderek tepki verilmesi gereken yerlerde kayıtsız kalındığını hissetmeye başladım. Ve çok geçmeden anlattığım olayın en can alıcı yerinde ise annem birden bana dönüp; ‘Şuradan tuzluğu versene’ dedi. Dinlenmediğimi apaçık anlamış ve yıkılmışım. Bu ve benzeri başka olaylarda annem tarafından ciddiye alınarak dinlenmediğimi anladım. Bu da zamanla aramızdaki iletişimin büsbütün azalmasına hatta yok olmasına neden oldu.”

Eliniz, kolunuz, gözünüz başka işler
görürken insan dinlemek olmaz. Onları
dinlerken ve onlar-la konuşurken mutlaka
çocuklarınızın gözlerinin içine bakın.

Eğitim fakültesi son sınıf öğrencileriyle “İnsan İlişkileri ve İletişim” dersinde “özgüven” konusu işlendikten sonra onlardan bu hususta kendi yaşantılarından deneyimler yazmaları istendi (Solak, 1995).

Yazılanlardan bazı kesitler şöyleydi;

1. Olay;

“– Biz beş kardeşiz: ben, kız kardeşim ve üç ağabeyim var. İçerisinde şiddetin hüküm sürdüğü bir ailede büyüdüm, kendimi hep anne baba tartışmasının hatta kavgasının içinde buldum. Bu şiddet durumu ağabeylerime de yansımıştı.

Ev içindekilerin birbirleri ile konuşmaları bağırarak tartışmaktan ileriye gitmiyordu. Benim ve kız kardeşimin üzerimizdeki baskı çok daha fazla idi.

Hem anne babamızın yanımızda tartışması ve kavgalarına şahit oluyorduk, hem ağabeylerimizin şiddetine maruz kalıyorduk. En ufak hareketimizde bize olmadık hakaretler yağıdırırlardı:

“Siz aptalsınız, salaksınız...”

"Siz beş para etmezsiniz..."

Ve, daha bir sürü benzer sözler hakaretler.

Zamanla ağabeylerim evdeki despotluğu iyice üzerlerine almışlar, anne babamızın olayları bize artık çok sıradan gelmeye başlamıştı.

Hayattaki tüm insanlara karşı büyük bir kin besliyorum. Ne annem ne babam ne de öğretmen rolündekiler bana hiçbir zaman bardağın dolu tarafını göstermediler. Kendimi hep paramparça hissettim.

Bizi koskoca bir HİÇ yaptılar.” (L. T.)

2. Olay;

“– Üniversite 3. sınıf, sosyal bilgiler bölümü öğrencisiyim. Benim güven ağacıma ilk baltayı ilkokul öğretmenim vurmuştu. 13 yıl evvelki sözlerini hiç unutmam. Kapının arkasındaydım, beni görmüyorlardı. Kendisine karşı büyük bir sevgi beslediğim, hayran olduğum birine anlatıyordu beni. Sözleri hala kuşağımda cınlıyor gibi. İfadeler şöyleydi;

“Hocam bu çocukta bir sorun var. Zekâsı ile ilgili bir problem olmalı. Hiçbir şey anlamıyor. Onu sırf sizin hatıranız için geçireceğim bu yıl.”

Bu sözlerin söylendiği o andan bu zamana kadar hep tek ayak üzerinde yürüdüm. Akranlarım ayaklarını sıkı sıkıya yere basarken ben hep sendeledim. Çünkü bende bir problem vardı, bir sorun? Bu yüzden hayatım boyunca kendimi hep başkaları ile kıyasladım. Benim yaptıklarım doğru bile olsa benim için hep yanlıştı, başkalarının yanlışları ise doğru...” (K. E.)

3. Olay;

“Annem babaannemle birlikte oturuyordu. Gerçi üstte kendilerine ait evleri vardı; ama yemeleri, içmeleri birdi. Bebekken çok ağladığım için babam sesinden uyuyamazdı. Bu yüzden annemi alta; yani babaannemin evinde benimle yatmaya mahkûm etmiş. Annem kırkım dolana kadar kendi yatağında yatama-

miştı. Şimdi hatırlayabiliyorum o günleri. Babamın beni ağlatmak için nasıl kaşlarını çatarak bağırdığını; ben ağlayınca birlikte güldüklerini hayal meyal hatırlıyorum.

Bu tarifimden babamın çok sert mizaçlı biri olduğunu düşünmeyin. Aslında çok şakacıdır; ama sadece misafirlerin yanında. Aramızda nedense büyük bir set –Çin Seddi gibi – vardır. Belki bunda ilk çocuk olmam da etkilidir; çünkü küçük kardeşim babamla yağ balken, ona şakayla karışık türlü saygısızlıklar yapma rahatlığını bulurken, ben yapamıyorum.

Küçükken arkadaşlarımla oyun oynuyorduk. Oyunda öyle sıkıldık ki bizce ilginç olan inşaatı tamamlanmamış olan komşu evinde oynamaya başladık.

Tabi anneme haber vermediğim için eve döndüğümde bir ton dayak yemek zorunda kalmıştım. Tuvalet alışkanlığı kazanmak için ısırgan ile yanmak, korkutulmak zorunda kalan çocuklardan biriyim ben de.

Aslında bizimkiler için tam bir tarif yapamıyorum. Yeri geldiğinde en despot yöneticilere taş çıkardıkları halde, bazen de ideal anne baba tavırları sergiliyorlar. Babam bugüne kadar tek tokat atmış değildir bana. Fakat bazen öyle anlar olur ki vursa da bağırmasa diye dua ederdim. Aynı şekilde annemin o yeşil gözlerini bir parlatışı vardı ki, kırk satır kırk katır yanında ne kalırdı. Hep böyle yapardı annem. En küçük bir başkaldırmamda başlardı

‘Seni terbiyesiz, seni ahlaksız, sen çok havalandın, çok huysuzsun, geçimsizsin, ancak aynaya bakarak kibirlenmeyi bilirsin, yazıklar olsun, sokak köpeği, bencilsin, cimrisin’ diye. Ve bugün hakikaten cimri, bencil, huysuz, geçimsiz olduğumu düşünüyordum. Bu kelimeler beni bitirirdi. Kaç kere bu yüzden sinir krizleri geçirdiğimi hatırlarım.

En küçük bir yanlışım olduğunda benimle günlerce konuşmazdı. O günler benim için zindan olurdu; hatta kendimi diri diri toprağa gömülmüş gibi hisse derdim. Fakat pişman olup özür dileyecek olsam, “Özür dilemen bir şey değiştirmez” derdi. O küçük yaşta bile sanki büyük adammışım gibi küserdi benimle. Bugün ben de elimde olmadan aynı şeyi yapıyorum. Birinin bana bir yanlış olduğunda sözde onu affediyorum; ama içimden nefret ediyorum. Ve o kişiyi kinle anıyorum. Dedim ya elimde değil !!!

Ailemin yaşadıklarımın haberi yoktur. Keşke bunları anlayabilselerdi. Anlamaları için çok uğraştım; fakat bana köstek olmaktan başka bir şey yap-

madılar. Sürekli susturularak,- konuştuğumda düşüncelerimden dolayı eleştirilerek, kimi zamanda cezalandırılarak- içimdekileri de susturabileceklerini zannettiler; ama bana nasıl zarar verdiklerinin farkında değildiler.

Bugün okulu bitiriyorum ve kendisine güveni tam, sorgulayıcı, eleştirel, hakkını savunabilen, girişken çocuklar yetiştirmeye aday bir öğretmen olan ben; ne yazık ki, hala bugün bile sınıfta hoca beni kaldırır telaşıyla gözlerinin içine bakmaktan ödüm patlıyor.

Tüm bu bana yaşatılanlar bir duygu cinayeti değilse nedir? “ (M. K.)

Hayat böyle zor sorularla dolu ne yazık ki; cevaplaması zor sorularla. Kişiliği çokça yaralanan, duyguları fazlaca kararan ne çok insanımız var. Hiç kimse o nedenle görüldüğü gibi değil.

Şiddet duyguları birdenbire ortaya çıkmaz.

Her şey bir birikimin sonucudur.

Çocukları bedensel gelişimleri yanında duygusal boyutta da anlamak ailenin en önemli işidir.

Tekrar etmek gerekir ki, eğitim söz konusu olduğunda yol uzun ve zordur.

Anne babalar ve eğitimciler normal dışı isteklerin, belirtilerin farkında olmalıdır. Bir çocukta ya da gençte huzursuz, mutsuz, gergin, isteksiz, saldırgan, hüzünlü duygular eğer aşırı ve sürekli hal almışsa, bir şeyler kötü gidiyor demektir.

Eğer çocukluk dönemi sağlıklı gelişirse yetişkinlikte fazla bir zorlanma yaşanmayacak demektir. “Yarının çiçekleri bugünün tomurcuklarında saklıdır.” Tomurcukları usanmadan, yorulmadan her gün sevgiyle ve şefkatle sulamalıyız.

Okul başarısı günümüzde sadece sınavlardan elde edilen notlarla tarif edilir hale gelindi. Birisi; “Çocuğunuzun okul durumu nasıl?” diye sorduğunda verilen cevaplar derslerden aldığı notlarla ilgili ifadeleri içermektedir. Özellikle ilköğretimde eğitim süreci sadece bilgi kazandırma ya da sınav başarısı demek değildir. Bu süreçte çocukların kişilik gelişimi ve hayata hazırlanmaları çok daha önemlidir.

İşte bu duruş çocuklarımızı, gençlerimizi ciddi psikolojik zorlanmalara sürüklemektedir. Yüksek not almanın, bilgi depolamanın yanında kazanılan temel değerlerin, hayat becerilerinin de önemli olduğu çocuğa fark ettirilmelidir. Herkesi birinci olmaya zorlayan bir eğitim anlayışı çoğunluğu gözden çıkarmış demektir. Oysa “insan her zaman kahraman olamaz ama her zaman insan olabilir” anlayışını her çocuğumuza en önemli değer olarak aşılmalıyız.

Çocuklarda başarısızlıkla suç eğilimleri arasında ilişki vardır. Başarısızlığa düşen bazı çocukların şiddete yönelmeleri, yıllar içindeki zorlanmalarının kaçınılmaz bir sonucudur. Kendini ispat etme, takdir edilme çocukluk yıllarının en temel duygularıdır. Çocuklardaki bu duygular olumlu yönde kullanılmalıdır.

Sadece ailenin beklediği başarı, toplumun istediği zafer tek ölçü olarak alınırsa çocuklarımızı insan olma yönleriyle kaybedebiliriz. Bir çocuğu kapasitesinin üzerine çıkmaya zorlamak da, bir şiddet türüdür.

Bazı suç şekilleri, “bir kendini ispatlama” yolu ve başarı doyumu arayışıdır. Özellikle başarıya ölçüsüz zorlamalar, başkalarıyla kıyaslamalar çocukta öfke, gerginlik, kıskançlık, intikam duygularını ciddi ölçüde körükler. Zorlayan anne ya da baba ise, çocuk aldığı terbiyeden ötürü öfkesini aile büyüklerine değil de başkalarına ama daha çok kıyaslandığı kişilere yöneltecektir.

Unutmamak gerekir ki çocuklar giderek olayları, insanları nitelerken kendi yorumlarını, duygularını işin içine katarlar. Genellikle dokuz on yaşları bu yönden bir geçiş dönemidir. Olayları, yaşantılarını anlatış tarzlarından onların ruh hallerini anlamaya çalışmalıyız.

Çocuklarınızı bu çeşit anlamsız manevi şiddet durumlarıyla karşı karşıya bırakmayınız. Çocukları, onlara saldırarak kazanamazsınız. Onları anlayarak, onları destekleyerek yakınlık kurun. Onlarla savaşımayın.

Kendi çocuğunu her eve gelen kişiye şikâyet eden anne, babalar vardır. Bu da çok tehlikeli bir tutumdur. Böyle bir tutum da çocuğu insanlara, hayata karşı isyankâr ve düşman eder.

Öğretmenin çocuğu aileye, ailenin öğretmene şikâyet etmesi de doğru bir yöntem değildir. Veli-okul iletişiminde temel ölçü, çocuklarla ilgili değerlendirmelere ve tespitlere dayanmalıdır. Hiçbir çocuk her yönüyle ve tam kötü olmadığı gibi hiçbir çocuk da kusursuz değildir.

Aile okul işbirliğini eğitim sürecini daha başarılı, huzurlu, mutlu kılma adına kuralmalıyız. Ancak veli okul yaklaşması çocuklar için ortak bir yargılama ya da şiddet uygulama alanına dönüşürse, geleceğin canı adaylarını, hırsızlarını, sapıklarının üretme olasılığımız var demektir.

ERGENLİK DÖNEMİ

Kız olsun erkek olsun ergenliğe geçiş hep özel bir anlam ifade eder. Zor bir dönemdir. Bu döneme her çocuk ailesi tarafından iyi hazırlanmalıdır. Bu dönemin iyi geçirilmesi hem aile ve hem de genç için çok önemlidir. Bu dönemde genç gerekli desteği, anlayışı, yardımı görmezse sıkıntılı bir süreç yaşanabilir.

Ergenlik dönemini her genç, kendi kişilik özelliklerine göre kendince yaşar. Eğer çocukluğu iyi, mutlu ve sağlıklı geçmişse, bireyin bu dönemi rahat atlatma şansı daha fazladır. Tersine çocukluk dönemi sıkıntılar ve zorluklarla geçenler, sevgi taşı boş kalanlar bu dönemde ciddi zorlanmalar yaşarlar.

Anne babalar bu gelişim evresiyle ilgili doğru bilgilere sahip olmalıdırlar. Bazı önyargılar, yanlış inanç ve tutumlar ailenin bu dönemde işini zorlaştırabilir. Özellikle ilk kez anne baba olanların, bu dönemle ilgili uzmanlardan mutlaka yardım almalarında yarar vardır.

Zamanında yeterince sevgi ve şefkat gösteren, doğru disiplin yöntemleri uygulayan ailelerin çocukları, ergenlik dönemini sağlıklı, rahat ve mutlu geçirirler.

Hem anne, hem baba ergenlik süreci içinde bulunan çocuğuna her zaman olduğundan daha hassas, anlayışlı, destekleyen, anlayan bir tavırla davranmalıdır. Anne, babalarından anlayış ve destek görmeyen gençlerin bu dönemi acılar, sıkıntılar, çelişkiler, zorlanmalar, bocalamalar yaşamadan geçirmesi mümkün değildir.

Sert ve aşırı otoriter bir baba, çocukta olumsuz kişilik özelliklerinin oluşmasına yol açar.
Çocukların suça yönelmelerinde, evden kaçmalarında babaların fiziksel şiddeti önemli etken olmaktadır. Ailedeki ciddi cezalar ya da ceza korkusu çocukları saldırgan yapar, suça sürükler.

Bazı anne babalar daha çocukları doğmadan zihinlerinde nasıl bir çocuk istedikleri konusunda kesin şekiller oluşturur. Bunun sonucu çocuklarını çoğu kez yanlış yönlendirmelere sürüklerler. Onların gerçek yeteneklerini, değil de kendi beklentilerini öne çıkarırlar.

Çocukların anne babaların arzularına, tutkularına göre çeşitli sanat dallarına, okul türlerine ya da sosyal, sportif, kültürel aktivitelere zorlanması büyük hatadır. Eğer böyle olmuşsa çocukta ergenlik sürecinde başkaldırmalar, bıkkınlık ve yorgunluklar, aileye isyanlar baş gösterecektir.

Çünkü;

Ergenlik,
bir gencin kendini arayış
bölgesidir.

Anne babalar ne yapmalı?

Öncelikle yapılması gereken şey, çocuklara ergenlik döneminde artık büyük bir insan olduğu kabulüyle yaklaşmaktır. Bu süreçte onları en fazla yaralayacak olan tutum; kendilerine büyüklerince hala çocukmuş gibi muamele edilmesidir. Onları kendi kişilik ve kimlikleriyle fark etmemek, onlara değer vermemek anlamına gelecektir.

Ergenler, ailelerin eğitim aynasıdır.
Eğer o aynaya iyi bakarsanız, geçmişte
çocuklarınızla ilgili yapıp ettiklerinizi açık
olarak görebilirsiniz.

Büyüdüğünü hisseden çocuğunuza kendini ifade etmesi için fırsat verin. Daha hoşgörölü, sabırlı, anlayışlı nazık davranın. Neden siz varken sizin olan yavrunuz kendini başkalarına açma ihtiyacı duysun. Eğer size açılırsa neyin iyi veya neyin kötü gittiğini daha açık ve doğru anlarsınız. Böyle bir duruş size, aile içi ilişkilerinizde bazı tutum ve davranış değişikliğine gitme fırsatı, şansı verebilir.

Ergenlik döneminde çocuklar arkadaşlarına çok önem verirler; bu bir gerçek. Ancak kendi ailesi ile sağlıklı iletişim kuramayanların tamamen evden kopma riski vardır ki, bu büyük sıkıntılar getirebilir.

Şubat 2009 da İzmir Buca'da 17 yaşındaki genç kız arkadaşının da yardımıyla kendi annesinin boğazını jilette kesti. Ulusal TV kanallarında ve de bir çok günlük gazetelerde yer alan bu haber, diğer anne cinayetlerini hatırlattı ve herkesin tüylerini ürpertti.

Evet; yeni bir kötü olay ve sıra dışı bir olay yaşanmıştı. Ancak bu vahşi eylemde kendi öz kızının annesini öldürmesi kadar tuhaf bir yön var; kendisi gibi başka bir genç kızın yardımı.

Ürkütücü ve de korkutucu olan, ergenlik dönemini iyi geçiremeyen gençlerin çoğu zaman bu tür şiddet sınırında yaşamasıdır. Bu kadar ürkütücü, korkunç, vahşi olaya yardım ancak ve ancak diğeri kadar canice, vahşice duygular taşıyan biri tarafından gerçekleşebilir.

Çocukluk döneminde arkadaşlar genellikle yakın ve uzun zamandır tanışıklığı olan kişilerden seçildiğinden aileler için risk daha azdır. Ne var ki, ergenlik dönemine geçişten hemen sonra arkadaşlık seçim kriterlerinin de değiştiğini görmekteyiz. Daha farklı kişilerden oluşan gruplara girme eğilimi bu dönemde ağır basar. Ergenlik döneminde arkadaşlık ortak paydaları daha çok benzer ve tamamlayıcı ilgi ve özelliklere dayansa da bazen birbirine çok aykırı özellikler taşıyanların da birbirini arkadaş olarak seçmesi durumuna rastlamak mümkündür.

Gençlerin benzer çoğu sorunları paylaşıyor olmaktan ötürü çok yakınlaşabildikleri, ortak duygu ve eylem felsefesi geliştirebildikleri sıkça rastlanan durumlardır. Böylece bizler, çocuklarınızın ergenlik dönemindeki gerçek duygu ve eğilimlerini onların çok önem verdiği arkadaşlarını tanıyarak anlama fırsatı elde edebiliriz. Çünkü her genç en gerçek ve doğal eğilimlerini ve eylemlerini yakın arkadaşlarıyla beraberken ortaya koyarlar.

Tüm dünya ve bizde çocukların, gençlerin bir çeteye katılma eğiliminin giderek arttığı açık bir şekilde gözlenmektedir. Alt sosyo-ekonomik gruptan olma, bazı ortak duygu, düşünce ve inanç etrafında kolay birleşebilme kişileri çeteye katılmaya sürükler. Bir gruba aidiyet duygusu insanlar için önemlidir. Bunun yetişkinler için anlamı her ne ise gençleri çet ya da benzeri oluşumlara katılma götüren anlam da odur denebilir.

Diğer yandan anlam ve amaç boşluğu gençleri zihinsel, duygusal kargaşaya sürükler. Hayatın kendisi önemlidir. İnsanın kendisi önemlidir. Çocuklarımıza, gençlere böyle bir anlayışla davranmaz ve onları bu felsefeyle yetiştiremezsek içine düşecekleri çatışmalar ve boşluk duyguları felaketleri olabilir.

Yapılan araştırmalar her iki gençten birinin şiddet uygulamaya yakın ve her üç gençten birinin intiharın etmeye yakın olduğunu ortaya koymuştur. Bu olumsuz duyguları taşıyan gençlerin en önemli ortak özelliği ise, ailelerinde huzuru ve mutluluğu bulamadıklarına inanmalarıdır.

Hiçbir insan ve hiçbir kader, bir başka insanla ya da kaderle asla kıyaslanamaz. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; dünyada kişinin en kötü şartlarda bile yaşamını sürdürmesine, hayatın bir anlamı olduğu duygusu kadar hiçbir şey yardımcı olamaz. İnsanın gerçekte ihtiyaç duyduğu şey, gerilimsiz bir hayat değil, daha çok; uğrunda çaba göstermeye değer bir hedef, özgürce seçilen bir amaç için uğraşmak ve mücadele etmektir(Frankl, 2000).

Günümüz çocuklarının televizyon ve internet yoluyla kendi zihin dünyalarını oluşturduklarını hepimiz biliyoruz. Özellikle ergenlik sürecinde onu anlayan bir aile ve dost çevresi yoksa genç sanal âlemlere sığınma, orada kendi dünyasını kurma yolunu seçecektir. Böyle bir eğilimin genci gerçek dünyadan uzaklaştıracağı açıktır. gerçek dünyası olmayanların da gerçek amaçları olmayacağı açıktır.

Suç ve intihar eğilimleri hayattan kopan,
hayatın anlamını gerçek ötesinde arayan
insanlarda daha fazladır.

Günümüzde gençlerin dünyasında şaşırtıcı yönelişler, fanteziler var. Sanal bir alemde oluşan bu cephe, yetişkinlere çoğu zaman yabancısıdır ve bu durum onların kendi öz çocuklarını anlamalarını çok zorlaştırmaktadır. İnternet üzerinden beş yüz ile 2 bin arasında arkadaşı olan ve bunların elli-yüz kadarıyla her gün iletişime geçen bir gencin gerçek hayattan kopma olasılığı çok yüksektir. Bu ise ergenleri tehlikelere sürükleyen, onları gerçek dünyadan koparan günümüzün en temel sorunlarından biridir.

Ergenlik dönemi fırtınalı bir vadi gibidir. Hem ergenliğe gireni, hem de çevresindekileri -özellikle ailesini- zorlu bir yolculuk bekliyordur. Bu dönemin fırtınalarına göğüs germek gerekir. Herkesin bu dönemde üzerine düşen rolü doğru oynamalıdır. Bu dönem de diğer evreler gibi geçecektir; eğer bizler yeterli sabrı gösterir, ebeveynlik rolümüzü çok iyi oynayabilirsek.

Ergenlikte korkular, aile ve okul ortamında diyalog ve kabul görme, dinleme ve duygusal olarak özdeşleşme tutumlarının varlığı ya da yokluğunun ölçüsünde artar veyahut da azalır. Gençlerde güven ya da güvensizlik ailesi ve çevresiyle birlikte uyumuna ve mutlu olup olmamasına bağlıdır.

Günümüzün hırpalanmış ergenliklerinde korkular büyümeye terk edilir; bunlar psikolojik ve varoluşsal temelleriyle kavranamazlarsa, durum elden kaçır ve giderek önüne geçilmez hale gelir. Öte yandan, her duygusal deneyim sadece ergenlikte değil, fakat her zaman tahlil edilmeli ve çözümlenmelidir. Ancak bu, dış görünüş ve davranış üzerinden değil, içsel özellikler, onları harekete geçiren gizli niyetler, içlerinde oluşan ve katmanlaşan anlam ve anlamsızlık ufukları üzerinden yapılmalıdır.

Korkular, ergenlerin iletişime açık olmaları ya da çatışma içinde bulunma hallerinde asıl bir rol taşıyan duygulardır. Bunun yanı sıra, başkalarına ve de-sıklıkla rastlandığı üzere-kendilerine yönelik saldırgan bir tutum benimsemelerinde etkilidirler. Ergenlikteki saldırganlığın ve yıkıcılığın; bazı durumlarda, yetişkinlerin psikolojik temelini anlayamadığı ya da anlamak istemediği, böylelikle de toplumsal bakımdan eğreti hayat tarzlarına yön veren güvensizliklerin, huzursuzlukların ve korkuların uzantısı olduğunu unutmak asla mümkün değildir.

Ergenin yardım çağrısının gizli işaretlerini görüp kavramak konusunda yeteneksiz olan, gene yetişkinlerin kendisidir. Bu işaretlerin anlam ufukları kavranabilse, pek çok ergen hayatı kurtarılabilecek, ergenler korkudan

ve onun uzantısı olan saldırgan hallerinden çekilip alınabilecektir(Borgna, 2011:73).

Ergenin tutum ve davranışlarında sevgi ve nefret taslarının etkili olduğunu düşünmek zorunda olduğumuzu yeniden hatırlayalım.

Nefret taşı dolu, sevgi taşı aşağılarda kalan birinin bu dönemde acısını, öfkesini, stresini dışarıya yansıtmaya doğaldır. Böyle durumdakilerin ergenlik süreci zor olacaktır. Yetişkinlere düşen acil görev ise, ergenin gerçek kişilik özelliklerini, ilgilerini, istek ve ihtiyaçlarını bilerek hareket etmektir.

Çocukların, gençlerin gelişim serüveninde belki de en zor boyut, onlara kendi olma haklarının yeterince verilmemesidir. Bu hem ailede ve hem de okulda büyük ölçüde böyledir.

Einstein; “Gelişimimin önündeki en büyük engel, okumak zorunda olduğum okullardı” demişti. Bunu bazı gençlerin, bugünün okulları ve aileleri için söyleme hakları bulunduğunu kabul etmeliyiz.

Gençleri sevmedikleri, istemedikleri
mesleklere girmeye asla zorlamayın.
Sizin tutkunuz olan bir mesleği aileye
kazandırmak isterken elinizdeki çocuğunuzu
kaybedebilirsiniz.

Çocukları için meslek seçme işine çok erken yaşlar yaşanırken kalkışan anne babalar vardır. Daha anaokulunda, ya da ilkokulda iken anne-babanın ya da ikisinin birden, çocukları için olmazsa olmaz diye karar kıldıkları meslekler vardır. böylesine acele ve de anlamsız tutum ve davranışlardan kaçınmak en akıllı tutum olur.

Gençlerde hep tekrarlanan aşırı davranış bozuklukları bir tehlike işareti- dir. Eğer aşırı sinirlilik, aşırı kaygı, aşırı içine kapanma, aşırı kavgacılık varsa, bir sorun da var demektir. Bu bir şeylerin kötüye doğru gittiğine işarettir. Böyle durumlarda yapılacak şey uzmanlardan yardım almaktır.

Psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, okul rehber öğretmenleri, eğitim danışmanları böylesi bir durumda anne babaya yardım verebilirler. Çocuklarımızla ilgili her şeyi kendimiz halledemeyiz. Beden sağlığı kadar ruh sağlığı da önemli ise ki, öyledir, bu yöndeki sorunlarda ilgili uzmanlardan yardım almak en doğru tutum olacaktır.

Sevgi taşı dolu nefret taşı seviyesi aşağıda olan birisi bu dönemi fazla etkilenmeden atlatabilir. Kız erkek demeden, bu dönemi geçirirken bedensel ve ruhsal değişikliklerin herkeste olması kaçınılmaz bir realitedir. Önemli olan ailenin ve gencin şeffaf bir şekilde durumu kabullenmesi, olan bitenleri aile içinde paylaşmasıdır.

Ergenlik dönemi ile ilgili anne ve babaların bilmesi gereken bazı özellikler şöyle sıralanabilir:

Ergenler çoğunlukla;

- Anne baba ile kavgaya eğilimli olurlar
- Arkadaşlarına daha yakın/bağlı olurlar
- Erken sinirlenirler
- Değişken duygular taşırlar
- İç çatışmalar yaşarlar
- Özgürlüklerine düşkün olurlar
- Çok farklı tutum ve davranış sergilerler
- Gözü pek olabilirler
- Cesur davranışlara girişebilirler
- Sınır tayin etmede zorlanırlar
- Çelişkilere düşebilirler
- Sorumluluktan kaçarlar
- Kararlarına anlayış ve saygı beklerler
- Heyecanlı ve fazla duygusal olurlar.

Gencin okul başarısı da bu süreçte az çok etkilenir. Arkadaş çevresinde değişiklikler olur. Arkadaşlarıyla daha uzun süre beraber olmada ısrarcı davranabilir. Daha çok ya da daha az uyuyabilir. Daha alıngan, daha saldırgan olabilir. Huysuzluk nöbetleri, utangaçlık, korku, hayallere dalma, uyuşukluk, aşırı hareketlilik, aşırı duygusallık, içine kapanma, ikide bir huy değiştirme yine bu dönemde ortaya çıkabilen tipik davranış özellikleridir.

Ergenlik, gençlik çağında arkadaşlık ilişkileri çok önemlidir. Genç bir gruba katılıp akranları ile birlikte olmak ister. Grup arkadaşlarınca kabul edilmek genç için büyük bir ihtiyaçtır. Ancak gruba katılmak için grup üyelerinin bazı beklentilerini yerine getirmek gerekebilir. Grup aidiyeti ergenlik döneminde daha önemli bir ihtiyaçtır. Bu bilindiği için bazen grup bireyden, kavgaya karışmasını, kötü alışkanlıklara evet demesini, hırsızlık yapmasını vs isteyebilir.

Bu gibi üzücü durumlarla karşılaşmamak için anne-babaların çocuklarının arkadaş seçimlerine dikkat etmeleri gerekir. Ama çocuklarının arkadaş seçimlerine müdahaleci bir tutum takınırlarsa geri teper. Genç inatla arkadaşını korur ve arkadaşlığını sürdürür. Böyle bir durumda uygun davranış, çocuğunun arkadaşlarını eve davet edip, gözlemleyip, onlarla ilgili değerlendirmelerinizi çocuğunuzla olumlu bir dille paylaşmaktır.

Yapılan araştırmalar çocuk suçlarının en çok 14-17 yaş aralığında işlendiğini ve bir çok çocuk suç olayının da arkadaşlarla gerçekleştiğini çok açık bir şekilde göstermektedir.

Arkadaşlara yönelme riskler taşısa da sosyalleşmenin bir gereğidir ve zorunludur. Bu hususta önemli olan çocuğumuzun zarar göreceği çevre ve arkadaş grubu içine girmemesidir. Bu yöndeki hassasiyetimizi onlarla anlayacakları üslupla konuşmayı denemeliyiz.

Örneğin, şöyle ifade edilebilir:

“Bak oğlum, arkadaşlarını sevdim, fakat Tuncay arkadaşın bende sıcak bir etki bırakmadı. Sen onu benden iyi tanıyorsun, yanılabiliyim de.”

Bu yaklaşıma gencin cevabı aşağıdaki şekilde olması muhtemeldir;

- Haklısın baba, ben de Tuncay’dan aynı mesajları alıyorum. Onunla olan ilişkiyi tekrar gözden geçirmeyi düşünüyorum.

Eğer iletişimi şöyle başlatsaydık,

“Oğlum, Tuncay denen arkadaşın ne kadar itici, nerden buldun o serseri-yi?”

Böyle bir yaklaşıma gencin vereceği karşılık ise muhtemelen aşağıdaki gibi olacaktır;

- Seni ilgilendirmez baba. Ben senin gibi düşünmüyorum. Ben onunla dostluk ve ilişkilerimden memnunum.

Ergenlikte yaşanan her olumsuz durum ciddi bir sorun olarak da görülme-meli. Çocuğumuz artık bir genç olmuştur. Kendi varlığı ve kişiliği ile ortada ol-maya çalışması doğal bir gelişimdir. Bazı huy ve davranışlar geçicidir. Önemli olan istenmeyen durumların sürekli olmaması, ciddi boyutlara ulaşmamasıdır.

Gençler ergenlik döneminde gerçek
kişilik-leri ile olmak istedikleri kişilikleri
arasında bocalamalar, çatışmalar
yaşayabilirler.

Aşırı baskı ya da mükemmeliyetçi tutumla yetişen çocukların, ergenlik-te kendileri olma yolunda zorlu savaşlar vermeleri doğal bir eğilimdir. Evden uzaklaşma ya da anne babayla çatışma eğilim ve arzuları neredeyse tüm genç-lerin bu dönemde ortak özellikleridir. Çocuklar ergenliğe gelince;

- Huylar değişir,
- Davranışlar değişir,
- Zevkler değişir,
- Alışkanlıklar değişir...

Ergenlik bedenin bir devrim niteliğinde yenilenmesi, farklılaşması evre-sidir. Özellikle gencin kendi yaşına ve cinsine göre doğal gelişimi, yeni doğal eğilim, duygu ve düşünceler içine girmesini sağlayacaktır. Onu anlamak an-cak hayata ve olaylara onun durduğu yerden ve baktığı pencereden bakmakla mümkün olabilir.

Büyükler bu değişiklikler karşısında endişeye düşmeden çocuğunun bu gelişim dönemine ait doğru bilgilerle duruma hakim olmalıdırlar. Bu dönem için yapılacak en doğru şey; gençlere sabırla, sevgiyle, anlayışla yaklaşmak onları bu dönemde daha uzun uzadıya dinlemek, dinlerken onlara önem verdiğinizi hissettirmek.

Okul başarısı kadar gençlerin istek, eğilim, duygu, fikir ve zevkleriyle de ilgili olmalıyız. Olup bitenlere, olaylara, dünyaya onların penceresinden de bakmaya çalışmalıyız.

'Hatanın neresinden dönülürse kardır' sözü bağlamında çocuklarımızı en azından bu son kritik dönemde, ergenlik döneminde kazanmanın kesin bir yolunu bulmalıyız. Bunu herkes beli ölçüde başarı ile yapmak zorundadır.

Çocuklarımızın bu dünyaya gelişlerini biz istedik; mutluluklarını sağlamak da bizim asil, gerçek görevimizdir. Onların esenliği, iyiliği, başarısı bizim mutluluğumuz, güzelliğimiz, başarımız olacaktır. Bu yolda zorluklara katlanmaya çok hazır ve çok fazlaca gönüllü olmalıyız.

Cinsel eğitim bilgilerini kazanma açısından doğru rehberlik görme yeni nesillerin hakkıdır. Anne babalar önce doğru bilgileri kendileri edinmeli ve sonra da çocuklarıyla paylaşmalıdır. Genç, hem kendi cinsi ve hem de karşı cinsle ilgili gerekli temel bilgileri zamanında öğrenmelidir. İleride içine gireceği sosyal ortamlarla ilgili olsun, kendi kuracağı aile düzeniyle ilgili olsun insanlarla ilgili temel bilgilere ve o bilgileri kullanma becerisine sahip olmalıdır.

İnsan ilişkileri ve iletişim alanında çocukların edindiği genel kültür ortamı her zaman öncelikle ailelerdir. Çocuklarınızın ileride size ve diğer insanlara nasıl davranmalarını istiyorsanız siz onlara ve ailedeki diğer bireylere öyle davranın. Çocuk hayata giderken kendi evini de beraberinde götürür.

Çocuklarına geçmişte katı ve zorlayıcı davranmış olan, ergenlik sürecinde aynı tutumu sürdüren anne babalar, çocuklarını kendi elleriyle şiddete, saldırganlığa, suça itmiş olurlar.

Esasında hiçbir aile çocuk eğitim sürecinden yapıp ettiklerinin doğruluğundan tam anlamıyla emin olamaz. Bebeklikten başlayarak çocuklarımız için, neyi iyi neyi kötü yaptık sorgular dururuz. Özellikle disiplin anlayışında, ödül ve ceza dengesini kurmada ailelerde hep tereddütler yaşanır.

Medeniyet, henüz kitap okumanın yerini tutabilecek bir icat geliştiremedi. Anne babaların kitap okuması gerekir. İnsanla ilgili, hayatla ilgili, eğitimle ilgili kitapları herkesin okuması gerekir.

İki bin suçlu üzerinde yapılan bir çalışmada, suç ve disiplin arasında bağlantı araştırıldı. Sonuç şaşırtıcıydı. Çünkü suçluların %95'nin ailesi, çocuklarına ya çok sert ya da çok yumuşak disiplin uygulamışlardı. Yani suçluların aileleri dengesiz disiplin uygulayan özellikler taşıyordu. Burada işlenen suçla, çocuklara uygulanan disiplin biçimi arasında kesin bir bağlantı olduğu açıktır. Yani aslında suçluları var eden biz yetişkinleriz.

**Ailenin uyguladıkları disiplin yöntemleri
çocuklarının kişilik gelişimi açısından önemlidir.**

Eğer onları ergenlik dönemi öncesi yarı yarıya kaybetmiş isek, ergenlikte üç olasılıkla karşı karşıyayız demektir;

- Önceki tutum ve davranışlarımızı aynen sürdürürüz ve onlarla yarı yarıya yaşar gideriz.
- Ortaya çıkan sorunlar karşısında sert ve kuralcı davranarak onları bir şekilde kaybederiz.
- Ancak, çok yapıcı, şefkatli, anlayışlı, sevecen ve dengeli yaklaşarak onları kazanırız.

Elbette akıllı olanların gideceği yol; mutluluk yolu, başarı yolu, huzur yolu olan üçüncü yoldur. Bunu denemek, bunu başarmak zorundayız. Bu yol sadece anne babaların değil, aynı zamanda diğer aile büyüklerinin, öğretmenlerin yani tüm toplumun zorunlu yoludur.

Eğer bir amacınız yoksa, anlamların size daha az yararı olur. Herhangi bir yere gitmiyorsanız, dünyanın en doğru haritası bile işinize yaramaz.

ZORLANAN AİLE

Çocuklar açısından çağımızın en önemli sorunlarından birisi tüm dünyada parçalanmış aile sorunu olacaktır. Gidişat onu gösteriyor. Ülkemizde daha şimdiden bazı sınıflarda öğrencilerin yarıya yakını parçalanmış ailelerden gelmektedir.

Elbette ailenin parçalanması çocukları için ciddi bir yıkımdır. Ancak daha büyük yıkım tarafların çocukları bir savaş ortamına sürüklemeleridir. Ayrılık olabilir. Çocuklara rağmen eşler boşanabilir ya da ayrı yaşayabilir. Bu bir durumda kötü olan çocukları taraf olmaya sürüklemek; annenin babayı, babanın anneyi kötülemesidir.

Bu savaşa çoğu kez büyükanne, büyükbabalar, halalar, teyzeler, dayılar ve amcalar da katılabilmektedir. Herkesin herkesi kötülediği böyle ihtilaflı durumlarda çocuklar kendilerini bir kuşatma altında, hatta ölümcül bir savaş içinde hissedebilirler.

Bazen bu ihtilaflar çok kötü biçimde okula, çocuklara yansır.

Okula gelen anne;

- "O baba denen adamı siz sakın çocuğuma yaklaştırmayın" diye bağırır.

Bazen de aynı şeyi baba yapar;

- "O kadını sakın burada benim çocuğuma yaklaştırmayın" diye açıkça tehditler savurur.

Oysa, annesi çocuk için anne, babası da babadır. Ayrılık olsa bile sorunlar çocuğa ve onun sosyal alanlarına, özellikle onun okuluna asla ve asla yansıtılmamalıdır. Bu konuda okulun ve varsa diğer sosyal kurumların devreye girmesi, çocuğu ve aileyi muhtemel olumsuzluklardan koruyacak önlemler alması gerekir.

Aile sorunları kaçınılmaz olarak hayatın bir parçasıdır. Bu nedenle, içinde psikoloğu, sosyoloğu, sosyal çalışma uzmanı, pedagoğu olan aile destek ve danışma merkezlerinin her yerde kurulmuş olmasına acilen ihtiyaç vardır.

Daha da önemlisi, öğrenci sayısı beş yüzün üzerinde olan okullarda aile destek ve eğitim merkezleri kurulmalı ve bunlarda mutlaka sosyologlar da görev almalıdır. Bir savaş ortamında yetişen çocuk ve ergenden nasıl sağlıklı davranışlar göstermesini bekleyebiliriz?

Aile içi çatışmalar konusu çocuğun her gelişim evresi için önemlidir. Çocuğun, gencin, annesine ya da babasına yanında yapılacak haksızlık, uygulanacak şiddet en derin duygusal yaralanmaların meydana gelmesine yol açar. Böyle bir durum onu çaresizliğe, adalet duygularının yıkımına, öfkeye, strese, depresyona sürükler.

Her anne ve baba mutlaka ailelerde sürtüşmelerin, çatışmaların olabileceğini peşinen bilmelidir. Çatışmalar anne baba arasında, anne çocuk arasında ya da baba çocuk arasında olabilir. Buna geniş ailede diğerlerini de ekleyebilirsiniz.

Önemli olan ailede çatışma durumunun olması değil, bu konuda aile bireylerinin geliştirdiği tutumlardır. Eğir anne babalar çatışma durumunu doğru yönetebilirse olaylar hasarsız atlatılabilir. Ortaya çıkan anlaşmazlıkları doğru anlamak ve birbirine saygı anlayışıyla doğru çözümler üretmek ailenin huzuru ve geleceği açısından ama özellikle çocuklar yönünden çok önemlidir.

Güçlü aile, mutlu ve sağlıklı aile nasıl olur? Ya da bir ailenin esenlik içinde varlığını sürdürmesinin yolları nelerdir gibi sorular tüm taraflar için üzerinde her an düşünülmesi gereken anlamlar taşır.

Bir düşünür der ki; “Evlenirken gözlerinizi dört açarsanız, evlendikten sonra yarı yarıya kapatabilirsiniz.” İşin başı belki burasıdır. Ancak evlilik bir şekilde kurulmuşsa ve bitirilmesi için çok ciddi sebepler yoksa yapılması gereken, bu yuvayı güvenli bir kale haline getirmeye çalışmaktır.

Ufak tefek sorunlar her insan olan yerde, kişilerarası ilişki ve etkileşim olan tüm alanlarda olabilir. Ailede de olur.

Aile çatışmaları doğru yönetilemezse giderek aile savaşlarına dönüşürler. Ve ailedeki hiçbir savaşın gerçek bir galibi yoktur. Kaybeden sıralamasında ise çocuklar ilk sırada yer alırlar.

Çocuklar hangi yaşta olurlarsa olsunlar çatışmalardan, kavgalardan, gerginliklerden büyük zararlar görürler. Küçükken ellerinden pek bir şey gelmezse de büyüdükçe kavgalara taraf olma eğilimi gösterebilirler. Aileyi bölünmüş,

parçalanmış ve bitmeyen bir savaşın içine düşmüş bir görüntüye sokacak böyle bir görüntü asla hoş değildir. Bir yanda anne, bir yanda baba, bir yanda kardeşler ve ortada çatışma sahneleri. Ve ortada kalan ya da bir yanda taraf olarak diğer ebeveyni ile savaşa giren bir çocuk ya da genç!

Buluğ döneminde gencin sürekli zorlanma yaşaması, onun sonraki tutum ve davranışlarına da etki eder. Bu dönemi sağlıklı atlatamadığı için bazı bireyler sonraki yıllarda, örneğin lise ve üniversite dönemlerinde ciddi davranış bozukluğu gösterir ve hayat yolunda kötü durumlar içine düşebilirler.

Erken yaştaki davranış bozukluklarının bir sonucu ne yazık ki ileriki yıllarda şiddet, kavgacılık, saldırganlık, canilik, intihardır.

Ergenlik döneminde gençlerin geliştirdikleri yeni tutum ve davranış özelliklerinde, içinde yaşadıkları kültürün ve olayların da etkisi vardır.

Eğitimin en önemli görevi kendisiyle barışık insanlar yetiştirmektir. Kendisiyle barışık olamayan birey, toplumla ve onun kurallarıyla barışık olamaz. Kendini sevmeyi bilmeyen başkalarını da sevemez. Barış kültürü de savaş kültürü de önce ailede öğrenilir. Aile tüm değerlerin ilk okuludur.

Bizler çocuklarımızdan hayat için, onların sağlıklı yetişkinler olması için sorumluyuz. Bu sorumluluk ağır bir yükür. Eğer bir geçerli planımız ve programımız yoksa bu yükün altında bir şekilde ezilmekten kurtulamayız.

Sadece günü kurtarma adına değil, yarınları hesaba katarak çocuk eğitim felsefemizi karmalıyız. Bu zor görünse bile, istenirse başarılabilir. Güzellikler zorlukların arkasında saklıdır.

Kendisiyle savaş halinde olan bir genç, sırası gelince her şeye ve herkesle savaşır.
Bardağı taşıracak son damlayı beklemeden gençlerin dünyasına girmek, onları dengelemeyi onları kazanmayı başarmak zorundayız.

Genelde, şiddet ve saldırganlık davranışları kızlar için çok anormal sayıldığından, ergenlik dönemine gelindiğinde sessiz, içine kapanık “edilgin-bağımlılık” özellikleri sergilenebilir.

Tersine “edilgin-bağımlılık” özellikleri erkekler için hoş görülme- yen özellikler olduğu için ergenlikte atak, saldırgan olmaları daha olasıdır.

Her iki cinse, ileriye yönelik verilmesi gereken özel bilgiler, tutum ve davranışlar olabilir. Ancak onlara insan olmayı öğretmek en temel görevimizdir. Önce insan olmak, sonra kız ya da erkek olmak gelir. Asla bu sırayı değiştirmeye kalkışmayın.

Özgür ve mutlu çocuklar zalim olamaz-lar. Çoğu çocuktaki sadizmin nedeni, önceden yetişkinler tarafından kendilerine sadistçe davranılmasıdır.
Dayak yerseniz mutlaka siz de birini dövmek istersiniz. Annelerinden dayak yiyen kızlar, ileride kendi çocuklarını döveceklerdir.

Kötü olan sadece fiziksel şiddet değildir. Duygusal şiddet ve sözel şiddet de çocuk ve gençlerde önemli duygusal hasarlara yol açmaktadır. Şiddet şiddeti doğurur prensibiyle çocukluğunda bir şekilde şiddet görenlerin ergenlikte daha yıkıcı duygular taşıdıkları, uyum sorunları yaşadıkları, saldırgan oldukları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur.

Ankara Çocuk ve Genç Cezaevinde 18-21 yaş arası 40 çocukla yapılan bir çalışmada aile içi şiddet tartışılmıştır. Bir beyin fırtınası oturumları şeklinde geçen çalışmada suça bulaşan bu gençlerin tamamına yakınının aile içi şiddet gördüğü ve yine çoğunun şiddet uyguladığı için cezaevinde bulunduğu belirlenmiştir.

Gençlere, bu çalışmanın sonlarına doğru; “Eğer birisi kaçınılmaz ise, anne ya da babanızın size sözel şiddet mi yoksa fiziksel şiddet mi uygulamasına razı olurdunuz” sorusu soruldu. Her çeşit şiddetin tanımını doğru olarak o gün öğrenmiş bulunan gençlerin %92’si fiziksel şiddeti (tokat, dayak) sözel şiddete (azarlama, aşağılama, kınama) tercih ettiklerini beyan etmişlerdi.

Bilimsel araştırmalar göstermiştir ki; fiziksel şiddetin yanında sözel ve duygusal şiddette hesaba katıldığında anneler babalara göre iki-üç kat daha fazla şiddet uygulamaktadırlar. Bu gerçeklerden bakıldığında, insanların kanını donduran anne cinayetleri bir rastlantı sonucunda olmamaktadır. Yani şiddet, onu uygulayana geri dönmeye başlamıştır; hem de çok daha ağır bir biçimde.

Sınav endeksli eğitim sistemimiz gereği okul yolunda çok yordduğumuz çocuklar, içine attıkları isyan duygularını özellikle ergenlikte dışa vurmaya başlarlar. Bu sadece öğretim programlarının ağırlığından değil, yetişkinlerin okulda olsun ailede olsun çocukları başarılarına endeksli olarak insan yerine koymasında ya da koymamasındadır.

Öğrencilerin okul başarıları ile davranış bozuklukları ve suça yönelme arasında ciddi bir bağlantı vardır. Okuldan kaçma eylemi ise çoğu zaman kafa dengi arkadaşlarla ortak davranış özelliğidir. Aslında bazen başarısızlık bazen okuldan kaçma; hayata bir başkaldırı, özgürlük arayışı, kurallara ve yetişkinlere bir isyandır.

Örneğin, önemli bir cinayetin faili olan lise birinci sınıf öğrencisinin yılın ilk dört ayında 40 gün devamsızlığı vardı ve ailesi bu durumdan haberdar değildi. Yine, intihar ederek ölen bir öğrencinin 27 gün devamsızlığı olduğu sonradan anlaşılmıştı.

O halde;

1. Çocuğumuzun okulunu sevmesi için sürekli onunla ilgili olmalı onu motive etmeliyiz. Okul sürecindeki duygularını, düşüncelerini, yaşantılarını, sürekli onunla konuşarak paylaşmalıyız.
2. Kimi zaman çocuğumuzla planlayarak bazen de ondan habersiz mutlaka okuluna gitmeliyiz. Çocuğumuzun okulda ya da okul yolunda karşılaştığı sorunları zamanında ve doğru yöntemlerle çözmeli, böyle bir durumda mutlaka okulla işbirliği içinde olmalıyız.

3. Çocuğumuzun arkadaş çevresinden haberdar olmalı, boş zamanlarını nerelerde ve kimlerle geçirdiğini izlemeliyiz. Çaresiz kaldığımız durumlarda “Eğitsel İzleme Birliğinden” yardım talep etmeliyiz.
4. Çocuğumuzun devamsızlığından zamanında haberdar olmalıyız; bunun için okulla her an iletişime geçebilecek bir yöntem geliştirmeliyiz.
5. Ama en önemlisi çocuğumuza arkasında onu seven bir ailesinin olduğu duygusunu sürekli vermeli ve onu her şartta hayata karşı güvende hissettirmeliyiz.

Bir gün kötü bir sürprizle karşılaşmamak için çocuklarımıza ve onların dünyasına hep özen göstermeliyiz. Çocuğumuzla ilgili olan her konuda gerekli duyarlılığı göstermek anne-baba olarak görevimizdir. Artık günümüzde eğitimle ilgili, ailede sağlıklı iletişimle ilgili profesyonel yardım almanın zamanı çoktan gelmiştir. Uzmanlara başvurmak gereken haller vardır ve bunda tereddüt göstermemeliyiz.

Güçlü, mutlu ve sağlıklı bir ailenin kesin bir tanımı yoktur. Ancak iyi bir ailede olması gereken temel özellikler şöyle sıralanabilir:

- Ailede herkes kendisiyle barışık yaşar.
- Şefkat, sempati, sıcaklık ve hoşgörü, en temel duygulardır.
- Ailede herkes diğerinin kişiliğine saygı duyar, gelişimine katkı verir.
- Görevler doğru ve dengeli dağıtılmış olup roller benimsenmiştir.
- Özgürlük ve sorumluluklar iç içe yaşanır.
- Ailede açık, samimi ve gerçekçi tutumlar hakimdir.
- Eşler her tür duygu ve düşüncelerini açık olarak paylaşabilirler.
- Aile içi ilişkilerde, olumlu iletişim becerileri (empati, katılımlı dinleme, destekleyici yorum vb...) esastır.
- Birbirinin ve kendilerinin potansiyel ve sınırlarını bilirler.
- Fikirler, beklentiler, korkular, kaygılar serbestçe ifade edilebilir.
- Her gün göz teması kurulur, ihtiyaç duyulan iletişim ve etkileşim yaşanır.
- Aile üyeleri arasında nitelikli beraberlik en temel felsefedir.
- Duygular, heyecanlar doğaçlama yaşanır.

Bütün yukarıda sıralanan iyi özelliklere bir anda sahip olmak kolay değildir elbette. Ancak bir yerden başlamak gerekir. Kişilerin iyiliği ailelerin iyiliğine bağlıdır. Güçlü ve mutlu aileler, bilgili anne babalarla mümkündür. Herkes gerekli eğitimlerden geçerek aile denen kalenin temel bir elemanı olmayı hak etmelidir. Eğitim insanlık için her zaman en önemli değerdir. "Ulusların ek-mekten sonra ilk ihtiyacı eğitimidir."

Okullarımızın en önemli işlerinden birisi "Aile Eğitimleri" olmalıdır. Bu yönde geç kaldığımız için bugün ailemiz hasta sokaklarımız sıkıntılı hale gelmiştir. Ve bugün birçok ilde okullar öğretmenler ve eğitim yöneticileri yerine polislere, özel güvenlik şirketleri emanet edilmiş durumdadır.

Arkadaşlarla gezinme veya okula gidip gelme gibi olağan çocuk davranış-ları giderek seyrekleşiyor. Günümüzde, çocukların yalnız bırakılmaması gerek-tiği konusunda güçlü bir ortak görüş mevcuttur. Özellikle orta sınıf çocuklar sürekli olarak polisiye tedbirlerin altında yaşıyor. Çocuk haklarıyla ilgili düşün-sel modanın başlamasıyla, çocukların birbirleriyle oynama özgürlüğünün yok olmasının aynı zamana gelmesi ilginç bir paradokstur. Çocukların kendi başına gezinmesinden duyulan korku saplantı boyutuna vardı. Ancak, çocuk ölüm ve yaralanmalarının en büyük nedeni olan ev ve yol kazaları konusunda benzer bir korkunun yaşanmadığı görülüyor. Araştırmalar, çocukların kendi ana-ba-balarının kuşağına göre dışarıda daha az zaman geçirdiğini gösteriyor. Eskiden oyun denilen ve denetim altında olmayan çocuk faaliyeti, bugün tanımı gereği bir risk olarak görülüyor. Çocukların sürekli gözetlenmesini eleştiren kişiler, sorumsuz ana babalar olmakla suçlanıyor. Çocuk hareketliliğinin kısıtlanma-sı, çocuk gelişiminde birçok soruna yol açar. Çocuk sağlığıyla ilgili birçok ra-por, çocukların durağan yaşamlarının olumsuz etkilerine dikkat çeker(Furedi, 2001:156).

Ancak bu eserde ortaya konan onca zorlu gerçekler hala göz ardı edilir; bilimsel önerilere göre hareket çözümler üretilmesinde geç kalınırsa birçok eğitim çevresinde "**Okul Karakolları**" kurulması da kaçınılmaz hale gelecektir. Böyle bir sonucu/kaderi ise, asla hiç kimse istemez.

ŞİDDET ARAŞTIRMALARI VE TESPİTLER

Türkiye Büyük Millet Meclisinde 2005 yılında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Töre Cinayetleri konusunda çalışmalar yapmak üzere bir Meclis Araştırma Komisyonu kuruldu.

Bu şiddet komisyon çalışmaları sonunda 288 sayfalık bir rapor yayınlandı. Bu rapordan bazı kesitleri şöyledir:

Toplumumuzda kadınların %67'si değişik nedenlerden fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.

Ülkemizde aile içi şiddet yapılan araştırmalara göre %90'ın üzerindedir. Tüm şiddet türleri düşünülürse bu oran %97'ye çıkmaktadır.

Töre adına işlenen cinayetler, maalesef töreyi kirletmektedir. Töre, hukukla ve dinle çelişmemelidir. Çelişirse, bir yanlış var demektir. Din ve hukuk, her ne sebeple olursa olsun hiç kimseye cinayet işleme ayrıcalığı vermez. Onun için bu vahşetin dinle ilişkilendirilmesi de bir başka yönden cinayettir.

Töreye karşı gelmek suçsa, suçlu-suçsuz ayırımı yapmaksızın insanların öldürülmesi daha büyük bir suçtur. Cezalandırma yetkisi devlete aittir.

... Kadına yönelik şiddet varsa, çocuğa yönelik de vardır; sakata yönelik olarak da vardır, yaşlıya yönelik olarak da vardır.

... Kadına yönelik şiddet, bütün başka ülke araştırmalarının da gösterdiği gibi, bölgesel değildir, herhangi bir dine özgü değildir, sınıfsal değildir. Yaşa, eğitim durumuna, medeni hale göre farklılıklar gösterebilir; ama ortadan kalkmaz.

... On yılı aşkın bir süredir, bu memlekette kadına yönelik şiddet ile ilgili, yaygınlık, sıklık, türler hakkında bilgi toplanamamıştır.

2006 yılını sonuna doğru 22. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinde ikinci bir Şiddet Araştırma Komisyonu kuruldu.

Çocuklarla Şiddet, Saldırganlık ve Suç Eğilimlerini Araştırma Komisyonu 2007 yılında çalışmalarını bitirerek 500 sayfalık bir rapor hazırladı. Bu raporda, önemli bulgulara ulaşıldı; **Eğitim sistemiyle** ilgili, okullarla ilgili çok sayıda sorun belirlendi ve çözüm önerileri üretildi.

Lisede okuyan öğrencilere anket yoluyla sorulduğunda;

- Gençlerin %22'si fiziksel şiddet gördüğünü ve %35'i fiziksel şiddet uyguladığını,
- Gençlerin %53'ü sözel şiddet gördüğünü ve %48'inin sözel şiddet uyguladığını,
- Gençlerin %36'sının duygusal şiddet gördüğünü ve %28'inin duygusal şiddet uyguladığını,
- Gençlerin %16'sinin cinsel şiddet gördüğünü ve %12'sinin cinsel şiddet uyguladığını beyan etmişlerdir.

Okul türlerine göre bakıldığında, öğrencilerin resmi ve özel okullarda şiddet görme durumu şöyledir:

Son üç ayda fiziksel şiddet görme;

- Resmi okullar %22
- Özel okullar %21'dir.

Son üç ayda sözel şiddet görme;

- Resmi okullar %53
- Özel okullar %11'dir.

Son üç ayda duygusal şiddet görme;

- Resmi okullar %36
- Özel okullar %36'dır.

Son üç ayda cinsel şiddet görme;

- Resmi okullar %16
- Özel okullar %15'dir.

Okul türlerine göre, öğrencilerin kötü alışkanlıklarla ilgili durumları şöyledir:

Sigara kullanma;

- Resmi okullar %37
- Özel okullar %38'dir.

Alkollü içecek kullanma;

- Resmi okullar %30
- Özel okullar %50'dir.

Uyuşturucu madde kullanma;

- Resmi okullar %7
- Özel okullar %8'dir.

Okul türlerine göre, öğrencilerin delici-kesici alet taşıma durumları şoyledir:

- Resmi okullar %9
- Özel okullar %10'dur.

Okul türlerine göre, öğrencilerin ateşli silah taşıma durumları şoyledir:

- Resmi okullar %6
- Özel okullar %5'tir.

Okul türlerine göre, öğrencilerin çete yesi olma durumları şoyledir:

- Resmi okullar %7,8
- Özel okullar %7,4'tür.

Okul türlerine göre öğrencilerin ve cezaevindeki gençlerin kendilerine zarar verme durumları şoyledir:

Kendine fiziki zarar vermiş;

- Resmi okullar %10
(Erkekler:%10,1 Kızlar %9,7)
- Özel okullar %12
(Erkekler:%11,8 Kızlar %11,7)
- Cezaevindeki gençler %37

Kendine fiziki zarar vermeyi düşünmüş;

- Resmi okullar %28
(Erkekler:%24,1 Kızlar %31,8)
- Özel okullar %25
(Erkekler:%22,9 Kızlar %28,6)
- Cezaevindeki gençler %27,7

Okul türlerine göre, öğrencilerin en çok şiddet gördükleri yer:

Sokak diyenler;

- Resmi okullar %39
- Özel okullar %56

Okul ve çevresi diyenler;

- Resmi okullar %34,4
- Özel okullar %20,4

(Kaynak: 13 04 2007 tarih ve 10/337, 343, 356, 357 Esas No'lu TBMM Şiddet Araştırma Komisyonu Raporu ve 2009 UNICEF Adalet Bakanlığı Etkin Hükümlü Projesi saha Araştırmaları Raporu.)

TBMM Şiddet Komisyonları Raporlarında

Vurgulanan Bazı Önemli Hususlar:

- a) İllerde Valiler ve İlçelerde Kaymakamlar şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar başlatmalı ve bu çalışmaları bizzat koordine etmelidir.
- b) Konu ile ilgili saha çalışmaları, bilimsel araştırmalar yapılmalı, çözüm önerileri üretilmelidir.
- c) Şiddetin önlenmesi çalışmalarında kurum ve kuruluşların işbirliği yapmaları, bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları başarı için zorunludur.
- d) Eğitimde şiddet ve çocuk suçluluğu meselesi ülkemizin çok önemli sorunu haline gelmiştir. Bu da gecikmeden her çeşit önlemin alınmasını, ihtiyaç duyulan hizmetlerin üretilmesini gerektirmektedir.

- e) Şiddetin azaltılması ve çocuk suçluluğunun önlenmesi için okulöncesi eğitime önem verilmeli, acilen bir Aile Eğitimi Seferberliği başlatılmalıdır.
- f) Okulların ve sosyal çevrelerinin sosyal risk haritaları çıkartılmalı; daha sorunlu olan yerlerdeki okulların rehberlik servislerine ihtiyaca göre daha çok uzman verilmelidir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi işbirliği ile 2001 ve 2003 yıllarını kapsayan ve 10,121 yetişkin katılımı sağlanan bir araştırma yapıldı. Araştırmaya katılan yetişkinlerin %77'si, çocukluğunda şiddete maruz kaldığını beyan etmiştir. Bu oran kadınlarda %69 ve erkeklerde %82'dir. Şiddete maruz kalanların yerleşim yerine göre durumu ise;

Şehir merkezlerinde %74,

Gecekondu %84 ve

Kırsalda %84 şeklindedir.

Aile İçinde Çocuğun Korunması Raporu, (2000:143) erkek çocukların kız çocuklar kadar cinsel istismara maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Batı ülkelerinde yapılan bazı araştırmalar, enstetin tüm istismarın %10 ile %32 arasında bir oran oluşturduğunu göstermektedir. Rapor kadın nüfusunun %16'sının, 18 yaşına gelmeden önce bir aile üyesi tarafından cinsel istismara maruz kaldığına dair bulgular vermektedir(2001 Yılı Aile Raporu: 46).

Araştırmalardan elde edilen verilere göre öğrencilerin yarıdan fazlası ailesinden, yarıya yakını da okulda öğretmen ve idarecilerden dayak yemektedir. Ayrıca bu öğrencilerin çoğunluğunun anne babası birbirleriyle kavga etmektedir. Yani çocukların çoğunluğu evde, bir yandan anne baba şiddetine tanık olurken diğer yandan hem evde hem de okulda fiziksel şiddete maruz kalmaktadırlar. Annelerin %56'sı ve babaların %46'sı çocuklarını dövmektedir(Ayan, 2010:266, 321).

F. Adler ve J. Simon'un, suçta kadın boyutu üzerindeki çalışmalarında şöyle ortak bir yargı ortaya konur; "Kadınların sosyal rolleri ve yaşam şekilleri erkeklerinkine benzedikçe, suça karışma oranlarında da artış olacaktır. Bu iki düşünür, kadınların geleneksel olarak düşük suç oranlarını, onların ikinci sınıf sosyal ve ekonomik pozisyonlarına bağlar.

Straus'a göre, kadın, birlikte yaşama, evlilik ya da arkadaşlık ilişkilerinde en az erkekler kadar saldırganlık sergilemektedir. Kadın aile içi çatışmalarda en az erkek kadar sıklıkla şiddeti başlatan taraftır. Müzakere kültürü olmayan evlerde basit sorunların dahi çatışmaya dönüşme tehlikesi vardır. Çocuklar böyle bir atmosferde sürekli endişeli ve gergin bir bekleyişin stresi altında ezilirler. Çocuklar hassas adalet duygularıyla anne ve babalarını çatışmalarda bir yerlere oturtur ve yargılar. Genellikle de ileriki yıllarda bu yargılamaların neticesi anne ve babaya beklenmedik şekilde fatura edilecektir. Çoğu kez biz büyükler, çocukların bedeni kadar ruhlarının da acıyabileceklerini görmekte zorlanırsınız.

ABD Hopkins Üniversitesince yapılan bir araştırmada, 7948 öğrenciye ulaşıldı; kendileri için "en önemli şeyin ne olduğu" soruldu. Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü adına yapılan çalışma sonuçlarına göre, gençlerin; %16'sı "çok para kazanma" %78'i ise "yaşamlarında bir amaç ve anlam bulma" yönünde görüş belirttiler (Frankl, 2000:95, 103).

Bizim kültürümüzde çocuklar –özellikle de erkekler- gözyaşlarından, çaresizliklerinden, ruhsal incinmelerinden utandırılarak büyütülür. Oysa hangi ölçüde olursa olsun acıyı inkâr etme baskısı altında kaldığımızda, kendi acımızı algılayamayacak durumageliriz. Ve aynı nedenle bir başkasına verdiğimiz acıyı da algılayamayız.

...bu bizi, eğer insana acı ve merhamet yetisini yitirmişse, geriye insanlıktan ne kaldığı sorusuyla karşı karşıya getirir. Şiddetin ve yıkıcılığın temeli, çocuklarımızla kurduğumuz ilişkinin biçiminde yatar(Gruen 2008:15,25).

Son analizde, insan davranışının önce tıbbi modelini esas almayı bırakmalıyız ve tıbbi model ihtiyaçlarımızı tam olarak karşılayamadığı için de psikiyatrinin ölmesine izin vermeliyiz. Tıp, insan dokularını anlamak için yeterlidir; ama, insan sorunlarını anlamak için bir modele ihtiyacımız var. Varlığımız için en büyük tehlike artık hücre içi ve hücreler arası bağlantı durumları değil, kişi içi ve kişilerarası ilişkilerdir. Artık ayın karanlık yüzünü keşfettik ve şimdi muhtemelen aklımızın karanlık yüzünü keşfedebiliriz. Bunu yapmak için insan davranışı üzerindeki bilgimizin sentezini yapmamız ve herkesçe bilinebilir bir hale getirmemiz gerekmektedir. Yer sarsıntıları ve hastalıklar artık en büyük düşmanımız değildir; tam tersine en büyük düşmanımız insan davranışlarıdır. Böyle bir durumda, gerçek davranış uzmanlarının yetiştirilmesini henüz öğrenmemiş olmamız inanılmaz gibi görünmektedir(Torrey, 1999: 252, 253).

Macciardi'ye göre aşağıdaki kriterlerden eğer üçü, veyahut daha fazlası bir kişide varsa antisosyal kişilik yapısı taşıdığı söylenebilir. İlgili kriterler;

- Sorumsuzluk
- Yalancılık
- Plansızlık
- Sinirlilik
- Saldırganlık
- Toplumsal normlara uymama
- Başkalarının esenliğine kayıtsızlık

(Fallon, 2014:18).

Adı çıkmış psikopatlar bile eş bulmakta zorluk çekmezler. Hapishane kapısında katillerin salıverilmesini bekleyen kadınlar her zaman vardır. Çoğu insan koşulsuz sevgi ve adanmışlık arar. İlgili kadınlar için bir uyuşturuıcı gibidir; ve bu hazzı yaşamak için belli miktarlarda acıya katlanırlar.

Kadınlardır ki, genelde, 'kötü adamlarda' tapılası, çekici ve seksi bir yan olduğunu söylerler. Sorun şu ki, bir genç kıza evlenme çağında cinsel açıdan çekici gelen şey daha sonrasında boşanma nedeni olabilir(Fallon, 2014:208, 2014).

Dünya, kötü olan insanlar yüzünden değil, onlar hakkında hiç bir şey yapmayan insanlar yüzünden tehlikeli bir yerdir(A. Einstein).

**Unutmamak gerekir ki;
KÖTÜ ŞEYLER HEP BAŞKALARININ BAŞINA GELMEZ!**

YAZAR HAKKINDA

Öğretmen Okulunu bitiren Adem SOLAK, 6 yıl ilkokul öğretmenliği/müdürlüğü yaptı.

Daha sonra Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Grubu Öğretmenliği Bölümünü-Psikoloji Tezli- bitirdi.

Trabzon Lisesinde Felsefe Grubu Dersleri Öğretmeni ve koordinatör rehber olarak altı yıl süreyle görev yaptı

1983 yılı sonundan itibaren cezaevlerinde Adalet Bakanlığı ile sözleşmeli terapist, eğitimci ve araştırmacı olarak ek görevlerde bulundu.

Karadeniz Bölgesinin sosyolojik yapısı ve bölge insanının sosyal-psikolojisi üzerinde çok sayıda araştırma yaptı.

1986 yılında Trabzon’da ilk özel anaokulunu (Özel Gökkuşluğu Okulöncesi Eğitim Merkezi) kurdu; iki yıl süreyle işletti.

Bu merkezin kuruculuğu ve eğitim yöneticiliği görevleri yanında, düzenli olarak haftalık “Aile Eğitimi Seminerleri” verdi.

Toplam dokuz yıl lise öğretmenliği döneminde yaklaşık iki yıl asaleten lise müdürlüğü görevinde bulundu.

1993 yılında PDR alanında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Giresun Eğitim Fakültesine “Öğretim Görevlisi” olarak girdi. Yüksek Lisansını Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yaptı.

1994–1998 yılları arasında öğretim görevliliği yanında Giresun Eğitim Fakültesi “Rehberlik ve Araştırma Koordinatörlüğü” görevini de yürüttü.

1995 yılında hazırladığı “Giresun’da Aile Araştırmaları” saha araştırması projesi K.T.Ü. tarafından kabul edildi.

Giresun Valiliği ve Giresun Belediyesi tarafından da desteklenen proje kapsamında okulöncesi dönem çocuğu olan 2200 aileye yerinde ulaşılarak saha çalışmaları yürütüldü; aynı çalışma kapsamında Giresun’da bir “Veli Danışma Bürosu” kuruldu.

Solak tarafından aynı proje çalışmaları kapsamında “Anne Baba Eğitimi” ve “Okulöncesi Dönem Eğitimi” Konularında Giresun’da canlı yayın TV. Programları yapıldı.

Yazar, aynı yıllarda Giresun’da, K.T.Ü.’ne bağlı olarak “Okulöncesi Eğitim Merkezi”nin kurulmasını sağladı ve yönetiminde yer aldı.

1996 Yılında yapılan 15. Mili Eğitim Şurasında il ve bölge çalışmaları kapsamında görev aldı.

1998 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Başkanlığına atandı. Aynı fakültede on yıl boyunca Eğitim Felsefesi, Eğitim sosyolojisi, İnsan İlişkileri ve İletişim dersleri başta olmak üzere, eğitim bilim, insan ve toplum bilim derslerini yürüttü.

Yürüttüğü ve tasarladığı projeleri sivilileştirmek, yaygınlaştırmak ve daha etkin hale getirmek amacıyla, 2003 yılında Hayatboyu Eğitim ve Kişisel Gelişim Derneğini kurdu; genel başkanı seçildi.

2004 yılında Trabzon E Tipi Cezaevinde, üniversite adına “GEÇİCİ GÖREVLİ TERAPİST” olarak eskiden yürüttüğü göreve tekrar başladı.

Solak, Hayatboyu Eğitim Gelişim Derneğince 2006 yılı Eylül ayında, oturumları Trabzon ve Giresun’da gerçekleştirilen; “Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu” konulu uluslararası kongrenin genel koordinatörlüğünü yaptı.

Aynı konu başlığı ile Kocaeli İlinde (Mayıs 2007) HEGEM tarafından düzenlenen sempozyumun genel koordinatörlüğünü yürüttü.

7-8-9 Kasım 2007 tarihlerinde ise Selçuk Üniversitesi HEGEM işbirliği ile gerçekleştirilen; “Ailede Demokrasi ve Çocukta Şiddet” konulu sempozyumun genel koordinatörlüğünü yaptı.

Daha sonra, 30 Nisan-3 Mayıs 2008 tarihlerinde Trabzon İlinde yapılan “Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okulöncesi Eğitim” konulu uluslararası kongrenin genel koordinatörlüğünü, 22-24 Mayıs 2008 tarihlerinde Amasya’daki “Anne Baba Eğitimi ve Denetimli Serbestlik” konulu sempozyumun düzenleme kurulu başkanlığını yaptı.

İki yıl Zigana TV’de Canlı Yayın “Eğitime Alternatif Bakış” programını yürüten yazar, ayrıca Ekspres Gazetesi’nde haftalık köşe yazarlığı yaptı.

22. Dönemde, T. B. M. M. Şiddet Araştırma Komisyonunda (2007) sürekli bilim uzmanı olarak görev yaptı. Bu görev kapsamında Millet Meclisi adına saha araştırmaları koordinatörü olarak tüm cezaevlerinde bulunan çocuk ve gençlerle ilgili alan çalışmalarını yürüttü.

5-6-7 Kasım 2008 tarihlerinde Ankara’da yapılan “**V. Aile Şurası**”na çağrılı olarak katılan Solak, Aile Eğitimi Komisyonunda yer alarak, Şuraya “Aile Eğitiminde Sosyal Bilimlerin ve Yerelliğin Önemi” konulu bir tebliğ sundu.

UNICEF ve Adalet Bakanlığınca yürütülen “**Önce Çocuklar Projesi**” kapsamında Türkiye Ceza İnfaz Kurumlarındaki tutuklu ve hükümlü çocuklarla ilgili (**etkin hükümlü yönetimi**) saha çalışmasını yürüttü, bu projede “**ulusal danışman**” olarak çalıştı.

“Bilge Köyü Olayı” üzerine Mardin ilinde kapsamlı saha çalışmalarında koordinatör olarak yer aldı; bu sıra dışı olayı bilimsel bir esere dönüştürdü; kitaplaştırdı.

Mardin ilinde Eğitim Yoluyla Şiddetin Azaltılması ve Suçun Önlenmesi” projesini yürüttü.

2009 'da Mardin İlinde "Aile ve Şiddet" sempozyumunu koordine etti. 2009'da Mardin ilinde ve 2010'da Manisa Akhisar'da "Çocuk Koruma Kanunu Uygulamaları ve Sorunlar" konulu sivil değerlendirme çalıştayları koordine etti. Bu çalışmalara 37 ilden Çocuk Koruma Kanununa taraf 5 bakanlığın il müdürleri ve bilim insanları katıldı; sonuç raporları hazırlandı.

Solak, 2012 yılında Türkiye’de ilk kez, bir üniversiteye (Üsküdar Üniversitesi) bağlı Şiddet ve Suçla Mücadele Araştırma Uygulama Merkezini kurdu; iki yıl Merkezin Müdürlüğünü yaptı.

2012 yılında Trabzon ilinde kurulan ve ismi sonradan Hayatboyu Eğitim ve Şiddetle Mücadele Derneği (HEGEM) olarak değiştirilen STK’nın merkezi İstanbul’a alındı. 47 üniversiteden 300 bilim insanı üyesi bulunan HEGEM aynı tüzükle 6 ayrı ilde daha kurularak ülkeye yaygınlaştırıldı.

2013 yılı sonunda da Gazi Üniversitesi ile anlaşılan ve ikinci bir Şiddet ve Suçla Mücadele Merkezini bu üniversitede kuran Solak, Rektörle düştüğü anlaşmazlık sonucu B planını devreye koyarak 2014 yılında Türkiye’nin ilk Şiddetle Mücadele Vakfını (HEGEM VAKFI) kurdu; Solak, halen genel başkanlığını yürütmektedir.

Yazar ayrıca bugüne kadar şiddet, çocuk suçluluğu ve **Anne Baba Eğitimi** konularında çok sayıda ulusal ve uluslararası TV programına katıldı; yurttta ve ülke dışında çok sayıda konferans verdi.

Son yedi yıldır Türkiye'nin Suç Haritası, Türkiye'nin Çocuk Mağduriyeti Haritası, Türkiye'nin Sosyal Risk Haritası, **Türkiye'nin Şiddet Haritası, İlçelerin/İllerin/kuruluşların/Okulların Sosyal Risk ve Sosyal Durum Haritası** projeleri üzerinde yoğunlaşan Solak, bugüne kadar yayın hayatına 55 bilimsel eser kazandırdı.

“Editörü/Yazarı” Olduğu Bazı Eserler;

- İnsan Yolunda.
- İnsan İlişkileri ve İletişim.
- Felsefe ve Eğitim.
- Sosyoloji ve Eğitim.
- Eğitim ve Şiddet.
- Hayat Yolunda Anlam Arayışı.
- Medya ve Şiddet.
- Küresel Yolda Papaz Cinayeti.
- Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu.
- Güvenli Okullar.
- Şiddet Duyguları Açısından Anne-Baba Eğitimi
- Evde ve Okulda Sevgi Eğitimi
- Çocuk Suçluluğu ve Aile
- Aile ve Şiddet
- BİLGE KÖYÜ OLAYI “HEGEM Mardin Raporu”
- Bir İlin Sosyal Risk Haritası
- Şiddeti Anlamak -Cezaevi Görüşmeleri-
- Şiddet ve Terör
- Türkiye’nin Suç Haritası
- Türkiye’nin Çocuk Mağduriyeti Haritası
- Türkiye’nin Şiddet Haritası
- Bir İlin Sosyal Risk Haritası
- Şiddet Kültürü
- Gençlik ve Şiddet

KAYNAKLAR

- Arent, H. (2009) Şiddet Üzerine, (çev. B. Peker) İstanbul: İletişim Yay.
- Ayan, S. (2010) Aile ve Şiddet, Ankara: Ütopya Yay.
- Bock, K. F. (2001) İnsan Davranışlarının Kültürel Temelleri (çev. S. Altuntek), İstanbul: İmge Yay.
- Borgna, E. (2014) Ruhun Yalnızlığı (çev. M. M. Çilingiroğlu), İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Canter, D. (2011) Suç Psikolojisi, İstanbul: İmge Yay.
- Carrel, A. (1976) Başarının Sırları(çev. R. Özdek) İstanbul: Yağmur Yay.
- Craib, I. (2006) Hayal Kırıklığı (çev. A. Onacak), İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Fallon, J. (2014) İçimdeki Psikopat (çev. A.C. Altunkanat) İstanbul: Yabancı Yay.
- Frankl, E. V. (2001) İnsanın Anlam Arayışı (çev. S. Budak) Ankara: Öteki Yay.
- Fromm, E. (2011) İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri 1. Kitap (çev. Ş. Alpagut) İstanbul: Payel Yay.
- Foucault, M. (2007) Bir Aile Cinayeti (çev.E, Yıldırım & Ö.A.) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Furedi, F. (2001) Korku Kültürü (çev. B. Yıldırım) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Goleman, D. (2005) Yıkıcı Duygular (çev. S. Hauser) İstanbul: İnkilap Yay.
- Gruen, A. (2008) Empatinin Yitimi (çev. İ. İgan) İstanbul: Çitlembik Yay.
- Gruen, A. (2004) Kendine İhanet (çev. Ü. Hastürk) İstanbul: Çitlembik Yay.
- Gruen, A. (2007) İçimizdeki Yabancı (çev. İ. İgan) İstanbul: Çitlembik Yay.
- Gruen, A. (2007) İhanete Uğrayan Sevgi (çev. İ. İgan) İstanbul: Çitlembik Yay.
- Herman, J. (2007) Travma ve İyileşme (çev. T. Tosun) İstanbul: Literatür Yay.
- Hilav, S. (1982) Aşkın Metafiziği İstanbul: Süreç Yay.
- Hoffer, E. (1998) Kesin İnançlılar (çev. E. Günnur) İstanbul: İm Yay.
- Horney, K. (2013) Çağımız Nevrotik Kişiliği (çev. B. Kıcı) İstanbul: Ser Yay.
- Kızmaz, Z. (2006) Cezaevi Müdahimleri, Ankara: Orion Yay.
- Marinoff, L. (2004) Felsefe Terapisi (çev. E. Sökmen) İstanbul: Gendaş Yay.
- Maslow A. (2001) İnsan Olmanın Psikolojisi (çev. O. Gündüz) İstanbul: Kuraldışı Yay.
- May R. (1997) Kendini Arayan İnsan (çev. A. Karpas) İstanbul: Kuraldışı Yay.
- May, R. (2013) Güç ve Masumiyet (çev. M. Doğan) İstanbul: Say Yay.

- Mc Ginnis, A.L. (1999) Sevginin Gücü (çev. F. Çetin) İstanbul: Beyaz Yay.
- Miller, M. V. (2013) Aşkta Terör (çev. S. Gül) İstanbul: Varlık Yay.
- Neill, A. S. (1978) Bir Eğitim Mucizesi (çev. G. Dikmen) İstanbul: Hür Yay.
- Richter, H. E. (1985) Hasta Aile, İstanbul: Yaprak Yay.
- Rosenberg, B. M. (2004) Şiddetsiz İletişim (çev. G. Şen & M. Tuna) İstanbul: Sistem Yay.
- Solak, A. (2007) Güvenli Okullar, Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2007) Medya ve Şiddet, Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2007) Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu. Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2007) Küresel Yolda Papaz Cinayeti, Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2006) İnsan İlişkileri ve İletişim, Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2010) Türkiye'nin Suç Haritası, Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2010) Türkiye'nin Çocuk Mağduriyeti Haritası, Ankara: Hegem Yay.
- Solak, A. (2009) Şiddeti Anlamak, Ankara: Hegem Yay.
- Stout, M. (2009) Yanıbaşınızdaki Sosyopat (çev. T. Ayteş) İstanbul: Pegasus Yay.
- Tarhan N. (2006) Duyguların Dili, İstanbul: Timaş Yay.
- Volkan, V. D. (2009) Kimlik Adına Öldürmek (çev. M. B. Büyükbal) İstanbul: Everest Yay.
- Welldon, E. V. (2001) Anne: Melek mi, Yosma mı? (çev. S. K. Akbaş & C. Kurultay) İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Winston, R. (201) İnsan İçgüdüğü (çev. S. Köseoğlu) İstanbul: Say Yay.
- Yavuzer, H. (1982) Çocuk ve Suç, İstanbul: Altun Yay.
- T.B.M.M. Şiddet Raporu.1, 2006
- T.B.M.M. Şiddet Raporu.2, 2007

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

Sayı : E-59193476-770-121775
Konu : Aile Temelli Arabuluculuk

02.12.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı- HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği " faaliyetleri Valiliğimizin de doğrudan desteği ile sürdürülmektedir.

Seferberlik kapsamında, "Aile Temelli İleri Arabuluculuk Eğitimi " sertifika programı kayıt takvimi Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi tarafından 1 Aralık - 26 Aralık 2025 olarak belirlenmiş ve ilan edilmiştir. Daha geniş bilgi için sem.anadolu.edu.tr , hegemvakfi.org.tr sitelerine başvurulabilir.

"Aile Yılı" özelinde, sosyal dokunun daha da güçlenmesini amaç edinen programa katılımları açısından yazımızın tüm kamu çalışanlarına tebliği önem arz etmektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Hüseyin AKSOY
Vali

Ek:

- 1- Proje Bilgilendirme Dosyası
- 2- Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk

Dağıtım:

Gereği:

ADALET BAKANLIĞINA
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞINA
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK
BAKANLIĞINA

Bilgi:

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FqJKFS-KQx4e0-4u4LTG-1hhQAA-1dIUahUY Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM
DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞINA
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞINA
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR
BAKANLIĞINA
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞINA
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞINA
SAĞLIK BAKANLIĞINA
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞINA
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞINA
TİCARET BAKANLIĞINA
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI
BAKANLIĞINA
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BAŞKANLIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FqJKFS-KQx4e0-4u4LTG-1hhQAA-1dIUahUY Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-100-891235
Konu : Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk

26.09.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Adalet Bakanlığı, E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı.
b) 12.12.2024 tarihli ve E-63784619-100-824649 sayılı yazımız.

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği: 2023-2034" faaliyetlerine, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları iş birliği ile, Üniversitemiz koordinesinde devam edilmektedir.

İlgi (b) yazımızla 250 saatlik "Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk Sertifika Programı", 20 pilot ilde başlatılmıştı. Cumhurbaşkanlığı 2025/3 Genelgesi bağlamında sertifika programının Adalet Bakanlığı İlgi (b) yazısında belirtilen tüm Bakanlık Teşkilatları, YÖK Personeli ve tüm Üniversiteler boyutunda yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

Program kayıtları toplu (kurumsal) olarak ve isteyenler için bireysel başvuru şeklinde Üniversitemiz "Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi" üzerinden yapılacaktır.

Dağıtım yerleri merkez ve taşra teşkilatı çalışanlarının katılımlarının sağlanabilmesi için, resmi yazının ekleriyle birlikte ilgili kurum/kuruluş yöneticilerine tebliği önem arz etmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Bilgi İçin: Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEM)
Tel: 0222 335 05 80-1769

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Rektör

Ek:

- 1- Dağıtım Listesi
- 2- Yazı
- 3- Dosya

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSCE3ANPA3

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No:+90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No:+90 222 335 36 16
e-Posta:gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi:www.anadolu.edu.tr
Kep Adresi:anadoluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Yasemin ENGEL
Büro Personeli
Telefon No: 1318

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

2025 AİLE YILI

Sayı : E-59193476-770-121776

02.12.2025

Konu : İnsan Hakları ve Şiddet Önleme
Danışmanlığı

DAĞITIM YERLERİNE

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı- HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği" faaliyetleri Valiliğimizin de doğrudan desteği ile sürdürülmektedir.

Seferberlik kapsamında, "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı Eğitimi" sertifika programı kayıt takvimi Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi tarafından 1 Aralık - 26 Aralık 2025 olarak belirlenmiş ve ilan edilmiştir.

Sosyal dokunun daha da güçlenmesini ve şiddetin önlenmesini amaç edinen programa katılımları açısından yazımızın tüm kamu çalışanlarına, yerel yönetimlere, barolara ve meslek örgütlerine tebliği önem arz etmektedir. Daha geniş bilgi için sem.anadolu.edu.tr , hegemvakfi.org.tr sitelerine başvurulabilir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Hüseyin AKSOY
Vali

Ek:

- 1- Proje Bilgilendirme Dosyası
- 2- İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı

Dağıtım:

Gereği:

ANKARA VALİLİĞİ
ADANA VALİLİĞİ

Bilgi:

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FZATgx-uZYpVi-NASGpr-pTkvit-1PjCzpac Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

ADİYAMAN VALİLİĞİ
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
AĞRI VALİLİĞİ
AKSARAY VALİLİĞİ
AMASYA VALİLİĞİ
ANTALYA VALİLİĞİ
ARDAHAN VALİLİĞİ
ARTVİN VALİLİĞİ
AYDIN VALİLİĞİ
BALIKESİR VALİLİĞİ
BARTIN VALİLİĞİ
BATMAN VALİLİĞİ
BAYBURT VALİLİĞİ
BİLECİK VALİLİĞİ
BİNGÖL VALİLİĞİ
BİTLİS VALİLİĞİ
BOLU VALİLİĞİ
BURDUR VALİLİĞİ
BURSA VALİLİĞİ
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
ÇANKIRI VALİLİĞİ
ÇORUM VALİLİĞİ
DENİZLİ VALİLİĞİ
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
DÜZCE VALİLİĞİ
EDİRNE VALİLİĞİ
ELAZIĞ VALİLİĞİ
ERZİNCAN VALİLİĞİ
ERZURUM VALİLİĞİ
GAZİANTEP VALİLİĞİ
GİRESUN VALİLİĞİ
GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ
HAKKARİ VALİLİĞİ
HATAY VALİLİĞİ
İĞDIR VALİLİĞİ
ISPARTA VALİLİĞİ
İSTANBUL VALİLİĞİ
İZMİR VALİLİĞİ
KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİ
KARABÜK VALİLİĞİ
KARAMAN VALİLİĞİ
KARS VALİLİĞİ
KASTAMONU VALİLİĞİ
KAYSERİ VALİLİĞİ
KIRIKKALE VALİLİĞİ
KIRKLARELİ VALİLİĞİ
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
KİLİS VALİLİĞİ
KOCAELİ VALİLİĞİ
KONYA VALİLİĞİ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FZATgx-uZYpVi-NASGpr-pTkvit-1PjCzpac Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

KÜTAHYA VALİLİĞİ
MALATYA VALİLİĞİ
MANİSA VALİLİĞİ
MARDİN VALİLİĞİ
MERSİN VALİLİĞİ
MUĞLA VALİLİĞİ
MUŞ VALİLİĞİ
NEVŞEHİR VALİLİĞİ
NİĞDE VALİLİĞİ
ORDU VALİLİĞİ
OSMANİYE VALİLİĞİ
RİZE VALİLİĞİ
SAKARYA VALİLİĞİ
SAMSUN VALİLİĞİ
SİİRT VALİLİĞİ
SİNOP VALİLİĞİ
SİVAS VALİLİĞİ
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
ŞIRNAK VALİLİĞİ
TEKİRDAĞ VALİLİĞİ
TOKAT VALİLİĞİ
TRABZON VALİLİĞİ
TUNCELİ VALİLİĞİ
UŞAK VALİLİĞİ
VAN VALİLİĞİ
YALOVA VALİLİĞİ
YOZGAT VALİLİĞİ
ZONGULDAK VALİLİĞİ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: FZATgx-uZYpVi-NAsGpr-pTkvit-1PjCzpac Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-100-890799
Konu : İnsan Hakları ve Şiddet Önleme
Danışmanlığı Programı

26.09.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Adalet Bakanlığı, E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı.
b) MEB 06.11.2024 ve 22.11.2024 tarihli yazıları.

İnsan Hakları Eylem Planı gereği, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile başlatılan "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği: 2023-2034" faaliyetlerine, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları iş birliği ile, Üniversitemiz koordinesinde devam edilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı 2025/3, 2024/6, 2023/16 ve MEB 2024/56 Genelgesi ekseninde Bakanlık, Üniversite ve Vakıf iş birliği ile hazırlanan 134 saatlik, "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı Sertifika Programı" Haziran 2025 sonrası için planlanmıştır. Program; yöneticilere, öğretmenlere ve ilgili velilere yöneliktir. Sertifika programına başvurular iller düzeyinde ve toplu olarak Üniversitemiz "Sürekli Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi" üzerinden yapılacaktır.

Anılan sertifika programına katılacak kamu görevlilerinden, "Adalet Bakanlığı Protokolü 5. Maddesi" gereği 2025 dönemi için (materyal telif, belge hariç) eğitim ücreti alınmayacaktır. Başvuru kabullerinde sosyal risk düzeyi daha yüksek olan illere öncelik verilecek; 2025-2026 yıllarında bu resmi yazıya esas olan sertifika programları süreci Üniversitemiz SEM Müdürlüğü ve HEGEM Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı tarafından koordine edilecek ve yönetilecektir. Proje ve programlar hakkında daha fazla bilgi için sem.anadolu.edu.tr- hegenvakfi.org.tr sitelerine başvurulabilir.

Katılımlarının sağlanabilmesi için, yazımızın ekleriyle birlikte tüm resmi ve Özel Okul Müdürlüklerine, Halk Eğitim Merkez Müdürlüklerine tebliği önem arz etmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Bilgi İçin: Anadolu Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEM)
Tel: 0222 335 05 80-1769

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Rektör

Ek:Dosya

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSDE3LNSZZ

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No:+90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No:+90 222 335 36 16
e-Posta:gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi:www.anadolu.edu.tr
Kep Adresi:anadoluuiversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Yasemin ENGEL
Büro Personeli
Telefon No: 1318

12. Kalkınma Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı Gereği
Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı Ortaklığı ve
27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile,

“İNSAN HAKLARI, ŞİDDET ÖNLEME VE SOSYAL
ARABULUCULUK BİLİNCİNİ GÜÇLENDİRİCİ ETKİN SAHA
AKTÖRLERİ YETİŞTİRİLMESİ SEFERBERLİĞİ: 2023- 2034”

ULUSLARARASI SERTİFİKA PROGRAMLARI

Türkiye’de ilk defa
Yerel Dinamiklerin gücü ile

“YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK”

“YEMİNLİ ŞİDDET ÖNLEME DANIŞMANLIĞI”

“İŞ HAYATINDA MÜZAKERE VE ARABULUCULUK”

“OKUL VE AİLE EKSENLİ SOSYAL ARABULUCULUK”

“KENTSEL-YEREL SOSYAL ARABULUCULUK”

“AİLE TEMELLİ İLERİ ARABULUCULUK”

“İNSAN HAKLARI DANIŞMANLIĞI”

12. KALKINMA PLANI-MADDE: 918. 5. “Soruşturma ve kovuşturma
öncesi eleme araçları ile alternatif çözüm yolları geliştirilecektir.”

HEGEM: “ŞİDDETİN ÖNLENMESİ” MÜCADELESİNDE 43. YIL

“BİZ-BİZE ADALET”

Sosyal dokuyu güçlendirmek için,
Güçlü insan hakları bilinci için,
Şiddetle etkin mücadele için,
“BİZ-BİZE ADALET” için,
Her mahalleye 10 sosyal arabulucu

PROJE YÜRÜTME ÜST KURULU

Mehmet ERSOY (Vali)

HEGEM Mütevelli Heyeti Başkanı

Hüseyin AKSOY (Eskişehir Valisi)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Başkanı

Yıldız Konal SÜSLÜ (Milletvekili)

TBMM Temsilcisi, Yasama Danışmanı

Osman KAYMAK (Vali-Mülkiye Başmüfettişi)

Proje Resmi Kurumlar Genel Koordinatörü

Nebi ÇELİK (Cumhurbaşkanlığı S ve BB)

Sektörler Genel Müdürü, Proje Danışmanı

Hakan ÖZTATAR (Adalet Bak. Ge.n Md.)

Proje Resmi Koordinatörü ve Danışmanı

Umut İlhan DURMUŞOĞLU (Bürokrat)

Proje Uluslararası Genel Koordinatörü

Ali YELDAN (Cumhuriyet Başsavcısı)

Proje Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Fethi Fahri KAYA (ME Bakanlığı)

Yükseköğretim ve YDE Genel Müdürü

Rengin AK (Prof. Dr. Rektör)

Yüksek İstişare Kurulu Bşk. V.

Esra ATABAY (Doç. Dr.)

Yüksek İstişare Kurulu Üyesi

Suna ÜSTÜNER (Bürokrat)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Mustafa KESKİN (Prof. Dr.)

Saha Çalışmaları Koordinatörü

Gül Sultan ÖZEREN (Doç. Dr.)

Saha Çalışmaları Koordinatörü

Mustafa TAMER (Doç. Dr.-Vali)

Yerel Yönetimler Başdanışmanı

Sezgin AÇIKALIN (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Vahap ÖZPOLAT (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Sevda MUTLU (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Sezai ÖZÇELİK (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Selami SÖNMEZ (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Mehmet TEYFUR (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

İbrahim GÖKDAŞ (Doç. Dr.)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Murat KESKİNKILIÇ (Başmüfettiş)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Mehmet Ali DİM (Medya Danışmanı)

Proje Yürütme Kurulu Üyesi

Dursun YASSIKAYA (Av. Arb)

Proje Hukuk Genel Danışmanı

Seda SEYMAN (Dr.)

Yürütme Kurulu Üyesi

PROJE ÖZETİ

Bu proje, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile başlatılmış; 2022-2024 yıllarında pilot çalışmalar sonucunda yaklaşık 10 bin kişi koordinatör üniversiteler üzerinden, “yeminli sosyal arabuluculuk” ve “yeminli şiddet önleme danışmanlığı” sertifika programlarına katılımı sağlanmıştır.

Şiddetle mücadele yetmez, şiddeti daha ortaya çıkmadan aile, okul ve diğer sosyal alanlarda önlemeyi sağlayacak sosyal politikaların hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır. Bunun ilk adımı şiddeti sosyolojik bir olgu olarak doğru anlamak ve tanımlamaktır. Bu anlama ve tanımlama çok disiplinli; evrensel, felsefi, ahlaki, kültürel, eğitsel, hukuksal, psikolojik, siyasal ve gündelik yaşam boyutunu kapsayıcı olmalıdır.

HEGEM Vakfı 42 yıllık bilgi birikimini kullanarak, ülke sosyolojimize ve uygun üst politika belgeleri hükümlerine uygun olarak, “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk” temalı bir hizmet birliği ve materyal havuzu oluşturulmuştur. Gelenen bu aşamada Bakanlıklar, Valilikler, Başsavcılıklar ve 30 Üniversite olmak üzere 50’den fazla kurum ve kuruluşla 10’ar yıllık iş birliği sözleşmeleri imzalamış bulunmaktadır.

Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ile oluşturulan bu güçlü akademik yapı ile Türkiye’de ilk defa, “Aile Temelli Arabuluculuk”, “Okul Merkezli Arabuluculuk”, “Kentsel Arabuluculuk”, “İş Hayatından Sosyal Arabuluculuk”, “İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı” sertifika programları başlatılmıştır.

Dicle Üniversitesi 2023-2024 Öğretim yılında, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” modelini akademik ve idari yöneticilerin sürece katılımıyla uygulamaya koymuş; bir yıl sonunda kişilerarası anlaşmazlıkların uzlaşmayla sonuçlanması bağlamında %90 gibi çok yüksek bir başarı elde etmiştir. Dicle Üniversitesi bu uygulama ile, YÖK Akredite Kurulundan pozitif akredite puanı alan ilk üniversite olmuştur.

Batı ülkelerinde “sosyal arabuluculuk” uygulama modelleri STK’lar, Akademiler, Yerel Yönetimler iş birliği ve Devlet kurumları desteğiyle yürütülmektedir. Daha güçlü, çok daha güvenli ve çok daha mutlu bir toplum için tüm devlet kurumlarının “Sosyal Arabulucu” yetiştirilmesi programlarına etkin destek vermelerine ihtiyaç vardır. Ülkemizde özellikle “Okul/Aile Eksenli Sosyal Arabuluculuk” modelinin, resmi/özel her kademedeki örgün ve yaygın eğitim alanlarında “yöneticileri, öğretmenleri, öğrencileri ve aileleri” içine alacak şekilde yaygınlaştırılması hayati derecede önem taşımaktadır.

**“ŞİDDET SEBEBİYLE OLUŞAN ZARARLARIN MALİYETİ,
ŞİDDETİ ÖNLEMENİN MALİYETİNDEN ÇOK DAHA YÜKSEKTİR.”**

GİRİŞ

“Bireylerin, İNSAN OLMAK nedeniyle sahip olduğu hakları ve başkalarının haklarına zarar vermeme sorumlulukları vardır.” ilkesi, hukuk devletinin temelini oluşturur. İnsan haklarının ihlali denince de öncelikle şiddet olgusu akla gelir; ki, bu bağlamda şiddet önleme mücadelesi aynı zamanda insan haklarını koruma mücadelesinin taaa kendisidir.

Kötülük şiddeti, şiddet suçu doğurur. Bir toplumda suç artış oranı nüfus artış oranından ne kadar fazla ise, o toplum o derecede **sosyal risk durumu** ile karşı karşıya demektir. Sosyal hayat için **en büyük risk** ise, şiddetin kültüre dönüşmesidir. Şiddet korkusunun varlığı haksızlık / hukuksuzluk, şiddetin önlenme görevinin yerine getirilmemesi ise en büyük adaletsizliktir.

Şiddetle mücadelenin en etkili yolu, şiddetin daha ortaya çıkmadan aile, okul ve diğer sosyal yaşam alanlarında önlenmesidir. Şiddetin doğurduğu zarar, şiddeti önlemenin maliyetinden onlarca kat daha fazladır. Bu bağlamda, sosyal politika üretenlerin/uygulayıcılarının **şiddet olgusu** ve **şiddeti önlenme modelleri** hakkında doğru bilgi sahibi olmaları önemlidir.

Şiddet, ancak sahada yeterli sayıda ve nitelikte **“şiddet önleme aktörleri”** varsa azaltılabilir. **Şiddet kavramını, insan hakları, demokrasi kültürü ve adalet** kavramları ekseninde yorumlamak ve anlamak zorundayız. Bu bağlamda şiddeti önlemenin en önemli yollarından birisinin, **sosyal arabuluculuk** olduğu artık evrensel bir gerçekliktir. Bu gerçeklikten hareketle Vakfımız koordinesinde yürütülen çalışmalarla bugüne kadar **sosyal arabuluculuk** konulu **11 Yönerge 7 Yönetmelik** çıkartıldı; yönetmelikler, Resmî Gazetede yayınlandı.

12. KALKINMA PLANINDA YER ALAN BU PROJENİN DAYANAĞI BAZI MADDELER

MADDE: 723.1. “Aile içi şiddeti ortaya çıkaran bütün temel unsurlar belirlenerek önleyici mekanizmaları artırmaya yönelik kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ile STK’ların iş birliğiyle bütüncül çalışmalar yürütülecektir.”

MADDE: 738.2. “Erken çocukluk döneminden başlamak üzere çocuklara ve ebeveynlerine ihmal, istismar ve şiddet konularında farkındalık eğitimleri verilecektir.”

MADDE: 738.3. de, “Çocuklarla çalışan profesyonellerin ihmal, istismar ve şiddeti tespit etme gerekli yönlendirmeyi yapma kapasitelerini artırıcı programlar düzenlenecektir.”

MADDE: 918. “Yargının iş yükünün hafifletilmesinde, uyuşmazlıkların kısa sürede çözülmesini sağlayacak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilecektir.”

Madde: 918. 4. “İhtiyari arabuluculuk uygulamasının etkinliği artırılacaktır.”

Madde: 918. 5. “Soruşturma-kovuşturma öncesi alternatif çözüm yolları geliştirilecektir.”

CUMHURBAŞKANLIĞI 2023/16 Genelgesi’nde,

MADDE: 4. “Şiddetle mücadelede aktif rol alan kurumlar başta olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları tarafından kamu personelinin şiddetle mücadeleye ilişkin bilgi ve farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesine devam edilecektir.”

MADDE: 5. “Şiddetle topyekûn mücadele etmeye yönelik toplumsal farkındalık ve duyarlılığı artırmak üzere eğitim çalışmaları yapılmaya devam edilecektir.”

MADDE: 10. “Yerel düzeyde şiddetle mücadelede koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması için Mülki Amirler tarafından gerekli tedbirler alınacaktır.” ifadelerine yer verilmiştir.

20. Yüzyıldan itibaren gelişmiş ülkelerden başlamak üzere, bütün dünyada kadınların ve çocukların şiddetten korunmalarına yönelik yeni yasal ve sosyal önlemler alınmaya başlanmıştır. Ancak ABD’nde, 1980’li yıllarda kadınları şiddete karşı korumaya yönelik yeni kanunlar çıkarıldı ise de ilk uygulamalarda fazla başarı elde edilemedi. Kadınları koruma amaçlı başlatılan yasal süreçlerin işleyişinde ilgili güvenlik ve adalet görevlilerinin şiddet/istismar/mağduriyet konularında yeterli bilgilerle donatılmamış olmaları birçok uygulama sorunlarına yol açtı. Kadına yönelik şiddet olayı yaşanan ve kadının polisi aradığı çok sayıdaki olayda, güvenlik güçleri zamanında olay yerine ulaşsa bile, ya **çifte gözaltı ile geri dönüldü** ya da olayların beşte birinden fazlasında göz altına alınıp götürülenler kadınlar oldu. Bu durumla ilgili yapılan araştırmalarla tespit edildi ki, polis olay evine vardığında sakın bir adam ve (polisin gelmesiyle) **adama karşı saldırı halinde olan bir kadınla** karşılaşılıyor ve kadını gözaltına alıyordu.

ABD’nde bu durum *karşısında birincil saldırgan yasaları* yürürlüğe kondu; güvenlik güçleri ve bütün görevli adli personelin şiddeti anlama-önleme eğitimlerinden geçirilmelerine karar verildi. Günümüzde, kişinin eşine fiziksel saldırıda bulunması yasalara aykırıdır. Ne yazık ki eşine saldıranların ne gibi müeyyide ile karşılaşacağı kentten kente, ilçeden ilçeye, hatta karakoldan karakola bile değişebilir. Dolayısıyla, kendini hukuk sistemi ile korumaya çalışan kadın, işleyişin tutarlılığına güvenemeyebilir. Yurttaşların hakları konusunda, kamu kuruluşlarının kendilerine neler sunabileceği konusunda etkin bilgilendirme yapılarına ihtiyaç var. Kadın ve çocuklarla ilgili pozitif ayrımcılık yasalarını özellikle kadınlar lehine uygulayacak tüm kamu görevlilerinin, insan hakları ve şiddeti önleme konusunda sistematik eğitimlerine ihtiyaç vardır.

1. SOSYAL ARABULUCULUK

Ne kadar karmaşık olursa olsun, arabuluculukla başarı elde edilmesi mümkün olmayan hiçbir dava yoktur. (THARPE)

Arabuluculuk, sosyal bir olgudur ve de insanlık tarihi kadar eski bir uygulamadır. Ancak, modern anlamda arabuluculuk, 1950’li yıllarda ABD’de, 1980’li yıllarda Kanada ve 2000’li yıllarda, AB ülkelerinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu, yani bir arabuluculuk modeli olarak sosyal hayatta sistematik ve programlı olarak yer almaya başladı.

Bu ihtiyaç artık ülkemizde fazlasıyla hissedilmeye başlanmıştır. Hedeflenen, hayatın doğal akışı içerisinde ve gündelik yaşam sosyolojisi ekseninde üniversitelerde, örgün ya da yaygın eğitim kuruluşlarında, işyerlerinde, sosyal topluluklarda, aile ekseninde olmak üzere, kişi-kişi, kişi-grup ve grup-grup arasında ortaya çıkacak anlaşmazlıkların, o yerin özgün yapısı ya da ilgili kurum/kuruluşun mevzuatı bağlamında sosyal arabuluculardan ya da aile arabulucularından yararlanarak çözüm modelleri geliştirmektir. Bu bağlamda ortaya konacak modelin, kurumların kendi iç mevzuatına ve ihtiyaçlarına göre şekil alması esas olacaktır.

Uyuşmazlıkların dava konusu olmadan dostane yollarla hallini, Batı dünyası "Alternatif Uyuşmazlık Çözümü" olarak adlandırmakta, özellikle son 30 yıldır Kanada ve Avrupa Birliği Ülkeleri bu bağlam-daki uygulamaları tüm kurumlarında yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Avrupa Birliği ilgili komisyon ve komitelerinde alınan kararlarda, kişiler arası uyuşmazlıkların üçüncü bir kişinin dostane müdahalesiyle çözülmesini öngören çabaların, kişiler için "en elverişli sonuçları doğuracağı" vurgusu yapılmaktadır. Özellikle ihtilaflı tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildikleri “özel haklar alanındaki uyuşmazlıkların” müzakere ile veya bir arabulucu hakemliğinde ele alınarak çözümü en faydalı yoldur.

Dostane uyuşmazlık çözüm yolları, kamusal bir merci (bir mahkeme) olmaksızın, anlaşmazlık yaşayan kişilerin gönüllü olarak hakemliğini/arabuluculuğunu kabul ettikleri tarafsız/yetkili kişi ya da kişilerce uzlaştırılmasından ibarettir.

"Adaletin Etkinliği Hakkında Uzmanlar Komitesi" tarafından kabul edilen raporda ifade edilen ‘arabuluculuk’ terimi, bir uyuşmazlığın dostane yollarla çözümü için çalışan üçüncü kişinin, her türlü (uzlaştırma da dahil olmak üzere) ve uyuşmazlığın her aşamasındaki (yargı sürecinin içinde veya dışında) faaliyetini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Böylece arabuluculuk, tarafları bağlayıcı bir karar verilmesiyle sonuçlanan resmî nitelikli dava yolu, tahkim ve her türlü dostane anlaşma biçiminden ayrılmaktadır. Bu “işlevsel” tanımla, üye ülkelerin iç hukuklarında bulunan terminolojik farklılıklar giderilmiştir.”

"Birleşik Devletler’de, yetişen genç kuşakların gelecekte daha barışçıl bir toplum oluşturması için, ilkökul ve ortaokul aşamasındaki öğrencilere de arabuluculuk hünerleri ve diğer alternatif uyuşmazlık çözümü usulleri eğitimi verilmektedir."

"Arabuluculuk sadece, bir uyuşmazlığın mahkeme önüne taşınmadan önce başvuru olan bir usul değildir. Arabuluculuk süreci sonunda bir uzlaşmaya, tarafsız bir üçüncü kişinin katılımı olsun veya olmasın, tarafların doğrudan katılımı ile müzakere vasıtasıyla da ulaşılabilir. Müzakere en temel uyuşmazlık çözüm yolu olup, tarafların uyuşmazlık çözüm süreci/şekli üzerinde tam bir kontrole sahipliğini sağlar."

Fransa, Kent Sorunları Bakanı Bartolone'nin

Sosyal Arabuluculuk Sempozyumu (Paris 2000) açılış konuşması:

"Günümüzde Fransa'daki sosyal arabulucuların sayısı bilinemeyecek kadar fazladır. Sosyal arabuluculuk günlük hayattaki somut problemlere cevaben doğmuştur. Bu problemler ülkeden ülkeye değişse de, çoğu Avrupa ülkesi için benzer anlaşmazlıklar sorun olarak yaşanmaktadır. Bazı sorunlar şehir hayatı ile ve özellikle de işsizlik, ekonomik sorunlarla boğuşan kesimler arasındaki gerilimlerin yüksek olduğu yoksul ve yoksun bölgelerle ilgilidir. Fransa ve Belçika'da yerel güvenlik sözleşmeleri ile "sosyal arabuluculuk" toplumsal gerilimlerin azaltılması ve şiddetin önlenmesi için alınan önemli çözüm önlemlerinden biridir. Gündelik yaşamı sorunları için sosyal arabuluculuk birçok alanda gerekmektedir; kamusal alanlarda, üniversitelerde, okullarda, sosyal hizmet sağlayan alanlarda, hastanelerde, işyerlerinde ...vb. Bu toplantıyla, Avrupa ülkelerinin sosyal arabuluculuk uygulamaları ve deneyimlerinin paylaşılması ve sosyal arabuluculuk uygulamalarının şiddet/suç önleme amaçlı kullanımına dair geniş bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmektedir."

2. AİLE TEMELLİ ARABULUCULUK

AİLE bütün zamanlarda ve bütün toplumlarda en insani, en stratejik sosyal kurum olmuştur. Aile, bireyler için temel güvenlik, sağlık, mutluluk ve özgürlük alanı özelliği taşır; **"Toplumun temeli ailedir"** temel maddesi olarak da Anayasa sayfalarında abideleşir. Sağlıklı aileler olmadan mutlu birey, mutlu bireyler olmadan güçlü toplum olamaz.

Temel insan hakları öncelikle bireyin kendi aile ortamında bilinir ve yaşanır. Çocukların ihmal ve istismardan korunması ancak bilinçli anne babalar, güvenli okullarla mümkündür. Doğal insani değerler ve bireyin temel özgüven duygusu aile ortamında kazanılır. **AİLE, en önemli insan hakları okuludur.**

21. yüzyılda bütün dünya ve toplumumuz çok hızlı bir değişim süreci yaşıyor. Hızlı değişimin çocuklarımızı, gençlerimizi, aile yapımızı ve bağlı olarak sosyal ilişkilerimizi nasıl etkileyeceğine dair öngörüler geliştirmek, yarınki sosyal ve bireysel risklerle ilgili tedbirler almak zorundayız. Bu zorunluluk bütün kurum ve kuruluşları, **"çocuk-geç-aile odaklı"** etkin sosyal hizmet model ve uygulama yöntemlerinin bir an önce hayata geçirilmesi boyutunda sorumluluk almaya çağırır.

Günümüzde aile, yalnızca Medeni Kanun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş yalın bir birlik değil, aynı zamanda sosyal ve insani haklarla donatılmış bir anayasal kurumdur. Her aile ait olduğu kültürün değerleriyle yaşar ve bu değerlerin yaşatılmasına katkıda bulunur. "Aile Temelli Arabuluculuk" tanımına akrabalık, komşuluk, aile içi sorunlar ve geniş anlamda aileyi etkileyen (hukuk uyuşmazlıkları hariç) tüm anlaşmazlık ve çatışmalar girmektedir.

Gündelik yaşam sosyolojisi ekseninde bakıldığında, kişiler arası anlaşmazlık ve çatışmalar çok büyük oranda aile eksenli özellik taşırlar. Adliyelerimizin iş yüküne bakarsak, sadece 2023 yılı içinde Cumhuriyet Başsavcılıklarında soruşturma evresi dosya sayısının 12 milyon 724 bin 908 ve bu dosyalarda yer alan şüpheli sayısının 16 milyon olduğunu görürüz. On milyondan fazla kişinin de mağdur olduğu adli olaylarda kim haklı kim haksız yargısal bir konudur; ancak, insani boyutta, **bütün bu olayların acaba ne kadar adli aşamaya gelmeden müzakere ve arabuluculukla önlenebilirdi?** boyutu, kesinlikle yargı boyutundan daha az önemli değildir.

Aile eksenli sorunlar daha çok eşler arasında, çocuklarla anne babaları arasında, kardeşler arasında ve aile bireyleri ile anne ya da babanın akrabaları arasında yaşanan anlaşmazlıklardır. Ancak, aile bireyleri ile komşular, ilişki ve iletişim içinde olunulan kişi ve diğer aileler, aile bireyleri ile hizmet alınan ya da verilen kişiler, aile bireylerinin çalıştıkları işyerlerinde ki diğer kişi veya yöneticilerle ortaya çıkan anlaşmazlıklar, çocukların okullarında veya sosyo-kültürel-sportif faaliyet ortamlarından getirdikleri sorunlar da aile eksenli özelliktedir. Öyleyse bütün bu sayılanlar ve benzer kişiler arası anlaşmazlık ve çatışma konuları aile eksenli özelliktedirler.

Aile eksenli anlaşmazlık ve çatışmaların daha ortaya çıktığı anda, ihtilaflar büyümeden müzakere ve arabuluculuk yoluyla önlenmesi öncelikle bir kültür, bir hayat felsefesi ve anlayış meselesidir. Böylesi bir kültür ancak eğitim yoluyla kazanılabilir. Öncelikle bu program hedefi olarak öngörülen “arabulucu aktörlerin yetiştirilmesi” stratejik öneme sahiptir. Yetiştirilecek bu saha aktörleri, ailede, sitede, okulda, işyerinde, mahallede, akraba çevresinde anlaşmazlık ve çatışma konularını dostane yollarla çözüme kavuşturma görevlerini yürüteceklerdir.

Özellikle aile içi anlaşmazlıkların müzakere ve arabuluculuk yöntemiyle çözülme gayreti ister başarılı olsun ister bazı olaylarda olmasın çocuklar için çok önemli bir olumlu sosyalleşme fırsatı ve de doğal eğitim fırsatı sağlayacaktır. Aile içinde ve aile ekseninde kazanılan inanç, tutum ve davranış kalıpları nesilden nesile aktararak kültürleşir.

“Aile Temelli Arabuluculuk” psikoloji, sosyoloji, insan hakları bağlamında hukuk, felsefe ve daha çok da sosyal psikoloji bilgilerinden karma olarak yararlanma anlayışıyla yapılandırılmış çok disiplinli, sistematik ve etkin bir eğitim programını gerektirir. Aile arabuluculuğu, kişilerin ve toplumun ihtiyaçlarına göre sosyal ortamın ve sosyal grupların sorunlarına göre iyi yapılandırılmalıdır. Aile Temelli Sosyal Arabuluculuk, İnsan hakları yanında sosyal normlar bağlamında hareket eder ve bu misyonu edinir.

Aileyi güçlendirmek, ailenin güvenliğini, aile bireylerinin mutluluğunu arttırmak bütün **KAMU Görevlisi** olanların öncelikli işidir. İllerin ya da bölgelerin çıkartılacak bilimsel sosyal risk haritalarına göre Mülki Amirler, Yerel Yöneticiler, Üniversiteler, STK’lar ve diğer tüm kamu çalışanları elbirliği ile, gönül birliği ile, **“Aile Temelli Arabuluculuk”** hizmet modellerinin, faaliyetlerinin sosyal alanlarda etkin olarak hayata geçmesi için sorumluluk almalıdır.

3. OKUL MERKEZLİ ARABULUCULUK

İnsan Hakları Eylem Planı anlatımlarında; “Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yaygınlaşacaktır.” hükmü yer almaktadır. Toplumsal alanda ortaya çıkacak anlaşmazlıkların sosyal arabuluculuk yöntemiyle çatışmaya ve şiddete dönüşmeden çözümünün temelleri eğitim kurumlarında atılabilir. Bu nedenle, **“Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk”** ülkemiz sosyolojisine uygun olarak ilgili öğretmenlerin, yöneticilerinin, okul aile birliği üyelerinin, “Okul Rehberlik Kurulu” elemanlarının, velilerin, öğrencilerin uygulamanın bizatihi içinde olmalarıyla başarılı olabilir.

“Okul Merkezli Arabuluculuk” modelinin tüm okul kademelerinde uygulanabilir olduğunu ve sistematik olarak uygulandığında çok büyük kazanım sağlandığını ülkelerin iyi uygulama örneklerinde görmekteyiz. Modelin başarısı için en önemli şart, okullarda 120 ders saatlik “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” sertifika programını, yeterli sayıda öğretmenin ve yöneticinin almış olmasıdır.

Okul rehberlik servisi elemanlarının tamamı, okul yöneticilerinin en az 2/1'i ve öğretmenler için 10/1 oranında katılım sağlanması ideal uygulama ölçüsüdür. Arabuluculuk insanlık tarihi kadar eski olan bir uygulamadır; daha çok akil insanların işidir. Bu bağlamda olmak üzere “Başöğretmen” ve “Uzman Öğretmen” statüsündeki deneyimli eğitimcilerimizden öncelikle yararlanılması doğru yöntemdir. Ülkemizde 20 yıldır farklı projeler üzerinden denemesi yapılmış olan “akran arabuluculuğu” yönteminin sosyal politikaya dönüşmemiş olması arabuluculuk modelinin, öncelikle yetişkinlerle hayata geçirilmesi ihtiyacındandır. Sosyolojimize uygun model, “Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk” uygulamasıdır.

Gündelik yaşamda kişiler arası anlaşmazlıkların ortaya çıkması hayatın doğası gereğidir. Okul eksenli sosyal alanlar da bu gerçekliğin dışında değildir. Yönetici-öğretmen-veli ya da okul ve çevresi eksenli diğer kişiler arasında ortaya çıkabilecek olan uyuşmazlıkların/anlaşmazlıkların çatışmaya, şiddete dönüşmeden, idari ya da adli soruşturmalara/kovuşturmalara konu olmadan, dostane yollarla çözümü ise, ancak “Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk” yöntemiyle mümkündür. Bu yöntemin gerekliliği ve önemi “İnsan Hakları Eylem Planı” anlatımlarında, Millî Eğitim Bakanlığı ilgili mevzuatında ifade edilmiştir.

Birlikte Yaşayabilecek miyiz? adlı eserinde Alain TOURAINE, şu önemli belirlemelerde bulunur:

“Şiddetin ekonomik ve toplumsal nedenleri üzerine yapılan genel incelemeler artık bırakılmalı, özellikle ‘şiddet dolu bireyin davranış oluşum düzenekleri’ üzerinde yeni türden araştırmalar başlatılmalıdır. Başlatılacak yöntem, müdahale tarzlarında da köktenci değişikliklere gidilmesini gerektirir. Ve müdahaleler artık yukarıdan değil, aşağıdan başlamalıdır; yasa yoluyla değil, bireyin özellikle çocuğun veya gencin tanındığını duyumsadığı kişilerarası ilişkiler yoluyla işlemelidir. Okulu mutlaka yeniden toplumsal yaşamın merkezine oturtmaya çalışmalıyız; çok uzun vadeli insani amaçlara da ancak öğretmenleri daha üst düzeyde sorumluluk almaya yönlendirerek ulaşabiliriz.”

19. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASİ BAZI SONUÇ MADDELERİ ŞÖYLEDİR:

MADDE: 4.1. Okullarda yaşanan güvenlik sorunlarının önlenmesi ve anlaşmazlıkların çözümü amacıyla her okul için kapsamlı bir okul güvenliği eylem planı hazırlanmalı ve bu kapsamda; okulun ve çevresinin risk analizinin yapılması, okul güvenliği açısından risk grubuna giren okullara yönelik süreç odaklı önlemlerin alınması.

MADDE: 4.2.19. Okul güvenliğine ilişkin olarak ulusal ve yerel sorunları belirlemek ve analiz etmek amacıyla konu ile ilgili olarak bir veri tabanı oluşturulması, bu veri tabanından hareketle bölgelere hatta okullara göre risk haritaları çıkarılması

MADDE: 4.3. Okulda psikolojik güvenliği sağlamak amacıyla; ÇATIŞMA YÖNETİMİ VE ARABULUCULUK gibi konularda Psiko - eğitim desteği sağlanması.

Madde: 16. Risk altında ve dezavantajlı konumda olan çocukların tespiti yapılarak bu çocuklara yönelik eğitim çalışmaları artırılmalı; terör, göç, madde bağımlılığı, parçalanmış aileler, iletişim araçlarını kötüye kullananlar ve de benzeri risk faktörleri göz önünde bulundurularak önleyici rehberlik çalışmalarına ağırlık verilmeli, bu konuda bölgenin, mahallin özelliğine uygun olarak disiplinler arası ekip çalışmaları mülki amirlerin koordinesinde hayata geçirilmelidir.

20. MİLLİ EĞİTİM ŞURASI (ARALIK 2021)

MADDE 29. Çocukların eğitsel, sosyal iletişim süreçlerinde olumsuz etkiler ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmasını sağlamak amacıyla oluşturulan “Güvenli Eğitim İletişimi” kavramının geliştirilmesi ve bu kapsamda eğitim programların uygulamaya konulması sağlanmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği Madde 17’de;

“Ortaöğretim kurumlarında güvenli ortamın sağlanmasına yönelik koruyucu, önleyici tedbirlerin alınması, zararlı alışkanlıkların önlenmesi ve öğrencilerin şiddetten korunması amacıyla rehberlik hizmetleri kapsamında okul merkezli, temel önleme çalışmaları yürütülür. Bu konuda, okul yönetimi öğretmen, veli ile iş birliği yaparak gerekli önlemleri alır...”

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği Madde 158’de;

“Aile içinde/dışında şiddete maruz kalan, ilgisizlik nedeniyle veya zorlanarak kanunlara toplumun etik kurallarına aykırı olan yollara yönelme ihtimali bulunan öğrencilerle ilgili gerekli önlemleri almak; okulun ve öğrencilerin güvenliğine yönelik alınan ihbar, şikâyet, duyumla gerekli görülen hâllerde, önceden tedbir almak, olumsuz öğrenci eğilim ve davranışlarının fiile, suça dönüşmesini engellemek...”

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 58’de;

“Öğrencilerde görülen olumsuz davranışların, olumlu hâle getirilmesinde yaptırım yerine çatışma çözme, arabuluculuk ve benzeri çözüm yöntemlerini kullanmak...” hükümleri yer almaktadır.

“KAMU GÖREVLİLERİNDEN ADALET, dostlarımızdan sadakat ve parasını ödediğimiz kimselerden mal veya hizmet temini bekleriz.

Bu beklentiler karşılanmadığında sadece üzülmekle kalmayız, AYNI ZAMANDA KENDİMİZİ İHANETE UĞRAMIŞ HİSSEDERİZ.”

(Judith N. SHKLAR)

4. SERTİFİKA PROGRAMLARI DERSLER-ESERLER

1	İNSAN HAKLARI OKULU OLARAK AİLE (Âdem SOLAK)
2	AİLE ARABULUCULUĞU VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ (Hasan H. TAYLAN-Doç. Dr.)
3	AİLE ARABULUCULUĞU, FELSEFİ VE SOSYOLOJİK TEMELLERİ (Fatih ARSLAN-Doç. Dr.)
4	İNSAN VE HAKLARI (Gökhan GÜNEYSU-Prof. Dr.)
5	ŞİDDET VE ÖNLEME YÖNTEMLERİ (Zahir KIZMAZ-Prof. Dr.)
6	AİLEDE UYUŞMAZLIK VE ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ ANALİZİ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
7	AİLE TEMELLİ İLERİ ARABULUCULUK (Gül Sultan ÖZEREN-Doç. Dr.)
8	İNSAN HAKLARI EKSENİNDE AHLAKİ VE DİNİ DEĞERLER (H. Yusuf ACUNER-Doç. Dr.)
9	GENÇLİK VE ŞİDDET (Komisyon)
10	AVRUPA'DA SOSYAL ARABULUCULUK (Helena Neves ALMEIDA-Prof. Dr. -Editör)
11	KURAMDAN UYGULAMAYA SOSYAL ARABULUCULUK (Komisyon)
12	ARABULUCULUĞUN FELSEFİ VE KÜLTÜREL TEMELLERİ (Vahap ÖZPOLAT-Prof. Dr.)
13	ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
14	ARABULUCULUK SÜRECİ (Komisyon)
15	MÜZAKERENİN SOSYAL PSİKOLOJİSİ (Gül Sultan ÖZEREN-Doç. Dr.)
16	KENTSEL DÖNÜŞÜMDE UZLAŞI YÖNTEMİ (Ersan KOÇ-Doç. Dr.)
17	KENTSEL VE BÖLGESEL PROJE YÖNETİMİ (Ersan KOÇ-Doç. Dr.)
18	KURUMSAL VE KENTSEL RİSK/KRİZ YÖNETİMİ (Mustafa TAMER-Doç. Dr.-Vali)
19	KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK YÖNETİMİNE GİRİŞ (Sezai ÖZÇELİK-Prof. Dr.)
20	KENTSEL SÜREÇLER VE HALK KATILIMI (Ebru KAMACI KARAHAN-Doç. Dr.)
21	ÇOK SEKTÖRLÜ SOSYAL RİSK ÜST ANALİZLERİ/HARİTALARI (Komisyon)
22	TÜRKİYE'NİN ÇOCUK ODAKLI SOSYAL RİSK HARİTASI (Komisyon)
23	AİLE ARABULUCULUĞU (Lisa PARKINSON-Prof. Dr.)
24	AİLE ARABULUCULUĞUNDA ETİK İLKELER (Sevda MUTLU-Prof. Dr.)
25	ŞİDDET KÜTÜPHANESİ (Âdem SOLAK)
26	ŞİDDET KÜLTÜRÜ VE SOSYAL RİSKLER (Komisyon)
27	ÇATIŞMA VE STRES YÖNETİMİ (Komisyon)

İHTİYAÇ DUYULAN SERTİFİKA PROGRAM TÜRÜNE GÖRE EĞİTİM SETİ OLUŞTURULUR.

PROJE BİLİM/EĞİTİM KURULU

Hikmet Sami TÜRK (Prof. Dr.)

Proje Uluslararası Danışmanı

Helena Neves ALMEIDA (Prof. Dr.)

Proje Uluslararası Danışmanı

Hikmet Yıldırım CELKAN (Prof. Dr.)

Akademik Sektörler Danışmanı

Hüseyin KARAMAN (Prof. Dr.)

Proje Ulusal Danışmanı

Gökhan GÜNEYSU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Ali ÇAĞLAR (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sevda MUTLU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Nurten SARGIN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Vahap ÖZPOLAT (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Milay KÖKTÜRK (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sezai ÖZÇELİK (Prof. Dr.)

Proje Akademik Danışmanı

Zahir KIZMAZ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sezgin AÇIKALIN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Selami SÖNMEZ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Binnur YEŞİLYAPRAK (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Yahya Mustafa KESKİN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Bayramali NAZİROĞLU (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Hasan Hüseyin TAYLAN (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Haci Yusuf ACUNER (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Mehmet TEYFUR (Prof. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Gül Sultan ÖZEREN (Doç. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

İbrahim GÖKDAŞ (Doç. Dr.)

Bilim/Eğitim Kurulu Üyesi

Sebile BAŞAK DİŞ (Doç. Dr.)

Bilim Kurulu Üyesi

Esra ATABAY (Doç. Dr.)

Bilim Kurulu Üyesi

“HEGEM VAKFI İLE İŞ BİRLİĞİ BELGELİ” SOSYAL POLİTİKA PROJELERİ HİZMET BİRLİĞİ

	KURUMLAR/KURULUŞLAR	BELGE SÜRESİ	BELGE TARİHİ
01	ADALET BAKANLIĞI	5 yıl +	Ocak 2022
02	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	Süresiz	Eylül 2023
03	MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	5 yıl +	Ekim 2019
04	ESKİŞEHİR VALİLİĞİ	10 yıl +	Ocak 2024
05	ANTALYA VALİLİĞİ	5 yıl +	Ekim 2024
06	ORDU VALİLİĞİ	10 yıl +	Ağustos 2024
07	BOLU VALİLİĞİ	10 yıl +	Ağustos 2024
08	MERZİFON KAYMAKAMLIĞI	10 yıl +	Ağustos 2024
09	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ocak 2021
10	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Mart 2018 & Ocak 2021
11	MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Mart 2021
12	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
13	BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
14	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
15	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Nisan 2021
16	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Haziran 2021
17	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2021
18	SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ağustos 2021
19	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
20	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
21	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
22	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
23	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
24	TEKİRDAĞ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
25	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
26	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
27	HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Ekim 2021
28	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
29	IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
30	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
31	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
32	VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
33	AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Kasım 2021
34	ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2022
35	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2022
36	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	5+5yıl+	Temmuz 2023
37	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2025
38	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Temmuz 2025
40	KIBRIS DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2025
41	KIBRIS LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ	10 yıl +	Şubat 2025
42	TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ VE VAKFI	5 yıl +	Kasım 2024
43	MEB MÜFETTİŞLERİ VE MÖ Y DERNEĞİ	10 yıl +	Ekim 2024
44	Sosyolojik Araştırmalar Derneği	Süresiz	Nisan 2020
45	Ahlaki Değerler Eğitimi Derneği	Süresiz	Nisan 2020
46	BADER-Bağımsız Arabulucular Derneği	10 yıl +	Kasım 2021
47	DOSTEL Arabuluculuk Merkezi	10 yıl +	Kasım 2021
48	KGK-Küresel Gazeteciler Konseyi	10 yıl +	Ocak 2022
49	SOSYODER-Sosyologlar Derneği	10 yıl +	Mart 2022
50	AÇÖV-Anadolu Üniversitesi OM Vakfı	10 yıl +	Mart 2022
51	MALİ MÜŞAVİRLER VAKFI	10 yıl +	Mayıs 2022
52	İSTANBUL BAROSU (2)	10 yıl +	Haziran 2022
53	MUSTAFA TAMER SA VAKFI	10 yıl +	Eylül 2022
54	MOBBİNG İLE MÜCADELE DERNEĞİ	10 yıl +	Kasım 2022

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-60374460-045.02.70/32289
Konu : Sosyal Arabuluculuk Programı

10.11.2021

DAĞITIM YERLERİNE

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ilk kalkınma planı olan 11. Kalkınma Planı kapsamında temel amaç olarak belirlenen 2.3 "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altında tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlamaları amaçlanmış ve **ailenin güçlendirilmesine yönelik politikalar ise toplumsal bütünleşme ve sosyal riskleri azaltmaya dönük en önemli kamu politikalarından biri olarak görülmüştür.**

Bu çerçevede; Bakanlığımızın hedefleri içinde yer alan toplumsal uzlaşmayı tesis etmek amacıyla, hukuk uyumsuzlukları dışında kalan **akrabalık, komşuluk, aile, işyeri, okul, üniversite** gibi alanlarda sosyal ilişkilerden kaynaklı ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne destek olarak HEGEM Vakfı ve bu vakıfla protokol imzalamış halihazırda 27 devlet üniversitesi ile işbirliği içinde "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Bilincini Geliştirici Saha Aktörleri Yetiştirme Projesi" geliştirilmiştir.

Hazırlıkları devam eden söz konusu **projenin başlangıçta 27 pilot ilde uygulanması ve tedricen hem iller hem de kurumlar bazında yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.** Ülkemizde insan hakları ve şiddetle mücadele bilincinin etkin bir şekilde yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacak olan projenin açılış/tanıtım toplantısı ve etkinliklerinin 18 Kasım 2021 tarihinde Ankara'da yapılması planlanmıştır. Yeri, saati ve programı ekli dosyada belirtilen çalışmaya, Bakanlığımızdan konuyla ilgili genel müdür veya daire başkanı düzeyinde temsilcilerin katılımının sağlanması; katılacak olan kişinin görev ve iletişim bilgilerinin (telefon, e-posta) en geç 12 Kasım 2021 tarihine kadar elektronik ortamda ab174319@adalet.gov.tr adresine gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Hakan ÖZTATAR
Hâkim
Bakan a.
Hukuk İşleri Genel Müdürü

Dağıtım:

-Gençlik ve Spor Bakanlığı

- Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü
- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü
- Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü

-Millî Eğitim Bakanlığı

- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü

-İçişleri Bakanlığı

- İller İdaresi Genel Müdürlüğü
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Personel Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı

-Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

-Sağlık Bakanlığı

- Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

-Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
- Strateji Geliştirme Başkanlığı

-Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

- Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
- Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğü

-Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

- Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi
- Adana Çukurova Üniversitesi
- Adnan Menderes Üniversitesi
- Uludağ Üniversitesi
- Çankırı Karatekin Üniversitesi
- Pamukkale Üniversitesi
- Dicle Üniversitesi
- İğdır Üniversitesi
- Atatürk Üniversitesi
- Fırat Üniversitesi
- Gaziantep Üniversitesi
- Giresun Üniversitesi
- Hatay Üniversitesi
- Kayseri Üniversitesi
- Kocaeli Üniversitesi
- Konya Selçuk Üniversitesi
- Mardin Artuklu Üniversitesi
- Şanlıurfa Harran Üniversitesi
- Malatya Üniversitesi
- Mersin Üniversitesi
- Tekirdağ Üniversitesi
- Trabzon Üniversitesi
- Samsun Üniversitesi
- Sinop Üniversitesi
- Van 100. Yıl Üniversitesi
- İstanbul Üniversitesi
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
- İstanbul Medeniyet Üniversitesi
- Türk-Alman Üniversitesi
- Tarsus Üniversitesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://vatandas.uyap.gov.tr>

T.C. Adalet Bakanlığı 06659 Kızılay-Çankaya / ANKARA
Telefon No : (0 312) 414 82 76 Faks No: (0 312) 219 44 47
e-Posta : adb@adalet.gov.tr İnternet Adresi : www.adb.adalet.gov.tr
Kep Adresi : adaletbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Arabuluculuk Proje Bürosu

Telefon No : (0 312) 414 82 76

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

100 EĞİTİMİN
YÜZYILI

Sayı : E-41289672-903.07-119811561

22.11.2024

Konu : Ekrem TOKLUCU

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 09.10.2024 tarihli ve 2024-110 sayılı yazınız.

Bakanlığımız Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Millî Eğitim Uzmanı (\$) (Personel Genel Müdürlüğü Koordinasyon Biriminde görevli) Ekrem TOKLUCU'nun, Adalet Bakanlığı ve Vakfımız ortaklığı kapsamında 27 Devlet Üniversitesi işbirliği ile yürütülmekte olan; "İnsan Hakları, Şiddetle Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi 2023-2024 Seferberliği" projesi faaliyetlerinde "Proje Yürütme Kurulu Üyesi" olarak görev alması talepli İlgi'de kayıtlı yazımız incelenmiştir.

Adı geçenin, söz konusu proje kapsamında "Proje Yürütme Kurulu Üyesi" olarak görevlendirilmesi uygun görülmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Yusuf TEKİN
Bakan

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
25 Kasım 2024

Avner YÜCEL
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü
Şef

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: F64EF415-2D42-4B5D-A213-2343C4DA1B54

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Personel Genel Müdürlüğü

Bilgi için: Nilgün GEÇER

Kep Adresi: meb@hs01.kep.tr

Şef

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : E-35427624-903.07-118835000

06.11.2024

Konu : Görevlendirme

DAĞITIM YERLERİNE

İnsan Hakları Eylem Planı, Cumhurbaşkanlığı 2021/9 ve 2023/16 Genelgeleri gereğince çeşitli paydaşlarla yürütülen **"İnsan Hakları, Şiddetle Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi 2023-2034 Seferberliği"** Projesi "Yürütme Kurulu Üyesi" olarak Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürü Fethi Fahri KAYA'nın görevlendirilmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Yusuf TEKİN
Bakan

Ek: Hegem Vakfı Görevlendirme Talebi (1 Sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

Şiddetle Mücadele Vakfı Yönetim Kurulu
Başkanlığına

Bilgi:

Personel Genel Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B5859DDB-DBF6-44C8-BD1B-ID4BAE502BCD

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Kep Adresi: meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: İsmail SOLMAZ

Şef

Telefon No: (312) 413 22 92

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
PERSONEL
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı :13064269/906-05/
Konu :Osman KAYMAK

/2023

BAKANLIK MAKAMINA

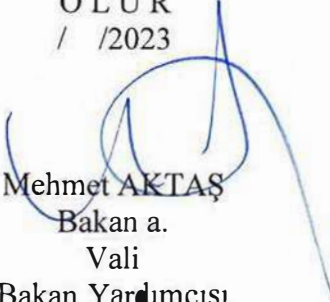
Şiddetle Mücadele Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığının 01.09.2023 tarihli yazıları ile Cumhurbaşkanlığı 11. Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği 18.11.2021 tarihinde Ankara'da açılış toplantısı yapılan Adalet Bakanlığı, HEGEM Vakfı ortaklığı ve 27 Devlet Üniversitesi iş birliği ile yürütülmekte olan, "İnsan Hakları ve Şiddetle Sivil Mücadele Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi"nin Bakanlığımızın katılımları ile ülke düzeyinde ve tüm Bakanlıklar eksenli çalışmalarının devam ettiği; proje bağlamındaki araştırma-uygulama nitelikli ön çalışmalara mülki amiri olduğu yerlerde büyük destek veren Vali-Mülkiye Başmüfettişi Osman KAYMAK'ın anılan projenin saha tanıtım ve uygulama çalışmalarında desteğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir.

Ulaşım, konaklama vb. tüm masrafları anılan Vakıf tarafından karşılanmak üzere Eylül 2023- Mayıs 2024 tarihleri arasında proje faaliyetlerinin ihtiyaç duyulan kesitlerinde görevlendirilmesi hususunda;

Tensiplerinize arz ederim.

Nedim AKMEŞE
Personel Genel Müdür V.

OLUR
/ /2023

Mehmet AKTAŞ
Bakan a.
Vali
Bakan Yardımcısı

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-100-889359
Konu : Şiddetle Mücadele

12.05.2025

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI (HEGEM) BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı ve Vakfınız ortaklığı ile yürütülen "İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi" çerçevesinde hazırlanan "Şiddeti Önleme ve İnsan Hakları Danışmanlığı e-Sertifika Programında 398 kişi", "Yeminli Sosyal Arabuluculuk e-Sertifika Programında 1367 kişi" ile "Aile Temelli Arabuluculuk e-Sertifika Programında 205 kişi" 2024 ve 2025 yıllarında uzaktan öğretim hizmetlerini kullanarak başarılı olmuş ve sertifika almaya hak kazanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Yusuf ÖZKAY
Rektör a.
Rektör Yardımcısı V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSNEDTDZ1Z

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No:+90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No:+90 222 335 36 16
e-Posta:gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi:www.anadolu.edu.tr
Kep Adresi:anadoluuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Yasemin ENGEL
Büro Personeli
Telefon No: 1318

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı ve Kurul İşleri Müdürlüğü

GÜNLÜ EVRAK

20.12.2023

Sayı : E-82493341-100-465573
Konu : "Yeminli Sosyal Arabuluculuk" ve
Yeminli Şiddet Önleme Formatörlüğü"
Başarı Sertifikaları

ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI (HEGEM) YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 11.12.2023 tarih ve 2023-19 sayılı yazınız.
b) 12.12.2023 tarihli ve E-27494148-770-462097 sayılı yazı.

Aydın Adnan Menderes Üniversite ile Şiddetle Mücadele Vakfı arasında, Kasım 2021 tarihinde işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokole istinaden, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (ADÜZEM) uzaktan eğitim altyapısı kullanılarak Şiddetle Mücadele Vakfı tarafından gerçekleştirilen "Yeminli Sosyal Arabuluculuk" ve Yeminli Şiddet Önleme Formatörlüğü" sertifika programlarını başarı ile bitiren belge almaya hak kazanan adaylara, Üniversitemiz Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (ADÜSEM) tarafından E-Devlet üzerinden doğrulatabildikleri Başarı Sertifikası verilmiştir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu istinaden 4.701 katılımcıya ait maskelenen listeler ekte gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Bülent KENT
Rektör

Ek:Katılım Listesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS58P9CE6H

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5740&eD=BS58P9CE6H&eS=465573>

Adres:ADÜ Merkez Kampüs Aytepe Mevkii 09100 Efeler/AYDIN

Telefon:0256 218 20 00 Faks:0256 214 66 87

e-Posta:yaziisleri@adu.edu.tr Web: idari.adu.edu.tr/subemudurlugu/yaziisleri/

Kep Adresi:adnanmenderesuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Hatice ABRA

Unvanı: Biolog

Tel No: 0256 220 2603

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

Sayı : E-59193476-870-118386
Konu : Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama
Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar
Çalıştay İle Yeminli Aile Arabuluculuğu
Belge/Yemin Töreni

17.10.2025

CUMHURBAŞKANI YARDIMCILIĞINA

Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği yürürlüğe konan; **“İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi”** açılış/tanıtım programı Adalet Bakanlığı çağrısı ve Bakanlıklar, Üniversiteler, proje paydaşı kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 18 Kasım 2021 tarihinde **Ankara**’da,

· Proje bölge toplantısı, çok sektörlü katılımı Manisa Celal Bayar Üniversitesi ev sahipliğinde 23 Mayıs 2022 tarihinde **Manisa**’da,

· Proje sertifika program katılımcılarının yemin ve mezuniyet töreni 21 Haziran 2023 tarihinde Aydın Valiliği himayelerinde, **Aydın** ilinde,

· Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın Genel Müdür düzeyinde temsil edildiği, tüm Bakanlıkların ve çok sayıda resmi/özel sektörün davetli bulunduğu, “Proje, Pilot Saha Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı için Öneriler Geliştirilmesi Çalıştayı” 20-21 Temmuz 2023 tarihlerinde **Ankara** ilinde,

.Yeni yüzyılda insan hakları, şiddetle sivil mücadele ve sosyal arabuluculuk bilincini güçlendirici saha aktörleri yetiştirilmesi seferberliği konulu bilgi paylaşım paneli 16 Kasım 2023 tarihinde Eskişehir Valiliği himayelerinde, **Eskişehir** ilinde gerçekleştirilmiştir.

Bir sosyal politika uygulaması olarak tüm bakanlıklar ve ülke düzeyinde yaygınlaştırılmasına karar verilen proje faaliyetleri kapsamında olmak üzere; Eskişehir Valiliği, Anadolu Üniversitesi ve HEGEM Vakfı iş birliği ile 23 Ekim 2025 Perşembe günü saat: 11.00 'de Özel Eskişehir OSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Salonunda **'Yeminli Aile Arabuluculuğu Belge/Yemin Töreni'** ve **"Türkiye'de Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar"** konulu bilgi paylaşım çalıştayı gerçekleştirilecektir.

Valiliğimiz himayelerinde gerçekleştirilecek olan ekte programı ve bilgileri paylaşılan çalıştaya katılımınız takdirlerinize arz olunur.

Hüseyin AKSOY
Vali

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: sCc6yJ-8km8f7-3Q2xOP-mCCDBs-oVSE00ry Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Protokol Şube Müdürlüğü

Sayı : E-59193476-870-118377

17.10.2025

Konu : Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama
Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar
Çalıştayı İle Yeminli Aile Arabuluculuğu
Belge/Yemin Töreni

DAĞITIM YERLERİNE

Cumhurbaşkanlığı On Birinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planı ve Cumhurbaşkanlığı 2021/9 Genelgesi gereği yürürlüğe konan; **“İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi”** açılış/tanıtım programı Adalet Bakanlığı çağrısı ve Bakanlıklar, Üniversiteler, proje paydaşı kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 18 Kasım 2021 tarihinde **Ankara**’da,

· Proje bölge toplantısı, çok sektörlü katılımı Manisa Celal Bayar Üniversitesi ev sahipliğinde 23 Mayıs 2022 tarihinde **Manisa**’da,

· Proje sertifika program katılımcılarının yemin ve mezuniyet töreni 21 Haziran 2023 tarihinde Aydın Valiliği himayelerinde, **Aydın** ilinde,

· Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı’nın Genel Müdür düzeyinde temsil edildiği, tüm Bakanlıkların ve çok sayıda resmi/özel sektörün davetli bulunduğu, “Proje, Pilot Saha Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı için Öneriler Geliştirilmesi Çalıştayı” 20-21 Temmuz 2023 tarihlerinde **Ankara** ilinde,

· Yeni yüzyılda insan hakları, şiddetle sivil mücadele ve sosyal arabuluculuk bilincini güçlendirici saha aktörleri yetiştirilmesi seferberliği konulu bilgi paylaşım paneli 16 Kasım 2023 tarihinde Eskişehir Valiliği himayelerinde, **Eskişehir** ilinde gerçekleştirilmiştir.

Bir sosyal politika uygulaması olarak tüm bakanlıklar ve ülke düzeyinde yaygınlaştırılmasına karar verilen proje faaliyetleri kapsamında olmak üzere; Eskişehir Valiliği, Anadolu Üniversitesi ve HEGEM Vakfı iş birliği ile 23 Ekim 2025 Perşembe günü saat: 11.00 'de Özel Eskişehir OSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Salonunda **"Yeminli Aile Arabuluculuğu Belge/Yemin Töreni"** ve **"Türkiye'de Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yöntemleri ve Kurumsal Sorumluluklar"** konulu bilgi paylaşım çalıştayı gerçekleştirilecektir.

Valiliğimiz himayelerinde gerçekleştirilecek olan ekte programı ve bilgileri paylaşılan çalıştaya kurumunuz adına üst düzey bir yöneticinin katılımı için,

Gereğini bilgilerinize arz/rica ederim.

Hüseyin AKSOY
Vali

EK :

- 1- Proje Genel Bilgi
- 2- Program ve Katılım Bilgi Formu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: bh0Vqg-xosYR/-S0ITiS-6hAJ5q-wCFiHfUO Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57
e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK
Polis Memuru
Telefon No:

DAĞITIM :
CUMHURBAŞKANLIĞINA
(Hukuk Politikaları Kurulu)
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞINA
ADALET BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı (Stgb))
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Teftiş Kurulu Başkanlığı)
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
(Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı)
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞINA
SAĞLIK BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
TİCARET BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞINA
(Strateji Geliştirme Başkanlığı)
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞINA
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU BAŞKANLIĞINA
TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ BAŞKANLIĞINA
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU BAŞDENETÇİLİĞİNE
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA
Milletvekili Yıldız KONAL SÜSLÜ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: bh0Vqg-xosYR/-S0ITiS-6hAJ5q-wCFiHfuO Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

TBMM Akran Zorbalığının Araştırılması Alt Komisyonu Başkanı

ANKARA VALİLİĞİ

İSTANBUL VALİLİĞİ

İZMİR VALİLİĞİ

KIRKLARELİ VALİLİĞİ

TEKİRDAĞ VALİLİĞİ

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞINA

MUHARİP HAVA KUVVETİ KOMUTANLIĞINA

ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İZMİR CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

ESKİŞEHİR CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

ESKİŞEHİR ADLİ YARGI ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

ESKİŞEHİR 1. İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR 2. İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR 1. VERGİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR 2. VERGİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

ESKİŞEHİR BAROSU BAŞKANLIĞINA

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

UFUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

TÜRK KIZILAYI

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ

Sayın Osman Nuri CANATAN

Vali Yardımcısı

Sayın Ersin EMİROĞLU

Vali Yardımcısı

Sayın Remzi Oğuz YILMAZ

Vali Yardımcısı

Sayın Adem KELEŞ

Vali Yardımcısı

Sayın Yakup GÜNEY

Vali Yardımcısı

Sayın Oğuz ŞENLİK

Vali Yardımcısı

Sayın Dr. Hasan ÇİÇEK

Vali Yardımcısı

Sayın Abdulhamit KARACA

Hukuk Müşaviri

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: bh0Vqg-xosYR/-S0ITiS-6hAJ5q-wCFiHfUO Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Arifiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir

Telefon No: (222)214 26 26 Dahili: 2739 Faks No: (222)214 27 57

e-Posta: protokoleskisehir@gmail.com İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>

Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ömer ÖZÖZTÜRK

Polis Memuru

Telefon No:

**ESKİŞEHİR VALİLİĞİ,
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ VE
ŞİDDETLE MÜCADELE VAKFI
ARASINDA İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ**

**11 07 2025
ESKİŞEHİR**

İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ

AMAÇ

MADDE 1- Bu protokolün amacı: Eskişehir Valiliği (protokol metninde “Valilik” olarak anılacak), Anadolu Üniversitesi (protokol metninde “Üniversite” olarak anılacak) ve Şiddetle Mücadele Vakfı (“HEGEM Vakfı” olarak anılacak) arasında, bu kuruluşların belirlenmiş konu ve faaliyetleri ekseninde birlikte/yardımlaşarak iş yürütmenin dayanağı olacak belgeyi oluşturmaktır.

İşbu Protokol kapsamında “Valilik”, “Üniversite” ve “HEGEM Vakfı” ayrı ayrı “Taraflar” birlikte ise “Taraflar” olarak anılacaktır.

KONU

MADDE 2- Bu protokolün konusu; Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfı’nın ortaklaşa yapacakları bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel ve sportif faaliyetlere esas teşkil edecek iş birliğinin esaslarını belirlemektir.

KAPSAM

Madde 3- Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfı arasındaki iş birliği protokolünün kapsamı şu şekildedir:

- a) T.C. Anayasası, Cumhurbaşkanlığı On İkinci Kalkınma Planı, İnsan Hakları Eylem Planları ve daha sonra çıkartılacak ilgili mevzuatlarda belirtilecek amaç ve ilkeler doğrultusunda çalışmalar yapmak; Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfı ortaklığında insan hakları, şiddetle sivil mücadele ve sosyal arabuluculuk ekseninde etkin hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamak.
- b) Valilik, Üniversite ve HEGEM Vakfının, belirlenmiş resmi amaçları ve örtüşen faaliyet konuları bağlamında ortaklaşa bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, eğitsel, sportif faaliyet projeleri ortaya koymak; “önleyici rehberlik, koruyucu hukuk, onarıcı adalet ve sağlıklı yaşlanma” konularında etkin hizmet modelleri geliştirmek ve ulusal/uluslararası sağlıklı yaşam alanları kurmak.
- c) T.C. Cumhurbaşkanlığı 11. ve 12. Kalkınma Planları, İnsan Hakları Eylem Planları üst belgeleri ve Cumhurbaşkanlığı 2023/16 Genelgesi bağlamında Adalet Bakanlığı-HEGEM vakfı ortaklığı, İçişleri Bakanlığı desteği ve 27 Devlet Üniversitesi işbirliği ile yürütülen, “İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği: 2024-2034” projesi faaliyetleri ile “mutlu insan, güçlü bir toplum” oluşmasına sahada katkı verecek sosyal politikaların hayata geçirilebilmesi için Eskişehir ili düzeyinde ve tüm diğer illere örnek teşkil edecek etkin hizmet modellerini ve faaliyetlerini hayata geçirmek.
- ç) “İnsan hakları ve şiddetle sivil mücadele bilinci” ve birlikte yaşama kültürü daha güçlü bir toplum oluşmasına katkı verecek, şiddetle sivil mücadele aktörleri olarak, “Yeminli Sosyal Arabulucular”, “Yeminli Şiddetle Sivil Mücadele Formatörleri”, “Yeminli İnsan Hakları Danışmanları” yetiştirilmesine yönelik ulusal/uluslararası etkin sertifika

programları düzenlemek ve toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilecek hizmet yapıları oluşturmak.

- d) Eskişehir ili; "Çocuk ve Aile Odaklı Çok Sektörlü ve Çok Disiplinli Sosyal Risk Haritası" oluşturulması çalışmaları yapmak ve sosyal politika ve hizmetlerin ortaya çıkacak bilimsel raporlara göre yürütülmesini ağılamak.
- e) Adalet Bakanlığı HEGEM Vakfı ortaklığı ve iştirakçi kurumlar iş birliği ile yürütülen **"İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği 2023-2034 Projesi"** ve diğer benzer projelerin iller, bölgeler ve ülke düzeyinde etkin bir şekilde hayata geçirilmesine yönelik çalışmalarda bulunmak; bu bağlamda ortak eğitim ve hizmet alanları oluşturmak.

DAYANAK

MADDE 4- Bu protokol; İller İdaresi Kanunu, YÖK Mevzuatı, İnsan Hakları Eylem Planı, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı iş birliği protokolü, MEB-HEGEM Vakfı iş birliği Protokolü, HEGEM Vakfı ile Üniversiteler arasında imzalanan iş birliği protokolleri ve HEGEM Vakfı Resmi Senedi belgelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

TARAFLAR VE TEBLİGAT ADRESLERİ

MADDE 5-

- a) Eskişehir Valiliği: Arifiye, İki Eylül Caddesi, No:66 26010 Odunpazarı-ESKİŞEHİR
- b) Üniversite: Yunusemre Kampüsü,26470 ESKİŞEHİR
- c) HEGEM Vakfı: Şehit Cevdet Özdemir Mh. 1358. Sokak No:4/21 Çankaya-ANKARA,

Protokolün tarafları olup, adresleri protokol süresince yasal tebligat adresi olarak kabul edilir. Taraflar adres değişikliğini 30 gün içerisinde bildirmek zorundadır.

YÜKÜMLÜLÜKLER

MADDE 6- Tarafların yükümlülükleri aşağıda belirtilmiştir.

Valilik Yükümlülükleri:

- a) Protokol kapsamında ortaklaşa yürütülecek projelerin/faaliyetlerin planlanmasında ve yürütülmesinde ihtiyaç duyulan uygun destekleri vermek; Valilik, Üniversite, Vakıf ve gerekli görülecek diğer kurum yetkililerinin yer alacağı bir "Protokol Yürütme Komisyonu" kurulmasını sağlamak.
- b) Protokolün amaç, konu ve kapsam kısmında ifade edilen hususlarda, Üniversite ve HEGEM Vakfı iş birliğine dayalı projeler geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlamak; ortaklaşa yürütülecek her türlü ulusal ve uluslararası sertifika programlarıyla ilgili imkanlar ölçüsünde altyapı desteği vermek.
- c) Protokol konuları bağlamında yürütülen proje ve faaliyetleri ile ilgili resmi kurum/kuruluşlar bağlamında bilimsel çalışmaların gerektirdiği bilgilere, istatistiklere ulaşma; ortak çalışma, toplantı vb. yapma ve her türlü kuruma gerekli resmi yazıların yazılması ve ilgili kurumlara bildirilmesi hususlarında destek vermek.

- c) "İnsan Hakları, Şiddetle Sivil Mücadele ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği" ve "Eskişehir İli, Çocuk ve Aile Odaklı Sosyal Risk Haritası Projesi" çalışmalarını ile ilgili gerekli bina, araç-gereç, personel, yazılım ve diğer ihtiyaç duyulacak destekleri imkânlar ölçüsünde sağlamak.
- d) Bilimsel ve eğitsel çalışmalar sonucunda geliştirilen sonuç raporlarının, ortaya konulan hizmet modellerinin ve Eskişehir ili düzeyinde seferberlik bağlamında sertifika programlarından mezun olan sosyal aktörlerle ilgili bilgilerin üst yönetimlere, diğer il Valiliklerine ulaştırılmasına öncülük etmek.

Üniversite'nin Yükümlülükleri:

- a) Protokol kapsamında ortaklaşa yürütülecek projelerin/faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan destekleri vermek ve planlanan çalışmaların imkânlar ölçüsünde hayata geçirilebilmesi için gerekli koordinasyonunun sağlanması hususunda destek sağlamak.
- b) Protokolün amaç, konu ve kapsam kısmında ifade edilen hususlarda, Üniversite, Valilik ve HEGEM Vakfı iş birliğine dayalı projeler geliştirilmesine ve uygulanmasına katkı sağlamak; ortaklaşa yürütülecek her türlü ulusal ve uluslararası sertifika programlarıyla ilgili imkânlar ölçüsünde altyapı desteği vermek, ortak sertifika programlarıyla ilgili başarı ve yetki belgelerinin düzenlenmesini sağlamak.
- c) Protokol konuları bağlamında yürütülen projelerden, Üniversite ve bağlı birimlerinin ulaştığı bilgi, doküman ve benzeri bulgulardan Valiliğin ve Vakfın yararlanmasına imkân vermek; ortaklaşa planlanan sertifika programlarını Bakanlıklara ve diğer ilgili kurum/kuruluşlara resmi yazı ile bildirilmesi hususunda destek sağlamak.
- ç) "Yeminli Sosyal Arabuluculuk", "Aile Temelli Arabuluculuk", "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı", "İşyerinde Çatışma Yönetimi ve Sosyal Arabuluculuk" ve "Okul ve Aile Eksenli Çatışma Yönetimi ve Şiddet Önleme Danışmanlığı" sertifika programlarını ihtiyaca göre ve imkânlar ölçüsünde açmak, programların sağlıklı yürütülmesi için gerekli altyapının oluşturulması hususunda destek sağlamak.
- d) Her sertifika öğretim döneminin sonunda bitirme sınavı yapmak ve başarısız ya da mazeretli olanlara bir defa telafi sınav hakkı tanımak. Sertifika sınavında 100 tam puan üzerinden 50 ve üzeri puan alanları başarılı saymak ve başarılı öğrencilere dijital formatta "Sertifika" belgesi düzenlemek. Sertifika programlarından mezun olan sosyal aktörle ilgili bilgilerin üst HEGEM Vakfına ve ilgili diğer kurumlara ulaştırılmasını sağlamak.
- e) Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı ve paydaş kurum/kuruluşlar iş birliği ile yürütülmekte olan, "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Seferberliği 2023-2034 Projesi" ile ilgili gerekli destekleri imkânlar ölçüsünde ve kendi takdirinde olmak üzere sağlamak.

HEGEM Vakfı Yüklölölükleri:

- a) Protokolün amacı kapsamında, Valilik, Üniversite ve bunların bağılı birimlerinin geliştireceğı projelerin, Vakıf ve iş birliğı protokolü yapılan diğler kurumlar tarafından desteklenmesini sağılamak.
- b) Protokol kapsamında ortaklaşa gerçekleştirilecek bilimsel ve sosyal projelerin hazırlanmasının ve yürütölmesinin denetimini sağılamak; çalışmalara Vakıf adına faaliyetlerde yer alan bilim insanların katılımını sağılamak, ortak projelerle ilgili bilimsel raporların hazırlaması ve yayına dönüşmesinde sorumluluk üstlenmek.
- c) Protokol tarafı kuruluşların, amaçları ve çalışma konuları doğrultusunda ortaklaşa yapılacak işlerde Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler, STK ve üniversitelerle Bakanlıklarla iş birliğini güçlendirecek çalışmalar yapmak.
- ç) Vakfı tarafından Bakanlıklarla, -diğler kurum ve kuruluşlarla- yürütölmekte olan ve yürütölülecek hususunda projelerden Valiliğı ve Üniversiteyi haberdar etmek, Valilik ilgili kamu çalışanlarının projelere ve faaliyetlerine katılım zemin hazırlamak, Üniversite ile ortak çalışmalar yürütmek.
- d) Hegem Vakfının, Eskişehir ili ve ölke düzeyinde yürüttüğü, her türlü "Sosyal Risk Araştırmaları", "Şiddetle Sivil Mücadele", "Şiddet Önleme Çalışmaları", "Yeminli Sosyal Arabuluculuk "ve diğler bilimsel çalışmalarıyla ilgili elde ettiğı verilerden, bilimsel raporlardan ve düzenlenecek sertifika akredite sertifika programlarından alanındaki bilimsel çalışmalarıyla ilgili elde ettiğı verilerden, Valilik ve Üniversite ilgili birimlerinin doğrudan faydalanmasını sağılamak: **"Bakanlık-Vakıf-Üniversiteler iş birliğı ile yürütölün" her türlü sertifika programlarından Eskişehir ili genelindeki bütün kamu çalışanlarının üniversiteler ve bağılı birimlerin öğretim elemanları, idari personel ve öğrenciler de dahil olmak üzere protokol tarafları arasındaki ikili sözleşmelerdeki şartlarla yararlanmasını sağılamak.**
- e) Geliştirilecek ve yürütölülecek projelerin, başta Türki Devletler ve Avrupa Birliğı Ölkeleri olmak üzere uluslararası alanda bilinirliğini ve üçüncü ölkelerin katılımlarını sağılamak; protokol amaç ve kapsamı ekseninde yürütölülecek projelerin, ortaklaşa kurulacak hizmet alanları/merkezleri ile ilgili imkanlar ölçüsünde mali sorumluluklarına katkıda bulunmak.

PROTOKOLÜN SÜRESİ

MADDE 7-Bu Protokol imzalandığı tarihten başlamak üzere 5 yıl süre ile geçerlidir. Öngörölün süre bitiminde tarafların aksi yönde irade ortaya koymamaları halinde, Protokol tüm hükümleriyle beş yıllık bir dönem için yenilenmiş sayılır.

PROTOKOLÜN FESHİ VE DEĞİŞİKLİK

MADDE 8-

a) Taraflardan birinin en az altı ay öncesinden diğer tarafa gerekçelerini de içerecek şekilde yazılı olarak bildirmesi suretiyle veya taraflarca yazılı mutabakat sağlanması durumunda protokol sona erer. Böyle bir fesih durumunda, protokol kapsamında olmak üzere yürütülmekte olan projeler ve faaliyetleri kendi özellikleri kapsamında değer bulacak ve taraflardan herhangi biri tarafından aksi öngörülmediği müddetçe fesihten etkilenmeyecektir.

b) Taraflar, protokol süresi içerisinde, hizmetlerin daha etkin/verimli yürütülebilmesi amacıyla ihtiyaca göre protokole değişiklik veya ek yapılmasını isteyebilirler. Değişiklikler yalnızca tüm tarafların yazılı mutabakatı ile geçerli hale gelecektir.

ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

MADDE 9-

a) İş bu protokolün uygulanmasından doğacak uyuşmazlıklar, öncelikle arabuluculuk yoluyla çözülecektir. Arabuluculuk sürecinde görev alacak resmi arabulucu ya da arabulucular, protokole göre tarafların ortak iradesiyle belirlenecektir.

b) Uyuşmazlıkların dostane çözülememesi ve yargıya intikali halinde ise Eskişehir Mahkemeleri yetkili olacaktır.

DİĞER HÜKÜMLER

MADDE 10-Bu Protokole yer almayan konular, yürürlükteki kanunlar ve ilgili mevzuat çerçevesinde yürütülür.

YÜRÜTME

MADDE 11- Bu Protokol hükümlerini, Eskişehir Valisi, Üniversite Rektörü ve Vakıf Genel Başkanı birlikte yürütür.

YÜRÜRLÜK

MADDE 12- İş bu Protokol 12 madde ve 5 sayfadan ibaret olup, imzalandığı tarihte yürürlüğe girer.

TARAFLAR:

11.07/2025

.../.../2025

.../.../2025

Eskişehir Valiliği Adına
Hüseyin AKSOY
Vali

Anadolu Üniversitesi Adına
Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL
Rektör

HEGEM Vakfı Adına
Adem SOLAK
Genel Başkan

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI

11. ve 12. Kalkınma Planı ve İnsan Hakları Eylem Planı gereği
Adalet Bakanlığı - HEGEM Vakfı ortaklığı ile yürütülen,

“İNSAN HAKLARI, ŞİDDET ÖNLEME VE SOSYAL ARABULUCULUK BİLİNCİNİ
GÜÇLENDİRİCİ SAHA AKTÖRLERİ YETİŞTİRİLMESİ SEFERBERLİĞİ: 2023-2034”

“YEMİNLİ SOSYAL ARABULUCULUK” **AKREDİTASYON VE UYGULAMA YÖNERGESİ**

1. BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1. Bu yönergenin amacı; **Sosyal Arabulucu, İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı** aktörlerin tasnif/sicil süreçlerine ait iş ve işlemleri tanımlamaktır.

Kapsam

Madde 2. Yönerge; Yeminli **Sosyal Arabuluculuk** ve benzeri sertifika programlarını yetkili koordinatör üniversiteler üzerinden başarı ile bitiren katılımcıların tasnif/sicil işlemlerine ait hükümleri kapsar.

Dayanak

Madde 3. Bu yönerge; İlgili Resmi Mevzuat, HEGEM Vakfı Senedi, Adalet Bakanlığı’nın, Bakanlıklara, YÖK ve Üniversitelere gönderdiği E-60374460-045.02.70/32289 sayılı yazısı, Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı 06 01 2022 tarihli iş birliği protokolü belgesi; Vakıf Genel Kurulu ilgili proje kararları esas alınarak hazırlanmıştır.

TANIMLAR

Madde 4. Bu yönergede geçen;

- Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- Vakıf: Şiddetle Mücadele Vakfını,
- Proje Kurulu: Vakıf organı olan ilgili kurulu,
- Akademi: Sosyal Arabuluculuk ve Danışmanlık Akademisini,
- Akreditasyon: Sertifika belgelendirme, yürütme süreçlerini ifade eder.

2. BÖLÜM

Sertifika Programlarının Faaliyet Usul ve Esasları

Madde 5. Proje sertifika programları “Dayanak” belge tanımlarına göre;

- Sertifika programları saha resmi yazıları Adalet Bakanlığı, diğer ilgili Bakanlıklar, Resmi Kurumlar, Paydaş Üniversite Rektörlük Makamları ve Vakıf Yönetimi tarafından yazılır.
- Vakıf**; yürütme ve koordinasyon işleri, öğretim elemanı (akademisyen) temini, sertifika programlarının tasarımı/üretimi ve kurullarca onayı işlerini yürütür.
- Sertifika Programları eğitim sürecinin yetki ve sorumluluğu koordinatör üniversitelere ait olacak, **Üniversite**, sertifika programlarının ilanı/resmi yazı, kayıtlar, katılımcılara ders ve materyallerin sunumu, sınavlar ve başarı belgelerini düzenlenip katılımcılarla ve Proje Yönetim Kurulu ile paylaşılması işlemlerinden sorumlu olacak,
- “Arabuluculuk” (bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi) ayrı bir meslek değildir.** “Arabuluculuk” geliştirilmiş özel bir beceridir; tercihe dayalı ek bir iştir. Ülkemiz ve bu proje sistematigi için de her tür arabuluculuk türünü böyle anlamlandırmak gerekir. Sertifika programları organizasyonlarına Üniversiteler üzerinden katılarak başarılı olanlar isterlerse sicil sistemine başvurabilir; sicil kaydı alanlar (Hukuk Uyuşmazlıkları hariç) sosyal hayat alanlarında oluşturulacak değişik **“Yeminli Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yapıları”** içinde faaliyette bulunabilirler.

3. BÖLÜM

Sertifika Program Türleri ve Kredi/Ders Süreleri

Madde 6. Programda yer alan sertifika programları ve süreleri şöyledir;

- Temel Yeminli Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı (120 ders saati)
- Kentsel/Yerel Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- Okul Merkezli Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- İş Hayatında Sosyal Arabuluculuk (120 ders saati)
- Aile Temelli İleri Arabuluculuk (250 ders saati)
- İleri Müzakere ve Arabuluculuk (400 ders saati)
- Kurum İçi Sosyal Arabuluculuk (Özel/Resmi kurumların talebine göre özel süreli)

4. BÖLÜM

Sosyal Arabuluculuk Mezuniyet, Tasnif/Sicil ve Yetki Süreci

Madde 7. Katılımcılar için “Yetkili Sosyal Arabulucu” olma esasları:

- Yetkilendirilmiş koordinatör Üniversite biriminde açılan “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” sertifika programına katılmak ve yapılacak sınavları başarı ile bitirmek.
- Sosyal Arabuluculuk Sicil Kaydı için (**Proje Kurulu üyeliği, Yasal Yetkili temsilcilik**) formlarını doldurarak yazılı başvuruda bulunmak.
- “Proje Kurulu” üyelik ücreti **5,000 TL**’dir; ancak, sadece **kurucu üyeler** (2025 yılında) istisnai olmak üzere 2,200 TL ödeme yapacaklardır. Üyelik giriş ücreti bir kereye mahsus alınır. Sonraki yıllarda, yeni başvurular için üyelik ücreti yeniden belirlenir.
- “Yetkili/Yeminli Sosyal Arabulucu”** olarak tasnif/sicil sisteminde yer alabilmek için, bu maddenin ilk üç bendindeki şartların yerine getirilmesi zorunludur.

Madde 8. Yetki Belgelerinin Düzenlenmesi:

- a) "Yeminli Sosyal Arabulucu", "Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı" yetki belgesi hak edişleri Proje Kurulu tarafından belirlenir.
- b) "Yeminli Sosyal Arabulucu" olmayı hak edenler, sicil defterine işlenir,
- c) "Yeminli Sosyal Arabulucu" olmayı hak edenlere, yasal yetki belgeleri **üç imzalı** olarak düzenlenir ve PDF olarak E-Mail adreslerine gönderilir, (Kurucu üye olarak ilk gruptaki üyelere onaylı yetki belgeleri "2025 yılı içinde gönderilecektir.")
- d) Proje Kurulu Üyesi ve temsilci olarak sicil sisteminde yer almayı hak edenlerin listeleri Vakıflar Bölge Müdürlüğüne bildirilir.

5. BÖLÜM

Yerelde Sosyal Arabuluculuk Uygulama Yapıları ve Süreci

Madde 9. Resmi kurumların iş alanlarında "Yeminli Sosyal Arabuluculuk", "İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanlığı" faaliyetleri, ilgili Bakanlıkların mevzuat/normlarına göre şekillenecektir. (Kurum içi arabuluculuk yapıları oluşabilir ve Sosyal Arabuluculuk Koordinasyon Merkezi uzmanlarından yararlanılabilir.)

Madde 10. Ülke düzeyinde (illerde/büyük ilçelerde) "**Vakıf Şubesi**" statüsünde "**Sosyal Arabuluculuk Akademileri/Merkezleri**" kurulacak; organizasyonlar bu merkezler üzerinden, Vakıflar mevzuatına göre yürütülecektir.

Madde 11. Yetkili şubeler, yerelin ve günün koşullarına göre hizmet usullerini, iş ve işlem maliyetlerini belirlemede yetkili olacaklardır. Genel prensip olarak şube faaliyetleri üzerinden sağlanan gelirlerin %60'ı hizmet üreten "**Arabulucu**" ya da "**Danışman**" aktörlerin; %25'i Şubenin ve %15'i Genel Merkezin olacaktır.

Madde 12. Proje yürütme ve hizmet faaliyetleri kapsamında 2026 yılında başlamak üzere Uluslararası çevrimiçi "**DANIŞ 11**" sistemi yürürlüğe konacak; bu sistem üzerinden uzman aktörlerle "**Müzakere, Arabuluculuk ve Danışma**" hizmetleri verilecektir. "**DANIŞ 11**" modelinin faaliyet esasları ayrı bir yönerge ile düzenlenecektir.

Madde 13. "Proje Yürütme/Koordinasyon" yasal yetkisi, illerde/ilçelerde talep ve uygun olmalarına göre "Denetimli Serbestlik Müdürlüğü", "Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü", "Yerel Yönetimler", "Arabuluculuk Merkezi", "Aile Danışma Merkezi", "Okul Müdürlüğü" ve benzeri resmi/özel yapılar üzerinden verilebilecektir. Yasal Şube/Koordinasyon" yetkisi herhangi kurum/kuruluşa bağlı olmaksızın "Sicil Kaydı" sahibi, yetkili/temsilci üyelerimiz tarafından da kullanılabilir.

Madde 14. Başlangıç olarak on yıllık bir süre için planlanan, "İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirme" projesinde "Yeminli Sosyal Arabulucu", "Yeminli İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanı" olmak isteğe bağlı olarak planlanmıştır. Resmi Üst Politika Belgeleri ve bağlı olarak Bakanlık Stratejik Eylem Planları, Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlık Genelgeleri proje sürecini ve hizmet normlarının yapısını şekillendirecektir.

Madde 15. Yukarıda (14. Madde) anlatıldığı üzere; Adalet Bakanlığı-HEGEM Vakfı ortaklığı, Üniversiteler ve diğer paydaş kurumlarla yürütülmekte olan bu proje aslında bir sosyal politika icraatıdır ve **Devlet Kurumları sorumluluğundadır**. Bu bakımdan sertifika programlarından mezun olan katılımcıların **görevlendirme** ya da iş görmeleriyle ilgili, **sertifika eğitimlerini veren Üniversiteler ve projeyi koordine eden HEGEM Vakfı kendi hizmet yapıları ve organizasyonları dışında hiçbir sorumluluk taşımaz.**

6. BÖLÜM

Sosyal Arabuluculukta Evrensel İlkeler ve Etik Kurallar

Madde 16. Arabuluculuk doğal, doğrudan ve rızaya dayalı adalet yöntemidir. Hiç kimse, sosyal arabuluculuk hizmetlerinden yararlanma hakkından mahrum edilemez. Önleyici rehberlik, koruyucu hukuk ve onarıcı adalet içeren hizmet yapı ve yöntemleri, öncelikle şiddetin daha ortaya çıkmadan önlenmesini, müzakere ve arabuluculuk kültürünün yaygınlaştırılmasını gerektirir. Yürütülen projenin temel amacı, bu gerekliliğin acilen hayata geçirilmesine katkı vermek, öncülük etmektir.

Madde 17. “Sosyal Arabulucular”, “İnsan Hakları ve Şiddet Önleme Danışmanları” şu evrensel ilkelere ve etik kurallara uymakla yükümlüdürler:

- a) Tarafsızlık, b) Bilimsellik, c) Gizlilik, d) Gönüllülük, e) İnsanilik, f) Objektiflik, g) Adaletlilik, h) Toplumsallık, i) İnsan Hakları odaklılık.

(Akreditasyon sürecine girmek isteyen “Arabulucu” ve “Danışman” adayları, başvuru belgeleriyle birlikte YEMİN FORMU sunmak zorundadırlar.)

7. BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Madde 18. “İnsan Hakları, Şiddet Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirici Saha Aktörleri Yetiştirilmesi Projesi” faaliyetleri HEGEM Vakfı Yönetim Kurulu tarafından yönetilecek; proje saha çalışmaları, illerdeki resmi şubelerimiz ve kanuni temsilcilerimizle yürütülecektir. Proje Yönetim Kurulu kararlarına bağlı olarak, illerde/ilçelerde kurulacak olan hizmet yapıları/birimleri yerelde katılacak olan paydaş kurum kuruluşların birlikteliği ile şekillenecek, güçlenecektir.

Madde 19. Sosyal Arabuluculuk hizmet yapı ve standartlarının kontrol ihtiyacına yönelik Vakıf Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilecek bir “Akreditasyon Kurulu” oluşturulacak ve bu üst kurulca TÜRKAK ve Avrupa Kalite Teşkilatı TS EN ISO/IEC 17024 Standartlarıyla uyumlu yapılanma yönergesi hazırlanacaktır.

Madde 20. Sertifika programları 2026 yılı genel değer belirlemesi şöyledir:

400 ders saat süreli İLERİ ARABULUCULUK için: 40.000 TL

250 ders saati süreli İLERİ ARABULUCULUK için: 30.000 TL

120 ders saati süreli TEMEL SOSYAL ARABULUCULUK için: 20.000 TL

120 ders saati süreli İNSAN HAKLARI VE ŞİDDET ÖNLEME DANIŞMANLIĞI için: 10.000 TL

(Kamu çalışanları ve işbirliği yapılan paydaş kurumlar için istisnalar saklıdır.)

Madde 21. Proje bağlamında açılan sertifika program katılımcıları kayıt yaptırdıkları yetkili Üniversitelerin yasal mevzuatına tabidir. Sertifika program normlarının ilanı; başvuruların kabulü, materyallere erişim, sınav uygulamaları ve belgelendirme iş ve işlemleri “Koordinatör Üniversite” yönetiminin yetki ve sorumluluğundadır.

Madde 22. İŞBU YÖNERGE, dört sahife ve yirmi iki maddeden ibaret olup; onaylanma tarihinden başlamak üzere HEGEM Vakfı Genel Başkanı tarafından yürütülür.

Onay tarihi: 22 11 2025

HEGEM:

- **DÜNYADA, şiddet üzerine en çok (117) bilimsel araştırması ve yayını olan STK**
- **DÜNYADA, “Yeminli Sosyal Arabuluculuk” modelini ülkesinde en güçlü başlatan ve en hızlı yaygınlaştıran STK**
- **DÜNYADA, rekor sayıda üniversite ile (27) protokol imzalayan, “Şiddetle Mücadele” ve “Sosyal Arabuluculuk” alanında DÜNYANIN en büyük akademisyen ağını, materyal havuzunu ve etkin hizmet birliğini oluşturan tek STK**
- **TÜRKİYE’DE, İLK uluslararası “Şiddet Kongresi” yapan kuruluş**
- **TÜRKİYE’DE, illerin/ilçelerin çok sektörlü/çok disiplinli üst analiz ve haritalama özellikli “SOSYAL RİSK” araştırmalarını yapan ilk ve tek STK**
- **TÜRKİYE’DE, “mobil psiko-sosyal destek aracı ve ekibi” ile yerinde, yani ihtiyaç mahallinde “Aile Arabuluculuğu” hizmet modelini hayata geçiren ilk STK**

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : E-72512188-870-117594
Konu : Komisyon

08.10.2025

DAĞITIM YERLERİNE

Valiliğimiz ve HEGEM Vakfı (Şiddetle Mücadele Vakfı) tarafından İnsan Hakları, Şiddeti Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirme faaliyetlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan destekleri vermek amacıyla, Vali Yardımcısı koordinesinde kurulacak komisyonda görev almak üzere;

Üniversitelerimizden birer Rektör Yardımcısı, Cumhuriyet Başsavcılığımızdan bir Başsavcı Vekili, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden bir Müdür Yardımcısı, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden bir Müdür Yardımcısı, HEGEM Vakfından bir yetkili ismin Özel Kalem Müdürlüğüne bildirilmesi hususunda;

Gereğini arz ve rica ederim.

Dr.Hasan ÇİÇEK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Dağıtım:

Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığına
Anadolu Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Eskişehir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne
Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne
Şiddetle Mücadele Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 10f0QE-FWwV7S-FbWg4P-2qF+bx-L01EF3It Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebvs>

Arıfiye Mahallesi İki Eylül Caddesi No:66 Eskişehir
Telefon No: (222)214 26 35 Faks No: (222)214 27 65
e-Posta: eskisehir@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.eskisehir.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nazimet SARIOĞLU
Polis Memuru
Telefon No:

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : 72512188-870-
Konu : Komisyon

.../10/2025

VALİLİK MAKAMINA

Valiliğimiz ve HEGEM Vakfı (Şiddetle Mücadele Vakfı) tarafından İnsan Hakları, Şiddeti Önleme ve Sosyal Arabuluculuk Bilincini Güçlendirme faaliyetlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan destekleri vermek amacıyla, Vali Yardımcısı koordinesinde kurulacak komisyonda aşağıda adı-soyadı ve kurum bilgileri yer alan kişilerin görevlendirilmesi hususunu tensiplerinize arz ederim.

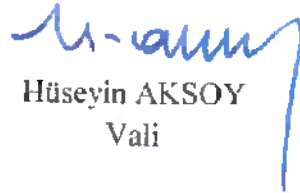
Komisyon

Adı Soyadı	Unvan	Kurumu
Dr.Hasan ÇİÇEK	Vali Yardımcısı	Eskişehir Valiliği
Ayhan GÖKALP	Başsavcı Vekili	Cumhuriyet Başsavcılığı
Prof.Dr.Serpil KOÇDAR	Rektör Yardımcısı	Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr.Emine GÜMÜŞSOY	Rektör Yardımcısı	Osmangazi Üniversitesi
Prof.Dr.Hanife APAYDIN ÖZKAN	Rektör Yardımcısı	Eskişehir Teknik Üniversitesi
Prof.Dr. Yahya Mustafa KESKİN	Mütevelli Heyeti Başkan Vekili	HEGEM Vakfı
Hatice DOST	Müdür Yardımcısı	Aile ve Sosyal Hiz.İl Müd.
Ali TÜRKAL	Müdür Yardımcısı	İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Dr.Hasan ÇİÇEK
Vali Yardımcısı

OLUR

17/10/2025

Hüseyin AKSOY
Vali